

ישמח ישראל

המבואר

מאמר מספה"ק ישמח ישראל
על פרשת השבוע
בתוספת ביאור והערות

תצוה - זכור - פורים

תוכן העניינים

מאמר לשבת זכור (כולל מבוא, תוכן, ביאור, סיכום, הוראה למעשה ובינת המאמר)..... 1

הכנה ולשם יחוד לפ' זכור..... לב

אמרות ופנינים יקרים..... לה

מאמר לפורים (כולל מבוא, תוכן, ביאור, סיכום, הוראה למעשה ובינת המאמר)..... לט

אמרות ופנינים יקרים..... נח

לשם יחוד למצוות היום..... סד

סדר פורס מפה המהודר..... סו

בס"ד

פרשת תצוה תשפ"ה

גליון רטז

שנה ה

התודה והברכה לכל המסייעים בהוצאת השיעור
ישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלמה מן השמים

לתשומת לב הלומדים היקרים והנכבדים.
שגיאות מי יבין, היות וקונטרסים אלו יוצאים לעת
עתה בלחץ של זמן, ואין מספיק שעת הכושר להגיה
את הקונטרס כמו שצריך, לכן אנו מודעים בזה שכל
הקונטרס אינו מוגה, והוי דן את כל האדם לכף זכות.
כמו כן נשמח מאד לקבל הערות והארות לתיקונים
הוספות והשמטות וכל המצרך

על פי הלכה אסור לעיין בגליון בעת **אמירת קדיש**
(מ"ב סי' נו סק"א), בעת **חזרת הש"ץ** (מ"ב סי' קכד
סק"ז-יח), בעת **קריאת התורה** (סימן קמו ס"ב),
בעת **שעוסק בתפילה או בברכה** (מ"ב סי' קצא
סק"ה).

לרפואתה ולהחלמתה המהירה והשלמה
של האשה מרת שרה גולדא בת רחל לאה
בתושח"י.

לתגובות והערות ולכל ענייני הגיליון

03-9146666

פקס: 03-6162226

אימייל: hayismachyisroel@gmail.com

כמו"כ להשתתפות בהוצאות הגיליונות הבאים
נא פנו בכתובות הנ"ל.

דברי רבינו ז"ע בענין לימוד דברי תורתו מתוך ציואתו הק'

...הנני מאמין באמונה שלימה כי מאהבת הקב"ה ומחסדו
הגדול אשר חושב מחשבות לעזרת כל הנשמות אשר
לא ידח ממנו נדח חלילה, ברחמי הרבים סבב כל
הסיבה הזאת אשר ישמעו אנשים אשר קטנם עבה
ממתני לקולי, ויבקשו תורה מפי נדכה ונכאה כמוני
אשר נפלות היא בעיני, למען אקיים מצות ושננתם
לבניך אלו התלמידים, למען אשר לא ימחה שמי חלילה
מישראל, ומדי זכרם בי יזכרוני לטובה למען להעלות
משאל תחתיה.

לזאת אבקש ואתחנן בבכי ובתחנונים מעת אוהבי ורעי,
אשר מסרתי נפשי עליהם, וכמעט רוב ימי חלדי הייתי
משרת להם לעסוק לטובתם בכל האפשרות, זכרו נא
לבקש רחמים על הדין נפשא עלובתא, ובכל עת אשר
תהיו פנוים מצרכיכם ותעסקו במילי דשמיא, תזכרו נא
גם אותי השפל והנדכה, אשר הייתי עמכם בצוותא חדא
שנים רבות, לבקש רחמים על נשמתו...

והימים האלה נזכרים ונעשים

למה קדמה פרשת זכור לפורים ואיך מקיימים על ידי שניהם
מצות מחיית עמלק ושמחת פורים אמיתית

עומק הביאור בחילוק שיש בין זכור את יום השבת לקדשו
בקדירה מלאה כל טוב ובין זכור את אשר עשה לך עמלק
בשולחן ריקם

כל אחד מישראל זוכה לקדושת שבת אבל יש כמה מדרגות
בזה, וצריך לידע כי השי"ת הוא המקדש אותנו בקדושתו

איך ובמה יוכל כל אחד להרגיש נועם קדושת השבת על ידי
קדושת אור האמת המופיע ביקרו ביום שבת קודש

מהם תבסיסיו של עמלק ואיך היא הדרך להילחם בו ולמחות
את שמו כפי הנלמד מהציווי של אסתר

פטרון החודש

נדבת ידידנו היקרים והנכבדים
משפחת וידבסקי שיחי'

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' ירחמיאל ישראל ב"ר יהושע אליעזר ז"ל

נלב"ע כ"ט אדר תשמ"ו

וזו' מרת מלכה ב"ר יצחק ע"ה

נלב"ע א' אייר תשע"ח

וידבסקי

ת.ג.צ.ב.ה.

זכות האדרת דבריו הק' של רבינו הגדול מאורן של ישראל מרן
בעל הספה"ק ישמח ישראל וצוקללה"ה זיע"א, יעמוד לזכותו
להצלחה בכל העניינים אבי"ר

פטרון החודש

ידידנו הנכבד והנעלה איש טוב ומטיב רודף צדו"ח
הרה"ח ר' ברוך אלימלך פערעלמאן שליט"א
ציריך יצ"ו

לטובת נשמת כ"ק מרן רבינו הקוה"ט
בעל האמרי מנחם זצוקללה"ה זי"ע
גלב"ע י"ז אדר ב' תשס"ה

זכות האדרת דבריו הק' של רבינו הגדול מאורן של ישראל מרן
בעל הספה"ק ישמח ישראל זצוקללה"ה זיע"א, יעמוד לזכותו
להצלחה בכל העניינים אב"ר

מבוא

והימים האלה נזכרים [משבת זכור] ונעשים [בפורים] בתוקף קדושתם, ברוב אורה ושמחה שהופיע בהם השי"ת

בזה הכח נמחה כוחו של עמלק [ראה עוד במאורן של ישראל ר"ח אדר אות ב], ומהסתכלות והתבוננות הזה זוכים לשמחה אמיתית, והיא עיקר שמחת פורים. ורבינו מוסיף בסגנון דברי אביו האדה"ז, לבאר היטב מהו ענין מצות זכור את יום השבת לקדשו - לעומת זכור את אשר עשה לך עמלק, וכדברי המדרש דזכירת השבת היא על תמחוי מלא, וזכירת עמלק הוא על תמחוי ריקנית. ויבאר עוד ביתר ביאור ועומק את ענין חיוב הקריאה של פרשת זכור דוקא בשבת שקודם פורים, ובפרט כאשר הוא חל ביום י"א אדר (כמו שהיה בזמן אמירת המאמר כאמור) שמתחיל להתגלות בו אורות הנסים, כמאמר חז"ל מגילה נקראת בי"א [ובכלל זה גם יב יג], נתעורר בוודאי אותו הרצון ורחמים ומחיית עמלק וגידוע קרן הרשעים, והרמת קרן הצדיקים ואור תורה, מובן ממילא כי מחוייבים אנחנו מדאורייתא לקרות פרשת זכור בשבת זה דייקא, ולהתעורר על ידי קריאתנו באתערותא דלתתא.

רבינו מסיים את מאמרו הקדוש:

שנזכה להתעורר על ידי קריאתנו באתערותא דלתתא, ונוכל אנחנו גם כן לזכות בעזרתו ית"ש על ידי אגודתינו יחד באהבה וחיבה, לעורר מחיית עמלק בכל הפרטים, ושיתעורר בנו ניצוץ אלקי, ונזכור ונדע בידיעה ברורה כי תוחלתנו לא נכזבה, ובלי ספק נזכה לאור גדול, ולגאולה שלימה במהרה בימינו, אמן.

המאמר שלפנינו דיבר רבינו בקדשו בשבת זכור שחל ביום י"א אדר, ובו מבאר את גודל מעלת ויקרת הימים האלה שנזכרים ונעשים בתוקף קדושתם, וברוב אורה ושמחה שהופיע בהם השי"ת אז, כאשר כל זה מתחיל משבת זכור, כיון שבכל שבת קודש מתעורר הרצון והרחמים מכל השבוע הבא, כדברי הזה"ק: כל בראכן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין.

רבינו פותח את מאמרו הק' בדברי אביו כ"ק מרן השרף רבינו הזקן ז"ע שהביא את המשא ומתן בין הפוסקים אם קריאת פרשת זכור הוא מדאורייתא והמצוה היא דוקא בשבת קודם פורים, ומצוה לשמוע את הקריאה יותר ממקרא מגילה, או שהיא מצוה מדרבנן, ואפילו אם נימא שהוא דאורייתא, האם יוכל לצאת בשמיעה גם בפרשת תצא.

רבינו הזקן מוכיח שהוא מדאורייתא כי כמו שיש חיוב במחיית עמלק בנפש יש חיוב גם בזמן, והימים האלה נזכרים ונעשים, אלא שצריך להם אתערותא דלתתא, וכשנעורר את עצמנו באתערותא דלתתא בקריאת הפרשה ע"ז נתעורר גם כן לעילא הרצון והרחמים שהיה אז, ונוכל למחות זרע עמלק. והאתערותא דלתתא היא על ידי שידועים שכל מעשיהם ומצוותיהם, המעשים טובים ומחשבות טובות, אינו שלהם רק הכל מה' ומכוחו, ומבינים האמת שמצידיהם אינם עושים כלום רק בכח ה';

ישמח ישראל

שהיה אז גם כן הצומות וזעקתם קודמים לישועה, ובפורים היה מחיית עמלק, וכידוע אמרם ז"ל (מגילה יג.) שהמן היה מזרע עמלק, ואסתר מזרע שאול (שם יג.), ולכן בא על ידה מחיית עמלק, המן וזרעו, לתקן חטא שאול. ובכל שנה ושנה נתעורר זה הכח, כשאנחנו נעורר את עצמנו באתערותא דלתתא על ידי זה נתעורר גם כן לעילא הרצון והרחמים שהיה אז, ונוכל למחות זרע עמלק.

לפי זה מחוייבים אנחנו מדאורייתא לקרות פרשת עמלק, למען נעורר את עצמנו באתערותא דלתתא למען למחות שמו ימ"ש, כי כמו שמחוייבים אנחנו בנפש, היינו אם היינו יודעים בבירור ממש שהוא מזרע עמלק ימ"ש, לכרותו ולמחותו, כן גם בזמן היינו בזמן, שנוכל למחקו ולהכריתו, מחוייבים אנחנו במצות עשה זו, ולכן הוא באמת החיוב דאורייתא בשבת שלפני פורים [שבו נעשה הנס בכח, כי כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין (זוה"ק ח"ב פח.)] או בפורים שבו נעשה הנס בפועל.

ואין נזכה לאתערותא דלתתא הוא מבואר במשנה ראש השנה (טו.) והיה כאשר ידים משה וגו' (שמות יז, יא) וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה אלא לומר לך כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבן לאביהם שבשמים היו מתגברים. 'כלפי מעלה' היינו שיודעים ומסתכלים בעיני פקחא בעין השכלי, שכל תנועותם וחמישה חושים שבאדם,

[ג] כ"ק אאמו"ר זצללה"ה זי"ע דיבר בקדשו על ענין פרשת זכור, אם המצוה דוקא בשבת קודם פורים. ועיין **מג"א** (ריש סי' תרפה) שמביא בשם **הסמ"ק** (מצוה קמז) **ותרומת הדשן** (סי' קח) שהוא דאורייתא, ומצוה לשמוע את הקריאה יותר ממקרא מגילה, והמגן אברהם בעצמו מסופק אם הוא דאורייתא, ואפילו אם נימא שהוא דאורייתא, אבל יוכל לצאת בשמיעה גם בפרשת תצא. ועיין ספר החינוך פרשת תצא מצות עשה זו (מצוה תרג) ע"ש.

וכ"ק אאמו"ר זצללה"ה דיבר בקדשו, שנראה שהוא מדאורייתא לקרותה דוקא בשבת קודם פורים, ובפורים, הדנה מבואר **ברמב"ם** (מלכים פ"ה ה"ה) ובספר **החינוך** (שם) דמצות עשה מחיית עמלק נהגת לעולם, והיינו אם גם בזמן הזה היתה ידינו תקיפה, ונמצא איזה מעמלק אשר היה נודע לנו בבירור ממש שהוא עמלקי וודאי, ולא נאבד זכרו, עבר על מצות עשה זאת.

הנה כמבואר בספרים [ומבואר במדרש שוחר טוב (תהלים קיח, א) בפסוק הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו, לא לשנה ולא לשנתיים רק לעולם, היינו] שהזמן ועת רצון שהיה אז בעת עשיית החסד והנס הגדול, הזמן הזה מעורר את עצמו בכל שנה ושנה, ונתעורר גם כן הרצון והחסד והרחמים לפעול גם כן כעת מעין הניסים האלו, ובפרט בימי פורים שנאמר בהם מקרא מלא (אסתר ט, כח) והימים האלה נזכרים ונעשים. רק שהדבר צריך לאתערותא דלתתא, וכמו

בשבת 'זכור' ובעמלק 'זכור' אינם שוין וכו', משל למה הדבר דומה, למלך שעשה סעודה וזימן את האורחים, נכנסה הקערה לפניו מלאה כל טוב, אמר זכור פלוני אוהבי, משקינח הקערה אמר זכור פלוני שונאי וכו', כך השבת כתיב בה זכור את יום השבת לקדשו, ולכבדו במאכל ובמשתה ובכסות נקיה, ובעמלק כתיב זכור את אשר עשה לך עמלק על מה אתה זוכרו על שלחן ריקם.

על פי דברי קדושת הרבי רבי בונם זצללה"ה, דכל איש ישראל צריך להיות לו שני מידות טובות אלה, אחת, כמאמר חז"ל (סנהדרין לז). כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם, והשנית מדת אברהם אבינו ע"ה (בראשית יח, כז) ואנכי עפר ואפר. היינו כאשר היצר הרע מסיתו להתגאות במעשיו הטובים, צריך לידע אז בחינת ואנכי עפר ואפר, שכאין וכאפס נחשבו כל מעשיו הטובים, וכאשר יתייאש ח"ו מפאת ידיעתו שהוא משוקע בעומק הקליפה רח"ל, צריך לידע כי בשבילי נברא העולם, ולכל החטאים נברא רפואה, והוא התשובה, למען קיום העולם.

והנה בשבת קודש כאשר כל נפש מישראל לפי ערכו ובחינתו הוא מרגיש קדושת נועם שבת קודש, פשוטי המוני עם סגולה מרגישים קדושת שבת קודש על ידי המנוחה והעונג במאכל ובמשתה ובכסות נקיה, והמה יעטו אור תפארת שבת קודש על ידי המנוחה ואכילה ושתייה וכסות נקיה, ושרידי עם ה' היודעים ומתבוננים בפנימיות אור שבת קודש ויקרת קדושתו, מרגישים אור שבת קודש ברבו יתיר, קדושת נשמה יתירה, כל אחד ואחד לפי בחינתו בהדרגות שונות, עד למעלה ראש.

ומחשבה דיבור ומעשה, וחכמה בינה דעה והשכל, הכל הוא מה' ומחלקו שנפח בו, ועל ידי זה המה באים לבחינת 'ומשעבדים את לבם לאביהם שבשמים', היינו שיודעים שכל מעשיהם ומצוותיהם, המעשים טובים ומחשבות טובות, אינו שלהם רק הכל מה' ומכוחו, על דרך כי ממך הכל ומיך נתנו לך (דה"א כט, יד), ומבינים האמת שמצידיהם אינם עושים כלום רק בכח ה'. וזה הוא פירוש 'שוית' ה' לגדי תמיד' (תהלים טז, ח), היינו כי ממנו כל פעולותיו ותנועותיו, וכל מי שאינו מבין את זה ומדמה בנפשו שהוא עושה מצידו, זה לאות על פחיתות שכלו ועבודתו.

ועל ידי שמסתכלין כלפי מעלה כנ"ל, ומשעבדין את לבם כנ"ל, בהתעוררות הזו נמחה ונחלש כוחו של עמלק, כי כל כוחו של עמלק לא היה רק להסית את ישראל שיבואו לנסות את ה', היש ה' בקרבנו אם אין (שמות יז, ו), היינו שהיו מסופקים 'אם אין', ואיך אפשר להיות כמסתפק בזה, הלא מכל פעולותיו ותנועותיו וחושיו נראה כח ה' וחלק אלקי השוכן בקרבו תמיד בלי הפסק רגע, בזה הכח נמחה כוחו של עמלק, ובזה נחלש כח הס"מ והיצר הרע המכונה על שם עמלק. ומהסתכלות והתבוננות הזה זוכים לשמחה אמיתית, והיא עיקר שמחת פורים, יתן ד' שנזכה לשמחה הזאת. ודבריו הקדושים דברי פי חכם חן, והמה רפאות תעלה לנפשות ישראל:

ולדרכינו נאמר בסיגנון דבריו הקדושים, ונבאר בזה דברי מדרש תנחומא (תצא ז) כאן כתיב (דברים כה, יז) זכור, ובשבת כתיב (שמות כ, ח) זכור, שניהן שוין, אמר שלמה (קהלת ב, טו) ואמרת אני בלבי כמקרה הכסיל גם אני יקרני וגו', אף על פי שכתוב

שמות מתחלק לכל ג' זמנים שהיום משתנה, ובכל זמן ערבית שחרית מנחה שולט כח מהשם הגדול הזה ב' תיבות, ובפניא דמעלי שבתא נרשם שתי תיבות אלה 'זוכרי קדושתך', שנישא חן וחסד לפני הקב"ה ונהיה זוכרים כי קדושת השבת קודש הוא קדושת השי"ת, לא מצידנו. וכשיתבונן איש ישראלי בהתבוננות זה, עד כמה הגדיל ה' בחסדו הגדול עלינו, להנחילנו בבחינת נחלה יום שבת קודש למנוחה, וכדפירש רש"י ז"ל (שם), ובקדושת אור אמת אשר יופיע ביקרו ביום שבת קודש, כמאמר חז"ל (ירושלמי דמאי ד א) אפילו עם הארץ אימת שבת עליו והוא אומר אמת, ממילא מתבונן על ידי זה באמת ונעשה נכנע ושפל, ועל ידי ההכנעה והשפלות זוכה עוד יותר להרגיש נועם קדושת שבת קודש.

זזה הוא כוונת המדרש, לפלוני אוהבי הזכרתי על תמחוי מלאה כל טוב, היינו שבכח מאמר השי"ת שאמר 'זכור את יום השבת לקדשו', נחקק בנו עם סגולה זכרון הזה שהכל הוא מקדושת השבת, לא מצדינו, אף שמרגישים אנחנו נופת צוף וכל טעם בשבת קודש, יודעים אנחנו ונחקק בזכרונינו באמת כי הכל הוא מחסדו הגדול, ונעשים על ידי זה נכנעים ושפלי רוח, לא ח"ו התרוממות הלב כמו שנאמר (דברים ה, יד) ורם לבבך וגו' חלילה. ולהיפך זה הוא 'זכור את אשר עשה לך עמלק וגו' אשר קרך בדרך' (דברים כה, יז-יח), וכדברי המדרש תנחומא (תצא ט) 'קרך' טמאך, וכמו שאמרו חז"ל (שם, במד"ד יג, ג, איכ"ד ג, כב) שזרק מילות כלפי מעלה, היינו שאמר להם שעל שפגמו בברית אין להם תקנה ח"ו, וזהו שאמר 'יזנב בך כל הנחשלים אחריך', וכדרשת חז"ל (שם י) אותם שהענן פלט אותם

ולזה נצטוונו במצות 'זכור את יום השבת לקדשו', היינו אחר שתרגיש אור מופלא ונועם קדושת שבת קודש, אל תאמר בלבבך כי הכנתך הרבה הביאך לזה, ובכחך ועוצם ירך עשית את החיל הזה, רק תדע ידיעה אמיתית שיום קדושת שבת קודש קביעא וקיימא (חולין קא:), ומחסדי השי"ת המרובים נתן לנו הקדושה בחינת מתנה, כמאמרם ז"ל (שבת י:). מתנה טובה יש לי בבית גנדי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל, ובבחינת נחלה וירושה, כמו שאנו אומרים (בברכת יוצר דשבת) המנחיל מנוחה לעמו ישראל 'בקדושתו' דייקא, ובבחינת נחלה וירושה, אפילו ברא בישא יורש את אביו מן התורה (ב"ב קלג:).

זזה הוא השיבנו אבינו לתורתך (תפילת העמידה), היינו מפני שאתה אבינו, וכביכול נתת לנו התורה מורשה (דברים לג, ד), וכמאמר חז"ל (שמו"ר לג, ז) אל תיקרי 'מורשה' אלא ירושה וכו', תלמיד חכם הפורש מן התורה וכו' אינו בוש לחזור, מפני שאומר לירושא אבותי אני חוזר, וכנ"ל שאפילו ברא בישא יורש את אביו. וזה הוא פירוש מאמר חז"ל (שבת קד.) ואם אתה עושה כן הקב"ה זן אותך וכן אותך ומטיב לך ונותן לך ירושה, היינו בחינת מתנה ובחינת ירושה, שאינם באים על ידי גיעת המקבל מתנה והיורש, וזה הוא מאמר הכתוב (שמות לא, יג) אך את שבתותי תשמרו וגו' לדעת כי אני ה' מקדישכם, היינו שתדעו ידיעה ברורה שזה הוא מצידו, ומדרך הטוב להיטיב.

ואולי כפי מיעוט ידיעתנו וקט שכלינו נוכל להעמיס בדברי קדושת האר"י ז"ל (שער הכוונות דרושי הלילה דרוש ה) על פי דרך הפשוט, שהשם של אנא בכח הוא כנגד ימי השבוע, וכל שם מהז'

דרך ארצם, ומבואר בהאר"ז^ל (שער רוח"ק יחוד י"ו) והובאו דבריו בסה"ק (שלה"ק מסכת חולין תורה אור אות כ) שהשם יב"ק בשני אופנים, אלקים הויה, והויה"ה אדנ"י אהי"ה, גימטריא דרך, וזה דרך צדיקים, ויוצא מהפסוק (תהלים כ, י) 'לענונו ב'יום ק'ראינו, וב' פעמים גימטריא דרך. ועמלק ימ"ש מעציב אותם, איך יערב לבכם לגשת אל הקודש, ובהאיך אנפין יקום קמי מלכא עילאה ולמלא מילי.

והעיקר להאמין אמונת אומן כי הוא כל יכול וכנ"ל, ודורש עצות ותחבולות לעזרת בניו לבל ידח ממנו נדח, ולקבל עליו עול מלכות שמים מהיום ולהלאה, ואף בדור הפלגה שפגמו בחטאם מאוד והרבו לפשוע כנודע (חגיגה יב. סנהדרין קט), עם כל זאת מצינו במדרש תנחומא (נח יח) שפשט להם הקב"ה ימינו לעשות תשובה, ואם היו עושין תשובה היה הקב"ה מקבלם והחסרון היה מצידם, ועל כל החטאים מהני תשובה והשוכן אתם בתוך טומאותם כתיב (ויקרא טז, טז).

ובימי מרדכי ואסתר כשעמד עליהם המן הרשע נצר זדון מזרע עמלק ימ"ש, וכמבואר בכתבי האר"י **הקדוש ז"ל** (שער הכוונות דרושי פורים דרוש א) המן אסטרולוגי גדול היה, וכאמרם ז"ל (מגילה ג:) ליכא דידע לישנא בישא כהמן, היינו לקטרג על ישראל בקטרוגים רעים, וזהו שאמר (אסתר ג, ח) 'ישנו' ומבואר במדרש (אסתר ד, יב) ישן הוא אלהים של אלו. היינו שראה ששביבי זיקי רשפי אש שלהבת יה ישן בקרבם, וכמעט שאינם מרגישים שיש להם ניצוץ חיות דקדושה בקרבם, וכמבואר במדרש רב (ויקרא ל, ג) שדורו של מרדכי ואסתר היו נטויים למיתה בעוונם, ואם המה בשפל המצב כל כך

מחמת חטאם, וכמבואר בפרקי דרבי אליעזר (פרק מד) שכל מי שהיה טעון טבילה היה הענן פולטו, ולאנשים נכאי רוח כאלה נקל הדבר להביאם לידי עצבות ולהשפילם עד לארץ עד שיאמרו לנפשם נושח חלילה.

וזה טעם הכתוב (שמות יז, ז) 'ועל נסותם את ה' לאמור היש ה' בקרבנו אם אין', כי דימו בנפשם שכבר אין להם תקנה, שגם חלק האלקי היא חיות האלקית אשר בנפשם כבר אין להם, וכעין דברי יון לישראל (ב"ר ב, ד) כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל, וזה הוא ענין 'תמחוי ריקנית', שנודע מדברי האר"ז^ל (ליקוטי ש"ס שבת סח:) כי כל 'ריקם' הוא מכונה לקליפה ולטומאה, ובפרט לעון קרי רח"ל המרומז ב'ריקם', וזהו מלפניך מלכנו 'ריקם' אל תשיבנו (תפילת העמידה). ואז היו צריכים ישראל התחזקות רב בבחינה השניה 'בשבילי נברא העולם' וכנ"ל, לבטוח בדרכי ה' ברוב רחמיו וחסדיו, שאין סוף ואין חקר ובלתי בעל תכלית, וכי הוא מושלל מכל מין השגה, וכמו שנאמר (בראשית ד, יג) 'גדול עוני מנשוא', פירוש וכי גדול העון של הבעל תשובה מהנושא עון שהוא בלתי בעל תכלית, ולהשיב לעמלק, כי ניצוץ 'אחד' - הוא חלק אלקי יחיד וייוחד חי וקיים השוכן בקרבם לעולם, לא יכבה ולא ישונה, וכמו שנאמר (מלאכי ג, י) אני ה' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם.

וזה 'אשר קרן בדרך' וכאמרם ז"ל טמאך, שהיה מטמא את מוחם במחשבות זרות ובחסרון אמונת ה'. לאמר קצרה יד ה' מלהושיע אתכם, וזהו הרמז אשר קרן 'בדרך', דנודע תורה נקרא דרך (קידושין ב:), את הדרך ילכו בה (שמות יח, כ), וגם התפלה נקרא דרך כמה דאת אמר (דה"י ב, ו, לח) והתפללו

יכולים אנחנו להשמידם ולהרגם ולאבדם ח"ו, כן היו דברי המן הרשע.

וכאשר נודע הדבר למרדכי והגיד לאסתר, הדסה עמדה לעורר ישינים, וציותה עליו לכנוס את כל היהודים, כי אין עצה אחרת רק לאחד ולאגדם יחד, שיהיו אגודים בצרה לשפוך תחינה, וזהו שאמרה (אסתר ד, טז) לך כנוס וגו' וצומו עלי, כפירוש ה**ברית כהנת עולם** (מאמר הסתר אסתיר פרק לט) **והרד"ק** (מ"א כא, ט) מלשון קיבוץ, מלשון חז"ל (חולין עג.) צומת הגידין. 'וגם אני ונערוטי אצום כן', היינו שאני ונערוטי נתאגד ונתאחד עמכם, כי גם לנו מגיע הפגם מחטאיכם, והנני מחויבת בדבר, ואוכל להיות שלוחכם להוציא אתכם מידי חובתכם, והקב"ה אינו פוסל תפילת כל בריה (תנחומא ואתחנן ד), וכמו ששומע לזעקתינו כן שומע לזעקתכם כי עודכם חיים, וניצוץ אחד שבכם שביב היהודית עוד לא נכבה. וכאשר תאגדו יחד יאספו כל הניצוצות ויהיו לאש שלהבת, כי מין במינו מחזקא ליה (ר"ן נדרים נב.), והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה (עובדיה א, יח), לשרוף כל המסכים המבדילים ביניכם לאביכם שבשמים, וכמו שנאמר (אסתר ה, יא) 'להקהל ולעמוד על נפשם', היינו שעל ידי הקהילה והכינוס יחד תעמדו ותוודעו יקרת אור נפשכם הנחצב מתחת כסא כבודו ומחלקו שנפח בכם, ומאן דנפח מתוכו נפח, ובאתערותא דלתתא הזאת תעוררו אתערותא דלעילא רחמים רבים ממקור הרחמים.

'ובכן אבא אל המלך אשר לא כדת', לעורר רחמים רבים ממקום העליון ששם אין דין, ואזכה על ידי אתערותא דלתתא לעורר רחמים רבים, לזכות שעל ידי יהיה מחיית עמלק, וכמו שאמרו חז"ל במדרש (תנחומא תצא ד) אמרו ישראל, רבונו של עולם, אין אנו

יכולים בו, אמר להם הקב"ה תהיו אתם מזכירים שמו מלמטה ואני מוחק שמו מלמעלה, היינו על ידי התעוררות מלמטה, וזהו שאמרה אסתר, כי על ידי הצומות וכינוס היהודים שהם אתערותא דלתתא נזכה למחיית עמלק, וכן היה שזכתה שעל ידה נעשה נקמה בזרעו של עמלק, ולהאיר בישראל אור תורה וחיות דקדושה, ולהאיר קרן התורה והקדושה, כמו שנאמר (אסתר ה, יז) ורבים מעמי הארץ מתיידיים וגו'.

וכפי המבואר בדברינו לעיל בשם ספרים הקדושים שבכל עת החסדים והניסים מתעורר גם עתה זה החסד והרחמים בזמן הזה, ומה גם בימי הפורים אשר לא יעברו מותן היהודים (אסתר ט, כח), וכדרשת חז"ל (שוחר טוב משלי ט) שלא יתבטלו לעולם, והימים האלה נזכרים ונעשים בתוקף קדושתם, וברוב אורה ושמחה שהופיע בהם השי"ת אז, ובכל שבת קודש מתעורר הרצון והרחמים מכל השבוע הבא, וכדברי הזוה"ק (ח"ב פח.) כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין, ובפרט היום שהוא י"א לחודש אדר שמתחיל להתגלות בו אורות הנסים, וכמאמר חז"ל (ב.) מגילה נקראת ב"א, נתעורר בוודאי אותו הרצון ורחמים ומחיית עמלק וגידוע קרן הרשעים, והרמת קרן הצדיקים ואור תורה, מובן ממילא כי מחוייבים אנחנו מדאורייתא לקרות פרשת זכור בשבת זה דייקא, ולהתעורר על ידי קריאתנו באתערותא דלתתא, ונוכל אנחנו גם כן לזכות בעזרתו ית"ש על ידי אגודתנו יחד באהבה וחובה, לעורר מחיית עמלק בכל הפרטים, ושיתעורר בנו ניצוץ אלקי, ונזכור ונדע בידיעה ברורה כי תוחלתינו לא נכזבה, ובלי ספק נזכה לאור גדול, ולגאולה שלימה במהרה בימינו, אמן.

הביאור

מבוא וחוק המאמר: מצות מחייבת עמלק נהג גם בזמן הזה, והזמן הראוי ביותר למחייבת עמלק הוא בשבת זכור ובפורים שאז מתעורר הנס בכל שנה ושנה על ידי הידיעה שכל תעניתו הוא רק מהשי"ת, ועל ידי זה מקיימים מחייבת עמלק בזכירה ובעשיה, ומהסתקלות והתבוננות הזה זוכים לשמחה אמיתית, והיא עיקר שמחת פורים.

- ביאור ענין מצות מחייבת עמלק, ואיך אנו יכולים לקיימה באופן של 'זוכרים ונעשים', ולמה עיקר זמנה היא בשבת זכור ובפורים שאחריה.
- כשמעוררים בשבת זכור ובפורים שמחת עמלק מלמטה, נתעורר גם כן הרצון והחסד והרחמים שהיה אז, ועל ידי זה נוכל למחות זרע עמלק, וזהו עיקר שמחת פורים.
- מלחמת עמלק וקטרונו של המן לייאש את ישראל, והתגברות ישראל הוא להאמין שתתקבל תשובתם, ואיך מועיל לזה חוקף קדושת השבת בכלל ושבת זכור בפרט.
- אמנם יש כמה מדרגות של שומרי שבת, אבל כל אחד מישראל זוכה לקדושת השבת, אך צריך לידע כי השי"ת הוא המקדש אותנו בקדושתו, ובזכירה זו זוכים להרגיש נועם קדושתה.
- כוחו של עמלק הוא לייאש את ישראל ולהכניס בהם ספיקות וחסרון באמונה, עצתה של אסתר היתה לבטל את כוחו הרע ולבטל את זממו מכאן אחרותן של ישראל שעי"ז יכרו בחלק אלקי שבקרובם.
- גם החוטא הגדול צריך להאמין אמונת אומן כי הקב"ה כל יכול, ודורש עצות ותחבולות לעזרת בניו לבל ידח ממנו נדח, ולקבל עליו עול מלכות שמים מהמים ולהלאה.
- על ידי התעוררות והתחזקות של ישראל מוחק השי"ת את עמלק, ועל ידי התעוררות מכח קריאת פרשת זכור, נוכל על ידי אגודתנו יחד לעורר מחייבת עמלק בכל הפרטים, ושיתעורר בנו ניצוץ אלקי, ובלי ספק נזכה לאור גדול ולגאולה שלימה בב"א.

כ"ק אאמו"ר זצללה"ה ז"ע דיבר בקדשו על
 מה שדנו הפוסקים בענין קריאת פרשת זכור, אם
המצוה היא לקרות דוקא בשבת קודם פורים,
 והאם הוא מדאורייתא^א. **ועיין בדברי המגן אברהם**
 (ריש סי' תרפה) **שמביא בשם הסמ"ק** (מצוה קמז)
ותרומת הדשן (סי' קח) **דהוא דאורייתא, ומצוה**
לשמוע את הקריאה יותר ממקרא מגילה, והמגן
אברהם בעצמו מסופק אם הוא דאורייתא^ב
ואפילו אם נימא שהוא דאורייתא, אבל יוכל

רבינו מביא גידון האחרונים אם קריאת פרשת
 זכור הוא מדאורייתא, ויוביח שהוא מדאורייתא
 לקרותה דוקא בשבת קודם פורים שבו נעשה
 הנס בכח, או בפורים שבו נעשה הנס בפועל,
 וכמו שיש חיוב במחייבת עמלק בנפש יש חיוב גם
 בזמן, והימים האלה נזכרים ונעשים, אלא שצריך
 להם אתערותא דלתתא, וכשנעורר את עצמנו
 באתערותא דלתתא בקריאת הפרשה עי"ז נתעורר
 גם כן לעילא הרצון והרחמים שהיה אז, ונוכל
 למחות זרע עמלק.

הערות וצייונים

א. ויש בזה הרבה נפקא מינה לדינא, כגון אם אפשר לקטן
 לעלות לקריאה זו, או מי שאינו יודע לקרוא עם הקורא מילה
 במילה, או אם צריך ספר תורה כשר, ואם מותר להביאם
 לבני אדם החבושים בית האסורים או לחולה שאינו יכול
 לילך מביטו, והאם הוא חובה על כל יחיד ויחיד (לענין מצוה

ב. המגן אברהם מביא בשם הסמ"ק שהוא מצוה דאורייתא,
 ואינו יודע למה אין העולם זהירים בזה. ועל זה כתב המג"א
 ליישב מנהג העולם, שהוא מסתפק בכל הדין הזה, דאטו

והנה כמבואר בספרים¹ [ומבואר כבר גם במדרש שוחר טוב בפסוק (תהלים קיח, א): הודו לה' כי טוב על כל הנסים ונפלאות שעשה לנו, שהרי כי לעולם חסדו, שחסדיו של הקב"ה אינם לא לשנה ולא לשנתיים רק השפעתם הם לעולם, היינו] שאפילו שכבר עבר זמן רב מאותו הזמן ועת רצון שהיה אז בעת עשיית החסד והנס הגדול, עם כל זאת כל ההשפעות שהיו באותו הזמן הזה, מעורר את עצמו בכל שנה ושנה, ונתעורר גם כן בזמן הזה הרצון העליון והשפעת החסד והרחמים לפעול ולהשפיע לישראל גם כן כעת מעין הניסים האלו, ולכן אין אנו מודים רק על הטוב והחסד שהיה אז, אלא גם על כל מה שמתעורר ונשפע עלינו עכשיו,

לצאת בשמיעה גם בפרשת תצא. ועיין ספר החינוך פרשת תצא מצות עשה ז' (מצוה תרג) ע"ש.
וכ"ק אאמו"ר זצללה"ה דיבר בקדשו, שנראה להוכיח שהוא חיוב מדאורייתא לקרותה דוקא בשבת קודם פורים, ובפורים, דהנה מבואר ברמב"ם (מלכים פ"ה ה"ה)² ובספר החינוך (שם, ומצוה תרד) דמצות עשה של מחיית עמלק ולהכרית זרעו ולאבד זכרו מהעולם נוהגת לעולם³, והיינו אם גם בזמן הזה היתה ידינו תקיפה, ונמצא איזה מעמלק אשר היה נודע לנו בבירור ממש שהוא עמלקי וודאי, ולא נאבד זכרו, עבר על מצות עשה זאת.

הערות וצייונים

הרגו עובר בלא תעשה (עיין במנחת חינוך תרד סק"א).

ה. זה לשון החינוך: שנצטוו למחות זרעו של עמלק ולאבד זכרו מן העולם, זכר ונקבה גדול וקטן... ובאמת גם על כל יחיד מישראל הזכרים מוטל החיוב להרגם ולאבדם מן העולם אם יש כח בידם בכל מקום ובכל זמן אם אולי ימצא אחד מכל זרעם, והעובר על זה ובא לידו אחד מזרע עמלק ויש סיפק בידו להורגו ולא הרגו ביטל עשה זו. ועיין שם במנחת חינוך סק"ג.

ו. פרי עץ חיים שער מקרא קודש פ"ג, שער ר"ה פ"א, שער פורים פ"ה. וראה עוד בספר דגל מחנה אפרים פורים ד"ה שושנת, אוהב ישראל פורים ד"ה עוד יש לומר, קדושת לוי שבועות ד"ה בשו"ע. וע"ע בסמוך.

ז. לכאורה יש להבין, אם כבר הובא במדרש ענין זה, א"כ למה הוצרך רבינו להביא את מקור הדברים גם מהספרים הקדושים, ולא עוד אלא שאף הקדימם, הלא דבר הוא. ואולי משום שבמדרש מבואר רק שחסדי השי"ת אינם רק לשנה או שתיים ושלוש, אלא לעולם, ואילו בספ"ק מבואר כי על ידי אתערותא דלתתא מתעורר אתערותא דלעילא להשפיע את ההתעוררות וכל ההשפעות שנשפעו בימים ההם בזמן הזה, וכיון שרבינו בא לבאר כאן את הצורך לעורר אתערותא דלתתא אתערותא דלעילא, לכן הביא והקדים את המקור לזה מהספרים הקדושים. וע"ע בסמוך ובהערה שאח"ז.

מי אמרה תורה שיקראו דוקא בשבת זו וכו', ויתכן שאפשר לצאת ידי חובת נזכרים ונעשים' גם על ידי הקריאה בפרשת 'יבוא עמלק' שקורין בפורים. ומסיים שם דמכל מקום יהא כל אדם זהיר וזריז במצוה זו ולבוא למנין.

ג. זה לשון החינוך שם: ואל הזכירה הזאת בלב ובפה לא ידענו בה זמן קבוע בשנה או ביום... אבל טעם זכירת מה שעשה עמלק אינו רק שלא תשכח שנאתו מלבנו, ודי לנו בזה לזכור הענין פעם אחת בשנה או שתי שנים או שלש... ואולי נאמר כי מנהגן של ישראל בפרשת זכור לקרותה בשבת מיוחד בכל שנה תורה היא ומפני מצוה זו היא שקבעו כן, והוא השבת שלפני פורים לעולם, ודין יהיה לקרותה ביום פורים לפי שהוא מענינו של יום, כי המן הרשע היה מזרעו, אבל להודיע שקודם נס זה נצטוו בזכירה זו, קבעו חכמים הפרשה קודם לפורים...

ד. לעיל מיניה (שם הלכה ד) כתב הרמב"ם: מצות עשה להחרים שבעה עממין... וכל שבא לידו אחד מהן ולא הרגו עובר בלא תעשה... ואחר כך כותב שם בהלכה ה: וכן מצות עשה לאבד זכר עמלק, שנאמר 'תמחה את זכר עמלק', ומצוות עשה לזכור תמיד מעשיו הרעים ואריבתו, כדי לעורר איבתו, שנאמר 'זכור את עשה לך עמלק' מפי השמועה למדו זכור בפה לא תשכח בלב, שאסור לשכוח שנאתו ואיבתו, עכ"ל. הרי שגם במצות מחיית עמלק כל שבא לידו אחד מהן ולא

כן לעילא הרצון והרחמים שהיה אז, ועל ידי זה נוכל גם אנחנו למחות זרע עמלק.¹

ונמצא **לפי זה כי מחוייבים אנחנו מדאורייתא לקרות בשבת קודם פורים פרשת עמלק, למען נעורר את עצמנו על ידי קריאה זו באתערותא דלתתא, למען למחות את שמו של עמלק ימ"ש,** והטעם בזה שצריך להתעוררות מלמטה גם בשבת וגם בפורים, **כי כמו שמחוייבים אנחנו למחות את זכר עמלק בנפש, היינו אם היינו יודעים בביורו ממש על גוי אחד שהוא מזרע עמלק ימ"ש,** אנחנו חייבים **לכרותו ולמחותו,** והעובר על זה ביטל מצות עשה, **כן גם בזמן** אנחנו מחוייבים למחות תמיד את זכר עמלק, **היינו שבהגיע זמן** המסוגל **שנוכל לעורר מלמטה את הרצון למעלה,** שהקב"ה יסכים כבר **למחקו ולהכריתו** מן העולם, **מחוייבים אנחנו במצות עשה זו, ולכן הוא באמת החיוב דאורייתא בשבת שלפני פורים** שאז הוא הזמן המסוגל לזה ביותר [כיון שבו נעשה הנס של פורים בכח, **כי כל בראך דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין** (זה"ק ח"ב פח). וכל הנס של פורים בפועל היה מכח מה שכבר התחיל הנס בשבת בכח] **או גם**

ובפרט בהגיע ימי פורים שאז בודאי מתעוררים ונשפעים כל אותם החסדים שהיו אז, שהרי **נאמר בהם מקרא מלא** (אסתר ט, כח) **והימים האלה נזכרים ונעשים**². אשר מלבד פירושו הפשוט שצריך לקיים את ימי הפורים בזכירה ובמעשה - בזכירת מעשי עמלק, ובקיום מצוות היום, יש בו גם עוד כוונה, שכל התעוררות ההשפעות שהיו בימים ההם מתעוררים גם כן בזמן הזה, **רק שהדבר צריך לאתערותא דלתתא** - להתעוררות מלמטה, **וכמו שהיה אז גם כן אתערותא דלתתא,** שהרי **הצומות וזעקתם** שעשו בשלושת הימים היו **קודמים לישועה,** ורק אחר כך **פורים היה מחיית עמלק, וכידוע אמרם ז"ל** (מגילה יג.) **שהמן היה בנו של אגג שהיה מזרע עמלק, ואסתר היתה מזרע שאול** (שם יג.)³, **ולכן** היה צריך **לבא על ידה** מצות **מחיית עמלק,** על ידי הריגת **המן וזרעו,** כדי **לתקן** בזה את **החטא של שאול** על שלא עשה מה שצוה לו שמואל הנביא ולא הרג את אגג מלך עמלק. וכן בימי הפורים **בכל שנה ושנה נתעורר זה הכח של מחיית עמלק,** ולכן **כשאנחנו נעורר את עצמנו באתערותא דלתתא** וכפי שיבואר להלן בסמוך, **על ידי זה נתעורר גם**

הערות וצינונים

1. בספר אמונת חכמים מתלמידו של הרמ"ז כתב (פרקג) דבר נפלא מאד לבאר מה שכתב האריז"ל בענין עליית העולמות במועדים וכל מה שנאמר בענין זה, שהקב"ה הראה לדעת זאת גם בטבע הבריאה, שכאשר אירע מקרה פרטי ביום פלוני, כשיבוא אותו היום לשנה אחרת, חוזר ומתעורר אותו המקור, [ראה בבינת המאמר סוף אות ב שהבאנו שם את כל דבריו הנפלאים מפלאי הבריאה אשר מה רבו מעשי ה'] ובה מבאר את הטעם שדרשו חז"ל, אתם אפילו שוגגים, אתם אפילו מזידים, אתם אפילו מוטעים. שהרי כל קדושת אותו היום אינו אלא מכח אותו האור שמתעורר בעולמות העליונים, לכן אין הקדוש ברוך הוא מעוררו אלא בזמן שקידשו בית דין את החודש.

ח. החיד"א מביא בספרו לב דוד (פכ"ט): דיבר בקדשו הרב השלם הרמ"ז זלה"ה בספר תיקון שובב"ם, וכתב שזהו סוד 'הימים האלו נזכרים ונעשים' שבהזכר זכרם למטה נעשים בפועל למעלה, וזה בכל דור ודור, כי כן קיימו למעלה מה שקיבלו למטה. וע"ע בישמח ישראל לפורים אות ה ובסוף אות ו. ועיין בסמוך אות י השלמת הדברים מתלמידו של הרמ"ז.
ט. במרא שם מבואר שבזכות צניעות שהיה בשאול זכה שיצאת ממנו אסתר שהיתה צנועה ולא גילתה את עמה ואת מולדתה. ומבאר רש"י מהו המקור שאסתר היא מזרע שאול, כיון שמרדכי היה דור עשירי לשאול, ואסתר שהיתה בת דודו של מרדכי, גם היא היתה מצאצאיו, ואין עוד ראייה בכתובים שהיא היתה מזרע שאול.

ישראל, וכאשר יניח **וגו'** (שמות ז', יא)²¹. והקשו שם בגמרא, **וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה** ומהו אם כן ענין הרמת ידיו של משה למעלה, **אלא** בא הכתוב **לומר לך** שהרמת ידיו של משה בא לרמוז לישראל במלחמתם עם עמלק, שיסתכלו כלפי מעלה, ומתוך כך יעשה להם הקב"ה נס, **כי כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבן לאביהם שבשמים היו מתגברים**. וענין הסתכלות 'כלפי מעלה' היינו, **שיודעים ומסתכלים** מתוך התבוננות עמוקה ואמיתית²² **בעינא פקיא בעין השכלי**, **שכל תנועותם וחמשה חושים שיש באדם**, וכן גם **מחשבה דיבור ומעשה**, ו**חכמה בינה דעה והשכל**, אינו כוחו ועוצם ידו של האדם, **אלא הכל הוא מה' ומחלקו שנפח בו'**²³, **ועל ידי** שמתבוננים ויודעים ומכירים היטב בזה, **המה באים לבחינת 'ומשעבדים את לבם לאביהם שבשמים' טו**, **היינו שיודעים שכל מעשיהם ומצוותיהם, המעשים טובים ומחשבות טובות, אינו מהכוח**

בפורים הוא הזמן המסוגל ביותר למחיית עמלק כיון **שבו נעשה הנס בפועל**, ובשני זמנים אלו שאפשר למחות את שמו, חייבים מהתורה לקיים מצוה זו, ולכן לא די בקיום המצוה רק בפורים, אלא גם בשבת חייבים מהתורה בקריאת פרשת עמלק, כיון שבזה אנו מקיימים מצות מחיית עמלק מלמטה, ועי"ז יתעורר גם למעלה הרצון למחות את שמו²⁴.

אתערותא דלתתא היא על ידי שיודעים שכל מעשיהם ומצוותיהם, המעשים טובים ומחשבות טובות, אינו שלהם רק הכל מה' ומכוחו, ומכניס האמות שמצדיהם אינם עושים כלום רק בכח ה', בזה הכח נמוחה כוחו של עמלק, ומחסתכלות והתבוננות הזה זוכים לשמחה אמיתית, והיא עיקר שמחת פורים.

ואיך ומה הוא המעשה שבזה **נזכה לאתערותא דלתתא**, כלומר מה הוא המעשה שאנו צריכים לעשות כאן למטה, שעל ידו אנו מעוררים את הרצון מלמעלה? **הוא מבואר במשנה ראש השנה** (כ"ט). על הכתוב: **והיה כאשר ירים משה את ידו וגבר**

הערות וציגונים

ועל כך שאלו במשנה, וכי ידיו של משה גורמות לנצחונם או להחלשתן של ישראל, הרי לא יתכן שהכל תלוי בידי דאם כן למה הניחם, ועוד הרי כתוב שם: ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב, וא"כ הנצחון נעשה על ידי יהושע.

יג. על פי דברי רבינו במאמריו לל"ג בעומר אות ג [וכן בעוד הרבה מקומות אבל הרחיב בביאור נפלא בזה].

יד. עיין בהנ"ל מה שפירש רבינו שם על הכתוב: במופלא ממך אל תדרוש. ועי"ע להלן הערה ז.

טו. עיין בפרשת במדבר אות ב ד"ה וּבְדַבְרֵינוּ, בביאור הכתוב: אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה אז תבין יראת ה'. כי יראת ה' היא מלכות, שמקבל על עצמו עול מלכות שמים, להמליך את הקב"ה על כל איבריו ותנועותיו וידוע כי ממך הכל ומידך נתנו לך, עש"ה.

יא. כלומר כמו שבמצות מחיית עמלק בנפש, לא נאמר שאם הרג עמלק אחד כבר יצא ידי חובתו ונפטרו מקיום המצוה, אלא כל עמלקי שאפשר לאבדו חייבים לכרותו ולאבדו, והמבטל מצוה זו ביטל קיום מצות עשה, כמו כן במצות מחיית עמלק בזמן, לא די במה שמוחה את שמו רק באחד מן הזמנים כגון רק בפורים, אלא בכל זמן שאפשר למחותו חייבים במצוה זו, וכל זמן הוא מצוה בפני עצמו, ולכן אי אפשר לצאת ידי חובת המצוה בפורים בלבד, אלא חייבים לקיים מצוה זו גם בזמן של שבת זכור בקריאת הפרשה של מחיית עמלק.

יב. פסוק זה מיירי במלחמת ישראל בעמלק, ושם נאמר שמשה רבינו שלח את יהושע לבחור אנשים ולעמוד בראשם בעת יציאתם למלחמה, ולאחר מכן עלו משה ואהרן וחור לראש הגבעה, ושם הרים משה את ידיו בתפילה, וכאשר הרים את ידיו גברו ישראל, וכאשר הניח את ידיו גברו עמלק,

עמלק, ועל ידי זה נחלש כוחו של עמלק, עד שנזכה למחות את שמו וכוחו לגמרי ולהכריתו מן העולם, כי כל כוחו של עמלק לא היה רק להסית את ישראל בעיני אמונה, שיבואו לנסות את ה', היש ה' בקרבנו אם אין (שמות יז, 1), היינו שהיו מסופקים 'אם אין' אולי אין ה' בקרבם, ובאמת היא טפשות גדולה, כי איך אפשר להיות כמסתפק בזה, הלא מכל פעולותיו ותנועותיו וחושיו נראה כח ה' וחלק אלקי השוכן בקרבו תמיד בלי הפסק רגע^{טז}, אבל כאשר מתחזקים באמונה זו, בזה הכח נמחה כוחו של עמלק, ובזה נחלש כח הס"מ והיצר הרע המכונה על שם עמלק^{יז}. וזהו הטעם לקריאת פרשת זכור, כדי שנתחזק באמונה זו ומהסתכלות והתבוננות הזו זוכים לשמחה אמיתית, והיא עיקר שמחת פורים, ולכן צריכים להקדים קריאתה קודם פורים. יתן ד' שנזכה לשמחה הזאת. ודבריו הקדושים דברי פי חכם חן, והמה רפאות תעלה לנפשות ישראל:

והדעת שלהם רק הכל מה' ומכוחו, על דרך מה שאמר הכתוב: כי ממך הכל וגם מה שאנחנו נותנים לך הרי מידך נתנו לך (דה"א כט, יד) כי מנין לנו לתת אם לא שאתה נתת לנו זאת, ומבינים את האמת שמצידיהם אינם עושים כלום, רק הכל הוא אך רק בכח ה' ואז הם ראויים שיעשה להם השי"ת נסים ונפלאות^{טז}. וזה הוא פירוש 'שוית ה' לנגדי תמיד' (תהלים טז, ח), היינו שאני שם את השי"ת תמיד לנגדי לדעת כי רק ממנו כל פעולותיו ותנועותיו וברגע שהקב"ה נוטל את חלקו נשאר מונח כגולם^{יז}, וכל מי שאינו מתבונן בעיני פקחא בעין השכלי ואינו מבין את זה, ומדמה בנפשו על איזה דבר שהוא עושה שזהו מצידו ומכוחו, זה לאות על פחיתות שכלו ועבודתו^{יח}, ולכן אינו רואה את כוחו של השי"ת לנגד עיניו.

ועל ידי שמסתכלין כלפי מעלה להתבונן ולהכיר שהכל הוא רק מכוחו של הקב"ה כנ"ל, ומשעבדין את לבם לקבל על עצמם עול מלכות שמים כנ"ל, בהתעוררות הזו נמחה עוד חלק מטומאת וקליפת

הערות וצינים

טז. ראה אות ה.
יט. ראה בהערה לעיל אות יז.
כ. כי העולם הזה הוא מלא קליפות וכיסויים המסתירים את אורו יתברך, וכאשר מאירים את אור האמונה בתוך החשכות מטהרים בזה את אור העולם מטומאת הקליפות, על דרך שאמר הרה"ק רבי פנחס מקאריץ ז"ל^ע (הבינה והברכה פ' פנחס): שהרשעים במחשבותיהם הטמאות מטמאים את אור העולם, כי מחשבותיהם פורחות ושטות באויר, ויכולים להזיק בזה אפילו לצדיקים ולגרום גם להם הרהורי עבירה רח"ל, ולפעמים יתכן שאפילו לאחר זמן ארוך יוכלו המחשבות לפגוע בצדיק, וזהו הטעם שגזרו חז"ל (יוסי בן יעזר איש צרידה ויסי בן יוחנן איש ירושלים) טומאה על ארץ העמים (שבת יד:) כי אומות העולם מטמאים במחשבותיהם את אור העולם. ורבינו ירמיהו את כל זה להלן בדברים קצרים ביותר, עיין להלן בהערה לט.

טז. כך מבאר רבינו בפרשת בא אות ה, שתכלית כל הנסים הם שיבואו על ידי זה לידיעת ואמונת ה', וכאשר האדם מאמין שכל כוחותיו אינם שלו אלא מהשי"ת אז הוא ראוי לנס, ע"ש. וע"ע בהושענא רבה אות לב ד"ה ואנחנו. ועיין היטב מה שכתב רבינו בפורים אות א עוד ביאור עמוק בזה.

יז. כן כתב רבינו במאמרו לחנוכה אות כז, כי כל ענין חיות שיש באדם הכל הוא הכח והחיות מחלק השי"ת שנפח בקרבו, וכשהגיע זמנו להפטר מן העולם השי"ת נוטל ונשאר כגולם מונח, וכאשר האדם ישים לבו לזה, אי אפשר לשכוח רגע אחד מהשי"ת. ובפרשת בהר אות ב כותב עוד: וכשידע האדם שכל תנועותיו והרגשותיו המה מה' לא יעשה בהם דבר נגד רצון ה', ומה גם נגד רעהו הנחשב ממקור אחד, ואב אחד לכולנו.

יח. עיין מה שכתב רבינו בפרשת שמות אות א ובפרשת

יום השבת לקדשו', ולכבדו במאכל ובמשתה ובכסות נקיה, ובעמלק כתיב 'זכור את אשר עשה לך עמלק'. על מה אתה זוכרו על שלחן ריקם שנאמר תמחה את זכר עמלק מתחת השמים. ויש להבין מהו כוונת הרמז של תמחוי מלא וריקן, ולמה קבעו זכירה זו בשבת דוקא?

כל אחד צריך לחזק את עצמו או בכחינת 'ואנכי עפר ואפר' או בכחינה של 'בשבילי נברא העולם'

וביאור הכוונה בזה הוא **על פי דברי קדושת הרבי רבי בונם זצללה"ה, דכל איש ישראל צריך להיות לו שני מידות טובות אלה, ולהשתמש בשניהם לעבודת השי"ת^{כא}. אחת, כמאמר חז"ל (סנהדרין לז). כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם, והשנית מדת אברהם אבינו ע"ה (בראשית יח, כז) ואנכי עפר ואפר. ולהשתמש בהם כפי הצורך, דהיינו שכאשר היצר הרע מסיתו להתגאות במעשיו הטובים ולהביאו לגסות הרוח רח"ל, צריך לידע אז בחינת ואנכי עפר ואפר, שיזכור מה הוא, מאין באת ולאן אתה הולך, וכאין וכאפס נחשבו כל מעשיו הטובים^{כב}, ועל ידי זה יכניע ויכוף את יצרו הרע, וכאשר היצה"ר רוצה ח"ו להביאו לידי עצבות ומראה לו שפלותו, אשר במה נחשב תורתו ועבודתו, ונדמה בעיניו כאילו שכבר אבדה תקוותו, עד שכבר יתייאר ח"ו מפאת ידיעתו שהוא משוקע בעומק הקליפה רח"ל, אז צריך לחזק את עצמו ולידע את מאמר חז"ל**

עד כאן דברי מרן האדמו"ר הזקן זי"ע, מכאן ולהלן הוא הוספת רבינו הישמח ישראל, לבאר בסגנון דברי אביו ז"ל את עומק הענין של מחיית עמלק בשבת דוקא, ועי"ז יתבאר גם יותר עומק דברי האדה"ז במה שכתב כי דוקא בשבת מעוררים באתערותא דלתתא את מחיית עמלק מלמעלה, ואיך מגיעים להתבוננות ודעת שהכל מאתו ית"ש.

זכור את יום השבת לקדשו – בתמחוי מלא, וזכור את אשר עשה לך עמלק – בתמחוי ריקנית.

ולדרכינו נאמר עוד ביאור בסיגנון דברי הקדושים ונבין גם יותר את עומק כוונתו, ומתחילה נבאר בזה דברי מדרש תנחומא (תצא ז) כאן כתיב (דברים כה, יז) זכור את אשר עשה לך עמלק, ובשבת כתיב (שמות כ, ח) זכור את יום השבת לקדשו, ואם כן שניהן שוין שבשניהם נאמר זכור, ועל זה אמר שלמה (קהלת ב, טו) ואמרתי אני בלבי כמקרה [עמלק] הכסיל גם אני [שבת] יקרני וגו' שעל שנינו נאמר הציווי באותו לשון, ועל כרחך צריך לומר אף על פי שכתוב בשבת 'זכור' ובעמלק 'זכור' אינם שוין וכו' כי בכל אחד מהם מתקיים הציווי באופן אחר, משל למה הדבר דומה, למלך שעשה סעודה וזימן את האורחים, נכנסה הקערה לפניו מלאה כל טוב, אמר זכור פלוני אוהבי, משקינח הקערה אמר זכור פלוני שונאי אמרו לו אוהביו, זה הזכרת וזה הזכרת? וכו' אמר להם לזה [אוהבי] הזכרתי על תמחוי מלא כל טוב, ולזה [שונאי] הזכרתי על תמחוי ריקה, כך השבת כתיב בה 'זכור את

הערות וציורים

כב. עיין מה שכתב הרב בתניא פרק כט, ובשער היחוד והאמונה פרק ג, איך שכל נברא ויש נחשב באמת לאין ואפס ממש, וכולהו קמיה כלא חשיבי. וע"ע להלן בסמוך.

כא. כל ההוספה בביאור הוא מדברי רבינו בפרשת נח אות ב, וע"ש בביאור עמוק בכל זה.

המוני עם סגולה שאינם בעלי מדרגה **מרגישים קדושת שבת קודש על ידי המנוחה והעונג במאכל ובמשתה ובכסות נקיה, והמה יעטו על עצמם את אור תפארת שבת קודש על ידי המנוחה ואכילה ושתייה וכסות נקיה, שזה משפיע קדושה וטהרה בלבם¹² ושרידי עם ה' בעלי מדרגה היודעים ומתבוננים בפנימיות אור שבת קודש ויקרת קדושתו, מרגישים את אור שבת קודש ברבו יתיר, בבחינה יותר גדולה - לא רק בקדושת הגוף אלא קדושת נשמה יתירה, כל אחד ואחד לפי בחינתו בהדרגות שונות, כך הוא מרגיש וחש את קדושת השבת, ויש בזה מדרגות זו למעלה מזו עד למעלה ראש¹³. ולזה נצטוונו במצות 'זכור את יום השבת לקדשו', היינו אחר שתרגיש אור מופלא ונועם קדושת שבת קודש, שהקב"ה מאיר בך, אל תאמר בלבבך כי הכנתך הרבה הביאך לזה, ובכחך ועוצם ירך עשית את החיל הזה להרגיש את אור קדושת השבת, רק תדע ידיעה אמיתית**

כי בשבילי נברא העולם, והקב"ה חפץ להשכין דירתו אצלנו¹⁴, ואף על פי שחטא, מכל מקום הרי **לכל החטאים** שעל ידם נעשה האדם בעל מום כבר **נברא רפואה, והוא התשובה**, שברא הקב"ה עוד קודם בריאת העולם, **למען קיום העולם**, ויכול תמיד לחזור ולהתדבק בהש"ת¹⁵.

זכור את יום השבת לקדשו - שתזכור מי הוא המקדש את השבת, ומכאן מי אתה מרגיש את אור קדושת השבת. ובשיתבונן עד כמה הגדיל ה' בחסדו הגדול עלינו, להנחילנו בכחינת נחלה יום שבת קודש למנוחה, על ידי זה באמת ונעשה נכנע ושלל, ועל ידי ההכנעה והשפלות זוכה עוד יותר להרגיש יותר נועם קדושת שבת קודש.

הנה בשבת קודש כאשר כל נפש מישראל

בלי יוצא מהכלל, כל אחד לפי ערכו ובחינתו [ולפי מה שמכין את עצמו בששת ימי המעשה¹⁶] כך הוא מרגיש קדושת נועם שבת קודש, פשוטי

הערות וצייונים

כה. עיין מש"כ רבינו בפרשת חיי שרה אות ז ד"ה וכבר. ובפרשת נצוי"י אות א ד"ה והנה. ובשבת שובה סוף אות ז.

כו. כידוע פירושו של רבינו על מאמר התפילה (שהחית לש"ק): ויום השביעי משבח ואומר מזמור שיר ליום השבת. כי האור קדושת השבת משיבחי בשבחה מעליה את כל איש ישראל שיוכל לאמור מזמור שיר ליום השבת, ועיין מש"כ בפרשת נצוי"י אות ז בביאור הדברים.

כז. עיין מש"כ רבינו בפ' ויקהל אות א ד"ה ובדברנו בענין שבת עליון ושבת תחתון. ומסופר על אחד מתלמידי **הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ** ז"ע שאמר לאחד מתלמידיו קודם שנסתלק אותו תלמיד, שיבוא אליו לאחר פטירתו לומר מהני מילתא בעולם האמת, ולאחר זמן בא אליו ושאלו הרה"ק על מקום מנוחתו למעלה, והשיב לו שטוב לו, אבל אין לו את אור השבת שהיו לו בהיותו מסתופף אצל רבו, ענה לו הרה"ק כשהיית כאן למטה לא היו לך את אור השבת שלך אלא אור השבת שלי, ועכשיו יש לך כפי מה שאתה.

כח. בפ' נח שם מציין רבינו לדברי בעל התניא שביאר באריכות את הענין של השפלות מצד אחד (פרק טו), ומצד שני ההתחזקות במאמר 'בשבילי נברא העולם' (פרק לא- לג) ותוכן דבריו הק' הוא: שבהתבוננות בשפלותו אפילו יותר לעומת הקל שבקלים, הוא מבטש ומכניע את נפש הבהמית (ע"ש שלוש נקודות מחשבה בזה), אבל לעיתים צריך לביטוש והכנעה דוקא מתוך שמחה, והוא על ידי התבוננות איך שהקב"ה מתאוה שיהיה לו דירה בתחתונים, ולכן נתן לו חלק אלוקי ממעל, ובאמונה שהקב"ה מחיה את כולם ממש בכל רגע ורגע, הרי הוא מדור לשכינה, והוא שש ושמח בשמחת ה' במה שהקב"ה שמח בו שמאיר את אור האמונה בתוך החושך והאופל, ע"ש באריכות.

כד. עיין בדברי רבינו במאמרו לפרשת בא אות ה ובפרשת שופטים אות ד שמבאר איך זוכים להשתמש עם שני מדות אלו כאחד, מצד אחד לא להתגאות, ומצד שני לא להתייאש, אלא להתחזק ולשמוח בה'.

בברכה זו מזכירים 'אבינו', היינו מפני שאתה אבינו
 ואנחנו בניך, וכביכול נתת לנו את התורה מורשה
 (דברים לג, ד), וכמאמר חז"ל (שמו"ד לג, ז) **אל תיקרי**
'מורשה' אלא ירושה וכו', שהתורה ניתנה לכל
 אחד מישראל בתורת ירושה, ולכן **תלמיד חכם**
הפורש מן התורה והלך והתעסק בדברים אחרים
 אפילו לאחר כמה שנים **וכו' אינו בוש לחזור, מפני**
שאומר לירושל אבותי אני חוזר, וכתבאר לעיל
שכיון שהתורה ניתנה לנו בתורת ירושה, אפילו ברא
בישא יורש את אביו, ואין לך אחד מישראל שאין
 לו שייכות עם התורה. וזה הוא פירוש מאמר חז"ל
 (שבת קד). במאמר הנערים שדרשו על אותיות אלף
 בית וצורותיהן, ועל אותיות ז"ח ט"י כ"ל דרשו, **ואם**
אתה עושה כן שאתה לומד תורה וגומל חסדים
הקב"ה (הנרמז באותיות שלפני זה ה"א ו"ה) **ז'ן אותך**
וח'ן [חונן] אותך ומטיב לך ונותן לך ירושה, היינו
שנותן לך את התורה וכתר תורה בבחינת מתנה
ובחינת ירושה^ל, שאינם באים על ידי גיעת
המקבל מתנה והיורש, וזה הוא כוונת מאמר
הכתוב (שמות לא, ג) אך את שבתותי תשמרו וגו'
לדעת כי אני ה' מקדישכם, היינו שתדעו ידיעה
ברורה שמה שאתם זוכים בקדושת השבת, אין זה
מצידכם, אלא זה הוא מצידו - כי אני ה' מקדישכם
 בקדושת השבת, כי הקב"ה הוא טוב לכל, **ומדרך**
הטוב להיטיב, וכאשר יודעים שקדושת השבת

מה שאמרו חז"ל על **יום קדושת שבת קודש**
 שהיא **קביעא וקיימא** (חולין קא:) ואינה כמו שאר
 ימים טובים התלויים בקביעות וקידוש החודש של
 בית דין, **ומחסדי השי"ת המרובים נתן לנו את**
הקדושה של שבת בבחינת מתנה, כמאמרם
ז"ל (שבת י:) אמר הקב"ה למשה, **מתנה טובה יש**
לי בבית גנזי, ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה
לישראל לך והודיעם, היינו שתודיעם שאני נותן
להם את קדושת השבת בבחינת מתנה ובבחינת
נחלה וירושה, כמו שאנו אומרים (בברכת יוצר דשבת)
'המנחיל' מנוחה לעמו ישראל' בקדושתו דייקא,
 רק מכח קדושתו של הקב"ה ולא מכוחו וקדושתו
 כלל, וכיון שהוא נותן לנו את השבת **בבחינת נחלה**
וירושה, לכן **אפילו ברא בישא** - שאינו מתנהג
 כהוגן, גם כן **יורש את אביו מן התורה** (ב"ב קלג:) רק
 צריך שידע כי הוא אביי^כ, כי כל מי שהוא בבחינת
 בן הוא בתורת ירושה שאי אפשר למנוע זאת ממנו
 בשום אופן, ועל כן אין לך אדם מישראל שאינו מרגיש
 בנועם יקרת אור השבת.

מדוע דוקא בבקשה על תורה מזכירים שהקב"ה
 הוא אבינו. ומה הכוונה במה שנאמר בשבת 'לדעת
 כי אני ה' מקדישכם'.

וזה הוא גם המכוון בברכת השיבנו אבינו
לתורתך (תפילת העמידה), ויש להבין למה דוקא

העירות וציגנים

שאינו גומל חסדים? ואולי יש לומר על פי דברי המהרש"א
 שאין כוונת הגמרא לומר על עצם התורה, אלא על הברכה
 בעולם הזה שנוחל את התורה בירושה ושכרו לכתר תורה
 בעולם הבא ע"ש. וז"ש אם אתה עושה כן ללמוד תורה
 ולגמול חסד אזי הקב"ה חונן אותך בירושת התורה בעוה"ז
 ובכתר תורה לעוה"ב.

כח. על פי דברי רבינו בפרשת ויקהל אות א ד"ה כי את
 היא ע"ש.

כט. מן הראוי לציין שרבינו מביא כאן מדברי המדרש בפרשת
 תרומה שבהרבה שנים הוא ג"כ שבת זכור, ודברי המדרש
 הם על הפסוק 'ויקחו לי תרומה' ע"ש.

ל. לכאורה צריך ביאור שהרי התורה היא ירושה לכל גם למי

מהצהריים של ערב שבת נרשם שתי תיבות אלה 'זוכרי קדושתך'^ל, וכוונת התפילה הרמוז בזה הוא, שנישא חן וחסד לפני הקב"ה ונהיה זוכרים 'קדושתך' - כי קדושת השבת קודש אינו הקדושה שלנו אלא הוא קדושת השי"ת, ולא מצידנו כלל. וכשיתבונן איש ישראלי בהתבוננות זה, לראות את טוב השי"ת עד כמה הגדיל ה' בחסדו הגדול עלינו, להנחילנו במתנה ובבחינת נחלה את יום שבת קודש למנוחה שלא לפי ערכנו ומעשינו כלל, וכדפירש רש"י ז"ל (שם) שמתוך שמודיעו שנותן לו מתנה נעשים אוהבים, ובששת ימי המעשה שהוא עלמא דשיקרא, יכול האדם לדמות ולשקר את עצמו שהכל בא לו מכוחו ועוצם ידו^ל, אבל בקדושת אור אמת אשר יופיע ביקרו ביום שבת קודש, כמאמר חז"ל (ירושלמי דמאי ד א) שבשבת יש לכל אחד נאמנות על המעשרות לומר שזה מעושר, כי בשבת קודש אפילו עם הארץ ירא לשקר, מחמת שאימת שבת עליו והוא אומר רק אמת, וכיון שבשבת מתנוצץ כל כך אור האמת, ממילא מתבונן על ידי זה באמת בשפל מצבו^ל, ונעשה על ידי

הוא מהקב"ה שהוא אור אי"ס ב"ה, אזי גם השפעת קדושתו הוא בלי סוף, וגם שכר שמירת השבת הוא בלי מיצר וגבול^ל.

הענין מה שבפניא מעלי דשבתא שולט השם של שתי תיבות 'זוכרי קדושתך'.

רבינו מוסיף כאן לרמוז מסתרי תורה ועל כן כותב בענוותנותו: ואולי כפי מיעוט ידיעתינו וקט שכלינו נוכל להעמיס בדברי קדושת האר"י ז"ל (שער הכוונות דרושי הלילה דרוש ה) מה שאפשר ללמוד מדבריו על פי דרך הפשוט, שהשם של מ"ב אותיות היוצא מר"ת של [תפילת רבי נחוניא בן הקנה] 'אנא בכח'^ל, הוא מחולק כנגד שבעת ימי השבוע, וכל שם מהז' שמות מתחלק לכל ג' זמנים שהיום משתנה ערב ובוקר וצהריים, ובכל אחד מאלו הזמן - ערבית שחרית מנחה, שולט כח מהשם הגדול הזה ב' תיבות, בערבית של מוצש"ק 'אנא בכח' בשחרית יום ראשון 'גדולת ימינך', ובצהריים של אותו היום 'תתיר צרורה', וכן הלאה בשאר הימים, ובפניא דמעלי שבתא שהוא

הערות וציגים

אשר זוכרים אותך בכל מעשיהם, ומקדשים אותך בחייהם ובמותם. ורבינו מוסיף לפרש את ענין 'זוכרי קדושתך' לענין השבת, שזוכרים מאין בא להם קדושת השבת, אשר כדאי הוא זכות זה שהיחיד גאה יפנה ברחמיו לעמו ויחון אותם בישועה ורחמים.

לד. כל זה וגם ההוספות בהמשך הדברים הם עפי"ד רבינו בכמה מקומות.

לה. ובודאי שאין הכוונה לחשבון הנפש בעצם השבת, שהרי זה יקלקל לו את שמחת השבת, אלא הכוונה לחשבון הנפש שצריך לעשות בערב שבת עם חשיכה, וכח אור האמת שמתנוצץ כבר החל מחצות היום של עש"ק יסייע בעדו להתבונן באמת שפל מצבו, כך מבואר בכמה מקומות בדברי רבינו.

לא. כל זה מדברי רבינו בפרשת שמיני אות א ד"ה והנה. לב. בשו"ת הרשב"א (ח"א סי' רט) כתב: שמה שאמרנו בגמרא קידושין (מב). בענין שם של מ"ב אותיות, נראה [ובהגהות היעב"ץ כתב כן בפשיטות] שהכוונה לשם היוצא מהתפילה של אנא בכח, הנקראת תפילת רבי נחוניא בן הקנה, שכתב שהוא שם המתחלק לשבע תיבות של שש אותיות, והוא מתחלק לשבע שמות, ובכל יום מימי השבוע שולט בו אחד משבעה שמות אלו, ובכל יום צריכים לכוון על השם השולט באותו היום, והרבה האריכו בזה הספה"ק, ואכמ"ל.

לג. קודם לכן כתיב 'יחיד גאה לעמך פנה זוכרי קדושתך' וכוונת התפילה (על פי מתוק מדבש) היא: שהקב"ה שהוא יחידו של עולם, שלפי חשקנו ועבודתינו אותך, תשיג שמחה ותגאה ותתפאר בנו, ולכן כדאי לך לפנות לבקשת עמך

קרך בדרך' (דברים כה, יז-יח), ולהבין היטב מהו 'קרך' ומהו בדרך', היינו **כדברי המדרש תנחומא** (תצא ט) **'קרך' טמאך** - שעמלק הכניס טומאה בישראל, **וכמו שאמרו חז"ל** (שם, במד"ר יג, ג, איכ"ר ג, כב) **שזרק מילות כלפי מעלה, היינו שרצה להשפילם ולייאש אותם, לכן אמר להם שעל שפגמו בברית אין להם תקנה ח"ו, וזהו שאמר הכתוב בהמשך 'ויזנב בך כל הנחשלים אחריך', וכדרשת חז"ל** (שם י) **שהנחשלים הם אותם שהענן פלט אותם מחמת חטאם, וכמבואר בפרקי דרבי אליעזר** (פרק מד) **שבתוך הענן היו צריכים להיות נשמרים בטהרה, וכל מי שהיה טעון טבילה היה הענן פולטו, ולאנשים נכאי רוח כאלה שהגיעו לשפל מצב כזה נקל הדבר להביאם לידי עצבות ולהשפילם עד לארץ עד שיאמרו לנפשם נואש חלילה, וכך עשה עמהם עמלק.**

יבאר איך יתכן שדור המדבר - דור דעה ינסו את ה', ומיה התשובה הניצחת לעמלק על קטרונו

וזה הביאור בטעם שנתן הכתוב (שמות יז, ז) **על בואו של עמלק, שהוא משום 'ועל נסותם את ה' לאמור היש ה' בקרבנו אם אין', שקשה מאד לפרשו כפשוטו, שדור דעה יחשבו שאין ה' בקרבם, אלא הכוונה בזה הוא, כי דימו בנפשם שחטאו כל כך עד שכבר אין להם עוד תקנה, כיון שגם חלק האלקי שהיא חיות האלקית אשר בנפשם כבר אין להם, והוא כעין דברי יון שאמרו לישראל (ב"ר ב, ד) כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל, שכבר אין לכם את כח החיות מהחלק אלקי**

זה נכנע ושפל, ועל ידי ההכנעה והשפלות זוכה עוד יותר להרגיש נועם קדושת שבת קודש, וזהו ההכנה דרבה וההכנה האמיתית לשבת קודש.

תמחוי המלא של זכירת השבת, ותמחוי ריקנית של זכירת עמלק. אשר קרך - טמאך בדרך. עמלק מועזיב את ישראל שלא יערב לבם לגשת אל הקודש לתורה ולתפילה. ועיקר ההתחזקות או להאמין כי הקב"ה כל יכול, ודורש עצות ותחבולות לעזרת בניו לבל ידה ממנו נדח, ולקבל עליו עול מלכות שמים מהיום ולהלאה.

וזה הוא פירוש כוונת המדרש בענין זכור שנאמר בשבת וזכור שנאמר בעמלק, אעפ"י ששניהם שוים, אבל יש חילוק גדול ביניהם, כי זה על התמחוי מלא וזה על תמחוי ריקם, **לפלוגי אוהבי** - זכור את יום השבת, **הזכרתי על תמחוי מלאה כל טוב, היינו שבכח מאמר השי"ת שאמר 'זכור את יום השבת לקדשו', נחקק בנו עם סגולה** את ענין הזכרון הזה, שכל ההתעוררות שיש לנו בשבת, הכל הוא מקדושת השבת, ולא מצדינו כלל, ואף שמרגישים אנחנו נופת צוף וכל טעם בשבת קודש, עם כל זאת יודעים אנחנו וגם נחקק זאת בזכרונינו באמת, כי הכל הוא מחסדו הגדול שנתן לנו במתנה וירושה, **ונעשים על ידי זה נכנעים ושפלי רוח** במה שאנו יודעים שמצדינו אין לנו כלום, ולא נבוא ח"ו להתרוממות הלב ושכחת ה', כמו שנאמר (דברים ח, יד) **ורם לבבך** ושכחת את ה' אלקיך וגו' חלילה, אלא נזכור מתוך הכנעה את השי"ת כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל"ו. **ולהיפך זה הוא 'זכור את אשר עשה לך עמלק וגו' אשר**

הערות וציורים

לו. והטעם שנקרא 'תמחוי מלאה כל טוב עיין מש"כ לעיל בהערה לא.

וזה הוא הכוונה בשני הדברים שהזכיר הכתוב בטעם החיוב של מחיית עמלק: 'אשר קרן בדרך', וקרן היינו כמאמרם ז"ל טמאך כנתבאר לעיל, שהיה מטמא את מוחם במחשבות זרות ובחסרון אמונת ה'. לאמר קצרה יד ה' מלהושיע אתכם, וזהו הרמז אשר 'קרן' כי חסרון אמונה מטמא את האדם רח"ל¹, ומה שאמר 'בדרך', היינו דנדוע תורה נקרא דרך (קידושין ב:), את הדרך ילכו בה (שמות יח, ט), וגם התפלה נקרא דרך כמה דאת אמר (דה"ב, ו, לח) והתפללו דרך ארצם, ומבואר בהאר"ז ז"ל (שער רה"ק יחוד י"ו) והובאו דבריו בסה"ק (שלה"ק מסכת חולין תורה אור אות כ) שהשם יב"ק [היוצא מהפסוק י'עננו ב'יום ק'ראנו] בשני אופנים, אלקים הויה, והויה אדנ"י אה"ה, גימטריא דרך, וזה דרך צדיקים, ויוצא מהפסוק (תהלים כ"ז) י'עננו ב'יום ק'ראינו, וב' פעמים גימטריא דרך. ועמלק ימ"ש מעצב אותם, איך יערב לבכם לגשת אל הקודש ללמוד את התורה הקדושה, ובהאיך אנפין יקום קמי מלכא עילאה ולמלא מילי - ובאיזה פנים אתם ניגשים לפני מלך מלכי המלכים ולהתפלל לפניו. והעיקר מה שיש לנו ללמוד מכל זה, כי צריך להאמין אמונת אומן כי הוא כל יכול וכתבאר לעיל שאין סוף ואין חקר לרחמיו וחסדיו והוא בלתי בעל תכלית, וכי הוא מושלל מכל מין השגה, ודורש עצות ותחבולות לעזרת בניו לבל ידח ממנו נדח, וצריך גם לקבל עליו עול מלכות שמים מהיום ולהלאה, ולא יתיימש בעצמו בגלל העבר, כי אין

ממעל, וזה הוא כוונת ענין 'תמחויו ריקנית', שנודע מדברי האריז"ל (ליקוטי ש"ס שבת סח:). כי כל 'ריקים' הוא מכונה לקליפה ולטומאה, ובפרט לעון קרי רח"ל המרומוז ב'ריקים' כי 'ריק' הוא אותיות קרי, וזהו כוונת התפילה 'מלפניך מלכנו 'ריקים' אל תשיבנו' (תפילת העמידה). ובשפל מצב נורא כזה שמסתפקים אולי כבר אין ה' בקרבם אז היו צריכים ישראל להתחזקות רב בבחינה השניה, במה שאמר חז"ל שחיב כל אדם לומר 'בשבילי נברא העולם' וכנ"ל, ואף שהענן פלטם מחמות טומאתם, עכ"ז היה להם לבטוח בדרכי ה' הרוצה בתשובה, וגם לבטוח ברוב רחמיו וחסדיו שאין סוף ואין חקר ובלתי בעל תכלית, וכי הוא מושלל מכל מין השגה, וכמו שנאמר (בראשית ד, יג) בקין ששאל את ה': 'גדול עוני מנשוא', שפירושו, וכי גדול העון של הבעל תשובה יותר מהקב"ה שהוא הנושא עון? שהוא בלתי בעל תכלית², וזאת היה להם להשיב לעמלק, כי ניצוץ 'אחד' - הוא חלק אלקי יחיד ומיוחד חי וקיים השוכן בקרבם לעולם, לא יכבה ולא ישונה, וכמו שנאמר (מלאכי ג, ו) אני ה' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם ובכח הניצוץ הזה יכולים אנו תמיד לשוב ולהתדבק בה'.

מה רצה עמלק עם אשר 'קרן' בדרך', והעצה להתגבר על קליפת עמלק. והלימוד היוצא מכל זה שאין שום יאוש בעולם כלל.

הערות וציגונים

עון שלנו לעומת המלא רחמים שלך, הרי אין זה אפילו לא כרגילי חול, ושפתיים ישק. לח. עיין מה שהארין בזה רבינו במאמריו לפרשת פרה ועוד מקומות הרבה.

לו. הרה"ק בעל הקדושת לוי ז"ע מפרש את מה שאנו אומרים קודם הוידוי ביום הכיפורים 'אנו מלאי עון ואתה מלא רחמים' שאף אם אנו מלאי עון מכך רגל ועד למעלה ראש, מכל מקום הרי אתה מלא רחמים, וא"כ מהו המלאי

דרוש א) **המן אסטרוולוגי** חוזה בכוכבים ומזלות גדול **היה, וכאמרם ז"ל** (מגילה ג): **ליכא דידע לישנא בישא כהמן, היינו שאין עוד מי שיכול לקטרג על ישראל בקטרוגים רעים** כמוהו, **וזהו שאמר המן למלך אחשורוש** (אסתר ג, ח): **'ישנו' עם אחד, ומבואר במדרש** (אסתר ד, ז, יב) **שאמר בזה ישן הוא אלהים של אלול^ט. היינו שראה ששיבי זיקי רשפי אש שלהבת יה ישן בקרבם, וכמעט שאינם מרגישים שיש להם ניצוץ חיות דקדושה בקרבם, וממילא לעומתם גם אלקיהם ישן הוא מהם, וכמבואר במדרש רבה** (ויקרא ל, ג) **על הכתוב** (תהלים קב, יט) **'תכתב זאת לדור אחרון ועם נברא יהלל קה' שדור אחרון זהו דורו של מרדכי ואסתר שהיו נטויים למיתה בעוונם, ואם המה בשפל המצב כל כך יכולים אנחנו להשמידם ולהרגם ולאבדם ח"ו, כן היו דברי המן הרשע** וזהו הלישנא בישא הנורא שלו, שהעליל עלילות לא רק על ישראל אלא גם על נורא עלילות.

וכאשר נודע הדבר למרדכי והגיד לאסתר, שהמן מרגיש שישראל ישנים ונטויים למיתה מרוב יאוש, מיד הדסה שהיא אסתר^מ עמדה לעורר בלילה ההוא ישינים מן העליונים ומן התחתונים^{נא}, וציותה

הערות וצינונים

יש אומרים אסתר ונקראת הדסה על שם הצדיקים, או שהיתה דומה להדס, ו"א הדסה שמה, ונקראת אסתר מפני שהסתירה את שמה, או שהיתה דומה ללבנה הנקראת אסתהר, ויש בכל זה רמזים עמוקים, ידלם איש תבונה מבראות מים חיים של, ואכמ"ל.

מא. כדברי הגמרא במגילה (טו:) בלילה הוא נדדה שנת מלכו של עולם, נא נדדו עליונים ונדדו תחתונים. ובמדרש (אסתר"ר י, א) הקשו, וכי יש שינה לפני המקום, אלא בזמן שישראל שרויין בצער ואומות העולם בשלוה, לכך נאמר (תהלים מד, כד) עורה למה תישן ה' (לבסומי בפוריא בעריות על נוסח אשר הגי' הערה כח על פי פירוש עץ יוסף).

לך דבר העומד בפני התשובה, **ואף בדור הפלגה שפגמו בחטאם מאוד והרבו לפשוט כנודע** (חגיגה יב. סנהדרין קט). **שהפגם שלהם פגם בכל ארבע חלקי הבריאה** (ע"י ברש"י פ"נח), **עם כל זאת מצינו במדרש תנחומא** (נח יח) **שפשט להם הקב"ה ימינו לעשות תשובה, ואם היו עושין תשובה היה הקב"ה מקבלם, והחסרון היה מצידם** שלא עשו תשובה, **ועל כל החטאים מהני תשובה והשוכן אתם בתוך טומאותם כתיב** (ויקרא טז, טז) **וא"כ אין שום סיבה להתעצב ולהתייאש בגלל העבר.**

כוונתו של המן באומרו **'ישנו עם אחד'** ותשובת אסתר **למרדכי על זה. שעל ידי הקהילה והבינים יתודעו יקרת אור נפשם הנחצב מתחת כסא כבודו ומחלקו שנפח בהם, ובאתערותא דלתתא הזאת יעוררו אתערותא דלעילא רחמים רבים ממקור הרחמים, ויזכו למהיית עמלק, ולהאיר קרן התורה והקדושה.**

ובימי מרדכי ואסתר כשעמד עליהם המן הרשע שהוא נצר זדון ענף רשע **מזרע עמלק ימ"ש** כמבואר בתרגום סדר תולדותיו, **וכמבואר בכתיבי האר"י הקדוש ז"ל** (שער הכוונות דרושי פורים

לט. כך אמרו שם במדרש: **'ישנו עם אחד'** אותו שנאמר בו ה' אחד, **ישן לו מעמו, אמר לו הקב"ה, אני אין שינה לפני, הה"ד הנה לא ינם ולא ישן שומר ישראל, ואתה אמרת יש שינה לפני, חיך שמתוך שינה אני מתעורר על אותו האיש ומאבדו מן העולם, הה"ד ויקץ כישן ה' ויך צרוי אחר. ורבינו מפרש מנין ידע המן לומר בטיפשותו שאלוקיהם של אלו ישן? אלא כיון שראה שישראל ישנים, חשב בלבו כי בודאי כמו שישראל ישנים מאלקיהם, כך אלקיהם ישן מהם, וכיון שהוא ישן, לכן עכשיו הוא שעת הכושר לאבדם מהר ביום אחד ח"ו.**

מ. עיין בגמרא מגילה (ג.) שנחלקו שם האין היה שמח,

ידי הקהילה והכינוס יחד, אז תעמדו ותוודעו יקרת אור נפשכם הנחצב מתחת כסא כבודו ומחלקו שנפח בכס^מ, ומאן דנפח מתוכו נפח, ובאתערותא דלתתא הזאת תעוררו אתערותא דלעילא רחמים רבים ממקור הרחמים.

ועל ידי שתעוררו את מקור הרחמים 'ובכן אבוא גם אני אל המלך - מלכי המלכים אשר לא כדת', לעורר רחמים רבים ממקום העליון ששם אין דין, כי אין נכנס לשם שום מלאך ושרף ושום קטרוג^מ, ולכן הוא שם כולו חסד ורחמים, ואזכה על ידי אתערותא דלתתא שאתם עושים לעורר שם רחמים רבים, לזכות שעל ידי יהיה מחיית עמלק, ולתקן בזה חטאו של שאול זקנה שלא הרג את אגג אשר ממנו נולד המן הרשע^מ. וכמו שאמרו חז"ל במדרש (תנחומא תצא ד) אמרו ישראל, רבונו של עולם, אין אנו יכולים בו למחות את שמו ולהכרית אותו מן העלם, אמר להם הקב"ה, תהיו אתם מזכירים שמו מלמטה ואני מוחק שמו מלמעלה, ולכאורה מה מועיל הזכרת שמו מלמטה, אלא היינו הכוונה בזה, שעל ידי התעוררות מלמטה, וזהו שאמרה אסתר, כי על ידי הצומות וכינוס היהודים שהם אתערותא דלתתא, נזכה למחיית עמלק, וכן היה שזכתה שעל ידה נעשה נקמה בזרעו של עמלק, ולהאיר בישראל אור תורה וחיות דקדושה על ידי קבלת התורה ברצון שהתעורר אז מאהבת הנס, וזכתה גם להאיר את קרן התורה

עליו לכנוס את כל היהודים, כי אין עצה אחרת איך לעוררם משנתם והיאוש שאחז בהם, רק לאחד ולאגדם יחד, שיהיו אגודים בצרה לשפוך תחינה, ועל ידי זה יתעורר להרגיש את רוח ה' שבקרבתם, וזהו שאמרה (אסתר ד, טז) למרדכי, לך כנוס וגו' וצומו עלי, כפידוש הברית כהונת עולם (מאמר הסתר אסתר פרק לט) והרד"ק (מ"א כא, ט) 'כנוס' הוא מלשון קיבוץ, מלשון חז"ל (חולין עו.) צומת הגידין שהוא מקום של התקבצות והתחברות הגידים. והוסיפה ואמרה עוד, 'וגם אני ונערותי אצום כן', היינו שאני ונערותי נתאגד ונתאחד עמכם, כי אף אם אמנם לא חטאנו בפועל, אבל גם לנו מגיע הפגם מחטאיכם^מ, וממילא הנני מחויבת בדבר, ואם כן אף שנשים אינם בכלל ערבות, ואינם יכולים להוציא אנשים ידי חובתם, אבל כאן שאני גם מחויבת בדבר אוכל להיות שלוחכם להוציא אתכם מידי חובתכם^מ, והקב"ה אינו פוסל תפילת כל בריה (תנחומא ואתחנן ד), וכמו ששומע לעזקתנו כן שומע לעזקתכם כי אני יודעת האמת כי עודכם חיים, ולא כדברי המן הרשע, וממילא ניצוץ אחד שבכם - שביב היהודית עוד לא נכבה. וכאשר תאגדו יחד יאספו כל הניצוצות ויהיו לאש שלהבת, כי מין במינו מחזקא ליה (ר"ן נדרים נב.), והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה (עובדיה א, יח), לשרוף את כל המסכים המבדילים ביניכם לאביכם שבשמים, וכמו שנאמר (אסתר ח, יא) 'להקהל ולעמוד על נפשם', היינו שעל

הערות וציגים

מה. עיין מה שכתב רבינו באורך בפרשת החודש אור א ועוד מקומות בענין זה.
מו. כמבואר באורך בספרים הקדושים וכנראה שזהו גם כוונת רבינו כאן, אלא שהזכיר זאת בקצירת האומר.

מב. להבנת היטב עומק הדברים עיין מש"כ לעיל בהערה כ.
מג. לכאורה צ"ע עיון למה הוצרכה לומר כן, וכי נשים אינם יכולים להתפלל בעד אנשים בעת צרתם?
מד. להבנה עמוקה בעומק הדברים עיין במאמרי פורים אות ד.

תליין, ובפרט היום שהוא י"א לחודש אדר שמתחיל להתגלות בו אורות הנסים, וכמאמר חז"ל (ב. מגילה נקראת בי"א, כיון שמאז כבר מתעוררים האורות של ימי הפורים, כפי שמצאו לזה חז"ל רמז בפסוקי המגילה, נתעורר בוודאי גם אותו הרצון ורחמים ומחיית עמלק וגידוע קרן הרשעים, והרמת קרן הצדיקים ואור תורה שהיו בימים ההם, מובן ממילא כי מחוייבים אנחנו מדאורייתא לקרות פרשת זכור בשבת זה דייקא, כי זהו תחילת זמן ההתעוררות, וצריכים אנחנו להתעורר על ידי קריאתנו באתערותא דלתתא, להתחזק באמונת ה', ולשרוף את כל המסכים המבדילים בינינו לבין אבינו שבשמים, וכמו שבימים ההם זכו לישועתם בזכות הקהילה והכינוס יחד, כן נוכל אנחנו גם כן לזכות בעזרתו ית"ש על ידי אגודתינו יחד באהבה וחיבה, לעורר בכח קריאת הפרשה את מחיית עמלק בכל הפרטים שנתבארו לעיל, ושיתעורר בנו ניצוץ החלק אלקי שבקרבנו לאש להבה, ונזכור ונדע בידיעה ברורה כי תוחלתינו - ותקוותינו לא נזכה, וכלי ספק נזכה בכח ימי הפורים לאור גדול, ולגאולה שלימה במהרה בימינו, אמן.

והקדושה, כמו שנאמר (אסתר ח, יז) ורבים מעמי הארץ מתייהדים וגו'.

בכל עת החסדים והניסים מתעורר גם עתה זה החסד והרחמים בזמן הזה, ומה גם בימי הפורים אשר לא יעברו מתוך היהודים - שלא יתבטלו לעולם, והימים האלה נזכרים ונעשים בתוקף קדושתם, וברוב אורה ושמחה שהופיע בהם השי"ת אז. וכלי ספק נזכה לאור גדול, ולגאולה שלימה בב"א.

וכפי המבואר בדברינו לעיל בשם ספרים הקדושים, שבכל פעם שמגיע עת וזמן החסדים והניסים שהיו בימים ההם, מתעורר גם עתה זה החסד והרחמים בזמן הזה, ומה גם בימי הפורים אשר נאמר בהם שלעולם לא יעברו מתוך היהודים (אסתר ט, כח), וכדרשת חז"ל (שוחר טוב משלי ט) שגם אם כל המועדים יהיו בטלים, אבל ימי הפורים לא יתבטלו לעולם, ועוד נאמר במגילה, 'והימים האלה נזכרים ונעשים' והיינו שמתעוררים בתוקף קדושתם וברוב אורה ושמחה שהופיע בהם השי"ת אז, והנה בכל שבת קודש מתעורר הרצון והרחמים מכל השבוע הבא, וכדברי הזוה"ק (ח"ב פח.) כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה

תמצית המאמר

והימים האלו נזכרים – בקריאת פ' זכור מדאורייתא, ועי"ז נעשים בפורים. זכור את השבת לקדשו על תמחוי מלא, וזכור את אשר עשה לך עמלק על תמחוי ריקם.

עמלק, ובזה נחלש כח הס"מ והיצר הרע המכונה על שם עמלק. ומהסתכלות והתבוננות הזה זוכים לשמחה אמיתית, והיא עיקר שמחת פורים.

וכ"ק מרן הישמח ישראל זי"ע מוסיף בסיגנון דבריו הקדושים, ומבאר בזה את דברי המדרש תנחומא אף על פי שכתוב בשבת 'זכור' ובעמלק 'זכור' אינם שוין וכו', השבת אתה זוכרו לקדשו ולכבדו במאכל ובמשתה ובכסות נקיה, ובעמלק אתה זוכרו על שלחן ריקם. על פי דברי הר"ב זי"ע שכל איש ישראל צריך להיות לו שני מידות טובות אלה, אחת, בשבילי נברא העולם, והשנית ואנכי עפר ואפר. כי כאשר היצר הרע מסיתו להתגאות במעשיו הטובים, צריך לידע אז בחינת ואנכי עפר ואפר, וכאשר יתייחס ח"ו מפאת ידיעתו שהוא משוקע בעומק הקליפה רח"ל, צריך לידע כי בשבילי נברא העולם, ולכל החטאים נברא רפואה, והוא התשובה, למען קיום העולם. והנה בשבת קודש כאשר כל נפש מישאל לפי ערכו ובחינתו הוא מרגיש קדושת נועם שבת קודש, ולזה נצטוונו במצות 'זכור את יום השבת לקדשו', שלא תאמר בלבבך כי הכנתך הרבה הביאך לזה, ובכחך ועוצם ידך עשית את החיל הזה, רק תדע ידיעה אמיתית שיום קדושת שבת קודש קביעא וקיימא ומחסדי השי"ת המרובים נתן לנו הקדושה בחינת מתנה,

בענין מה שדנו הפוסקים על פרשת זכור, אם המצוה דוקא בשבת קודם פורים, ואם הוא יותר ממקרא מגילה, והאם יוכל לצאת בשמיעה גם בפרשת תצא. מביא רבינו בשם אביו כ"ק מרן האדה"ז זי"ע שנראה שהוא מדאורייתא לקרותה דוקא בשבת קודם פורים, או בפורים, שהרי מצות עשה מחייבת עמלק נוהגת לעולם, וכמבואר בספרים שהזמן ועת רצון שהיה אז בעת עשיית החסד והנס הגדול, מעורר את עצמו בכל שנה ושנה, ובפרט בימי פורים שנאמר בהם והימים האלה נזכרים ונעשים. רק שהדבר צריך לאתערותא דלתתא, ועל ידי זה נתעורר גם כן לעילא הרצון והרחמים שהיה אז, ונוכל למחות זרע עמלק. לפי זה מחוייבים אנחנו מדאורייתא לקרות פרשת עמלק, בשבת שלפני פורים [שבו נעשה הנס בכח, כי כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין (זוה"ק ח"ב פ.א.)] או בפורים שבו נעשה הנס בפועל.

והדרך לזכות לאתערותא דלתתא הוא כאשר יודעים שכל מעשיהם ומצוותיהם, המעשים טובים ומחשבות טובות, אינו שלהם רק הכל מה' ומכוחו, ומבינים האמת שמצידיהם אינם עושים כלום רק בכח ה'. וכל מי שאינו מבין את זה ומדמה בנפשו שהוא עושה מצידו, זה לאות על פחיתות שכלו ועבודתו. ובהתעוררות הזו נמחה ונחלש כוחו של

לכנוס את כל היהודים, כי אין עצה אחרת רק לאחד ולאגדם יחד, שיהיו אגודים בצרה לשפוך תחינה, 'וגם אני ונעורתי אצום כן', שאני ונעורתי נתאגד ונתאחד עמכם, כי גם לנו מגיע הפגם מחטאיכם, והנני מחויבת בדבר, ואוכל להיות שלוחכם להוציא אתכם מידי חובתכם, והקב"ה אינו פוסל תפילת כל בריה, ועל ידי הקהילה והכינוס יחד תעמדו ותוודעו יקרת אור נפשכם הנחצב מתחת כסא כבודו ומחלקו שנפח בכס, ובזה יתעורר לעילא רחמים רבים ממקור הרחמים. 'ובכן אבא אל המלך אשר לא כדת', לעורר רחמים רבים ממקום העליון ששם אין דין, ואזכה לעורר רחמים רבים, לזכות שעל ידי יהיה מחיית עמלק, וכן היה שזכתה שעל ידה נעשה נקמה בזרעו של עמלק, ולהאיר בישראל אור תורה וחיות דקדושה, ולהאיר קרן התורה והקדושה, כמו שנאמר ורבים מעמי הארץ מתייהדים וגו'.

וכפי המבואר שבכל עת החסדים והניסים מתעורר גם עתה זה החסד והרחמים בזמן הזה, והימים האלה נזכרים ונעשים בתוקף קדושתם, וברוב אורה ושמחה שהופיע בהם השי"ת אז, ובכל שבת קודש מתעורר הרצון והרחמים מכל השבוע הבא, ובפרט היום שהוא י"א לחודש אדר שמתחיל להתגלות בו אורות הנסים, כמאמר חז"ל מגילה נקראת בי"א, נתעורר בוודאי אותו הרצון ורחמים ומחיית עמלק וגידוע קרן הרשעים, והרמת קרן הצדיקים ואור תורה, מובן ממילא כי מחוייבים אנחנו מדאורייתא לקרות פרשת זכור בשבת זה דייקא, ולהתעורר על ידי קריאתנו באתערותא דלתתא, ונוכל אנחנו גם כן לזכות בעזרתו ית"ש על ידי אגודתנו יחד באהבה וחיבה, לעורר מחיית עמלק בכל הפרטים, ושיתעורר בנו ניצוץ אלקי, ונזכור ונדע בידיעה ברורה כי תוחלתנו לא נכזבה, ובלי ספק נזכה לאור גדול, ולגאולה שלימה במהרה בימינו, אמן.

בבחינת נחלה וירושה, אפילו ברא בישא יורש את אביו מין התורה. וכשיתבונן איש ישראלי בהתבוננות זה, עד כמה הגדילה ה' בחסדו הגדול עלינו, להנחילנו בבחינת נחלה יום שבת קודש למנוחה, על ידי זה באמת ונעשה נכנע ושפל, ועל ידי ההכנעה והשפלות זוכה עוד יותר להרגיש נועם קדושת שבת קודש. וההיפך מזה הוא 'זכור את אשר עשה לך עמלק וגו' אשר קרך בדרך' קרך' טמאך, היינו שאמר לאותם שהענן פלט אותם מחמת חטאם שעל שפגמו בברית אין להם תקנה ח"ו, ולאנשים נכאי רוח כאלה נקל הדבר להביאם לידי עצבות ולהשפילם עד לארץ עד שיאמרו לנפשם נושא חלילה. כי הם מדמים בנפשם שכבר אין להם תקנה, שגם חלק האלקי היא חיות האלקית אשר בנפשם כבר אין להם, וזה הוא ענין 'תמחוי ריקנית', כל 'ריקים' הוא מכונה לקליפה ולטומאה, ובפרט לעון קרי רח"ל המרומז ב'ריקים', ועמלק ימ"ש מעציב אותם, איך יערב לבכם לגשת אל הקודש. ואז היו צריכים ישראל התחזקות רב בבחינה השניה 'בשבילי נברא העולם', לבטוח בדרכי ה' וברוב רחמיו וחסדיו, שאין סוף ואין חקר ובלתי בעל תכלית, ולהשיב לעמלק, כי ניצוץ 'אחד' - הוא חלק אלקי יחיד ומיוחד חי וקיים השוכן בקרבם לעולם, לא יכבה ולא ישונה. **והעיקר להאמין אמונת אומן כי הוא כל יכול וכנ"ל, ודורש עצות ותחבולות לעזרת בניו לבל ידח ממנו נדח, ולקבל עליו עול מלכות שמים מהיום ולהלאה.** ובימי מרדכי ואסתר כשעמד עליהם המן הרשע ואמר 'ישנו' עם אחד ומבואר במדרש שאמר ישן הוא אלהים של אלו. היינו שראה ששביבי זיקי רשפי אש שלהבת יה ישן בקרבם, וכמעט שאינם מרגישים שיש להם ניצוץ חיות דקדושה בקרבם, ואם המה בשפל המצב כל כך יכולים אנחנו להשמידם ולהרגם ולאבדם ח"ו, לכן צייתה אסתר

הוראה למעשה בעבודת ה'

- א. הזמן ועת רצון שהיה בעת עשיית החסד והנס הגדול מתעורר בכל שנה ושנה לפעול גם כן כעת מעין הניסים האלו, ובפרט בימי פורים רק שהדבר צריך לאתערותא דלתתא, ולכן מחוייבים אנחנו מדאורייתא לקרות פרשת עמלק, למען למחות שמו ימ"ש, כי כמו שמחוייבים אנחנו בנפש לכרותו ולמחותו, כן גם בזמן היינו בזמן - שנוכל למחקו ולהכריתו, מחוייבים אנחנו במצות עשה זו, ולכן הוא באמת החיוב דאורייתא בשבת שלפני פורים [שבו נעשה הנס בכה, כי כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין] או בפורים שבו נעשה הנס בפועל.
- ב. אתערותא דלתתא בזה הוא במה שיודעים ומסתכלים בעינא פקיאח בעין השכלי, שכל תנועותם וחמשה חושים שבאדם, ומחשבה דיבור ומעשה, וחכמה בינה דעה והשכל, הכל הוא מה' ומחלקו שנפח בו, ועל ידי זה באים לבחינת 'ומשעבדים את לבם לאביהם שבשמים', שיודעים שכל מעשיהם ומצוותיהם, המעשים טובים ומחשבות טובות, אינו שלהם רק הכל מה' ומכוחו, וכל מי שאינו מבין את זה ומדמה בנפשו שהוא עושה מצידו, זה לאות על פחיתות שכלו ועבודתו. וכשיודעים שהכל הוא רק מכוחו ית"ש בזה נמחה כוחו של עמלק, ובה נחלש כח הס"מ והיצר הרע המכונה על שם עמלק. ומהסתכלות והתבוננות הזה זוכים לשמחה אמיתית, והיא עיקר שמחת פורים.
- ג. כל איש ישראל צריך להיות לו שני מידות טובות אלה, אחת, בשבילי נברא העולם, והשנית ואנכי עפר ואפר. כאשר היצר הרע מסיתו להתגאות במעשיו הטובים, צריך לידע אז בחינת ואנכי עפר ואפר, שכאין וכאפס נחשבו כל מעשיו הטובים, וכאשר יתייאר ח"ו מפאת ידיעתו שהוא משוקע בעומק הקליפה רח"ל, צריך לידע כי בשבילי נברא העולם, ולכל החטאים נברא רפואה, והוא התשובה, למען קיום העולם.
- ד. בשבת קודש כאשר כל נפש מישראל לפי ערכו ובחינתו הוא מרגיש קדושת נועם שבת קודש, כל אחד ואחד לפי בחינתו בהדרגות שונות, לזה נצטוונו במצות 'זכור את יום השבת לקדשו', שלא תאמר בלבבך כי הכנתך הרבה הביאך לזה, ובכחך ועוצם ירך עשית את החיל הזה, רק תדע ידיעה אמיתית שיום קדושת שבת קודש קביעא וקיימא, ומחסי השי"ת המרובים נתן לנו הקדושה בחינת מתנה, ובבחינת נחלה וירושה, אפילו ברא בישא יורש את אביו מן התורה.
- ה. קליפת עמלק הוא 'אשר קרך [טמאך] בדרך', שהיה מטמא את מוחם במחשבות זרות ובחסרון אמונת ה'. לאמר קצרה יד ה' מלהושיע אתכם, ומעציב את האנשים באומרו איך יערב לבכם לגשת אל הקודש, והעיקר להאמין באמונת אומן כי הוא כל יכול, ודורש עצות ותחבולות לעזרת בניו לבל ידח ממנו נדח, ולקבל עליו עול מלכות שמים מהיום ולהלאה.

בינת המאמר

מעשיהם של צדיקים

והימים האלו נזכרים ונעשים – וזכרם לא יסוף מזרעם

דרוש א) כי נס שנתעורר פעם אחת חוזר להיות נייעור בכל שנה ושנה בהגיע היום ההוא, וכן לגבי אדם או מקום או חפץ מסוים שנעשו על ידיהם נסים, שבניקל יעוררו שוב בחינת הנס, כי הנס ותפארתו יתקשרו בקשר אמיץ וחזק אל הזמן והמקום והאדם שזכו להיות הנס על ידיהם, וכמו שאמרו בגמ' (תענית כא.) על נחום איש גמזו שמלומד בנסים הוא, והיינו טעמא שאחז"ל בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל, אף שאמר אליהו לרבי יהושע בן לוי שמשיח יבוא היום אם בקולו תשמעו (סנהדרין צח.), מ"מ כיון שניסן הוא זמן שבו יצאו אבותינו ממצרים באותות ובמופתים וביד חזקה, לכן זמן זה הוא מסוגל ביותר להתעוררות הגאולה.

והנה תחילת קיום הציווי של מחיית עמלק היה על ידי שאול המלך, ומאז זכה שעל ידי זרעו אחריו תמשך מפלתו ומחייתו של זרע עמלק, כי כשם שהזמן מעורר הנס, כך צאצאי האדם שעל ידו נעשה הנס מעוררים את הנסים, [עי' בגמ' מגילה

החיד"א בספרו פתח עינים (מגילה י: ד"ה זה רמז) מביא את דברי האריז"ל על הכתוב בסוף המגילה 'זכרם לא יסוף מזרעם' - בכל שנה ושנה בפורים מתגלית ההארה מאז, שהביאה את מפלתו של המן. ואולי זהו המקור למה שכתב הרה"ק בעל המאור עינים זי"ע (פ' מקץ ד"ה זמן שיעור, ועיין משי"כ בפ' יתרו ד"ה איתא ושם מביאו בשם האריז"ל) שכל המצוות זמניות בבוא הזמן של המצוה נתעורר הדבר שהיה בעת הראשון כשנצטווה המצוה... ובפורים הוא עת זמן מפלת עמלק, וגם עתה בכל דור ודור הוא מפלת רשעי אומות העולם... כי האבות התפללו בימיהם על העתיד להיות... עד שיפלו ויתבטלו לגמרי ויבוא משיח צדקנו בב"א.

אם מזרע היהודים מרדכי... נפול תפול לפניו.

בספר דברת שלמה להרה"ק רבי שלמה המגיד מלוצק זי"ע כתב שיש להבין מהו הלשון 'אם מזרע היהודים מרדכי היהודי' וכי היה להם ספק בזה, ומפרש עפ"י מה שכתב האריז"ל (דרושי חג הפורים

על ידי זרעם, או על פי דברי המאור"ע יהי הפירוש, שמדרכי ואסתר התפללו כאן על ענין זה שזכרם לא יסוף מזרעם, ובכל שנה יתעורר הכח של ביטול קליפת עמלק.

מה רבו מעשיך ה'...מלאה הארץ קניניך.

הרה"ק הרבי הצעיר מווארקא זי"ע פירש את מאמר הכתוב 'מלאה הארץ קניניך' כי מכל דברי הארציות אפשר לקנות יראת ה'. והנה בענין הימים האלו שנזכרים ונעשים בכל דור, כתב תלמיד הרמ"ז בספר אמונות חכמים (פכ"ג) דבר נפלא ביותר, איך שאפשר ללמוד מפלאי הבריאה שהימים נזכרים ונעשים בכל שנה ושנה, וכה הם דבריו:

לבאר מה שכתב האר"י זלה"ה בענין עליית העולמות במועדים וכל מה שנאמר בענין זה, הקדמתי, שבטבעי הדברים [היינו בטבע הבריאה] הורה לנו הניסיון שכאשר אירע מקרה פרטי ביום פלוני, אזי כשיבוא אותו היום בעצמו בשנה אחרת חוזר ומתעורר אותו המקור והחולי. וניסיון היותר ברור הוא מי שנשכו אותו השרץ אשר אינו נמצא כי אם באותה המדינה באיטליאה של יון הנקראת טארנט"ו, ולכן נקרא טראנטול"ה, ויש לו ארס חזק מאוד, עד שהאדם הנשוק נופל כמת לגמרי, ואילו לא יעשו לו הרפואה אשר נזכיר לפנינו, ימות בימים מועטים, ורפואתו היא לנגן לפניו בניגונים ידועים ואז יקום מחוליו וידלג כאיל, וירקד בכח גדול חמשה או ששה ימים תדירים, עד שיכלה הארס וישוב לקו בריאותו, ובכל אותם הימים צריך לעולם לנגן לפניו, ואם לא יעשו כן יפול וימות. ואמנם בכל שנה ושנה כשבא אותו היום מתעורר אותו הארס ממש כיום הראשון, וצריך לנגן לפניו ולדלג ולקפוץ עד

יג: ששאל המלך זכה בשכר צניעות שבו לאסתר המלכה שהיתה צנועה, והיא השלימה את מלחמת עמלק שהרגה את המן וכל זרעו... ומיד אח"כ אמרו שם בגמ' שכאשר הקב"ה פוסק גדולה לאדם שוב אינו פוסקת ממנו ומזרעו לעולם אא"כ הגיס דעתו ע"ש, והא ממש כדברי המגיד עפי"ד האריז"ל]. וזהו מה שאמרו לו: **אם מזרע היהודים מרדכי - אם נפלת בידי הצאצאים של אותם שכבר החילות לנפול לפניו - הרי שבודאי יתעורר עליהם הכח והנס שכבר היה בימים ההם ואין ספק כי נפול תיפול לפניו עוד, כי על ידם יהיה נמשך המלחמה בעמלק.**

ואח"כ מוסיף שם עוד חידוש נפלא, שמלבד המקום והזמן או הנפש שיש בכוחם לעורר את הנסים שהיו על ידם מכבר, גם **על ידי עצם הסיפור בנפלאות ה' אפשר להמשיך ישועה**, ולכן יש מצות זכירת עמלק והציווי למחותו, **כי על ידי זכירת מעשיו והדיבור בו יעוררו רחמי האב על בניו... ומתוך התעוררות הרחמים ימהר ה' וישלים מחיית עמלק כדי להיות שמו וכסאו שלם...**

ומביא שם ששמע מרבו המגיד הגדול **ממעזריטש** זי"ע וכן ראה אצלו ואצל שאר צדיקים כמה פעמים, שהדיבור וזכר הנסים שנעשו ליחידים באופן פרטי אף הן מסוגלים לעורר את בחינת הנס שהיה מכבר על ידי סיפור הדברים, **ובזה תמשך ישועת ה' למי שצריך להינצל מעת צרה רח"ל, רק שיהיה בבטחון גדול ובאמונה שלמה ובדבקות בהשי"ת.**

לפי דבריו ז"ל הרווחנו עוד פירוש נפלא בפסוק 'זכרם לא יסוף מזרעם' שהמלחמה עם עמלק לא תיפסק עד ביאת משיח, והמשך המלחמה תהיה

כל קדושת אותו היום אינו אלא מכח אותו האור שמתעורר בעולמות העליונים, לכן אין הקדוש ברוך הוא מעוררו אלא בזמן שקידשו בית דין את החודש. והוא הטעם למאי דאמרינן בר ישראל דאית ליה דינא בהדי גוי באב לישתמיט מיניה דריע מזליה, ובסדר עולם אמרו מגלגלים זכות ליום זכאי וחובה ליום חייב. על זה היה מבאר הרב משה זכות ברכת 'שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם ובזמן הזה', ולא אמר 'בזמן הזה', לפי שבזמן הזה גם כן מתעורר אותו האור העליון שבעדו נעשה הנס ההוא.

שיכלה הארס. הוא דבר ידוע לכל, להיות כי המדינה הזאת הייתה קרובה למקומנו זה. כשם שכך נהיה בחולי הזה ובחולאים אחרים, כך הוקבע חק וזמן בשמים העליונים, שכאשר נתעורר איזו הארה מלמעלה לתועלת ולגאולת ישראל וכיוצא, כמו שהיה בזמן יציאת מצרים ומתן תורה בכל שנה ושנה, כשבא העת ההיא חוזרת ומתעוררת אותה קדושה ואותו האור העליון וכדומה לו, והיום הנה הוא קדוש לאלוקינו והוא יום טוב. זהו הטעם שדרשו חז"ל, אתם אפילו שוגגים, אתם אפילו מזידיים, אתם אפילו מוטעים. שהרי

הכנה לקריאת פרשת זכור

- קריאת פרשת זכור מן התורה, וצריך לקרותה בעשרה מתוך ספר תורה, וצריכים השומעים להתכוון לצאת ידי חובתם וכן הקורא יכוון להוציאם (תרפ"ה ס"ז מג"א וט"ז). וכן צריך לכוון לצאת ידי חובה גם בברכות התורה של העולה לתורה והוא יכוון להוציאם (הגהות חת"ס על שו"ע ס' תרפ"ה ומקורו מהט"ז סק"ב ולדברי הט"ז אין יוצאים ידי חובת הקריאה בלא שמיעת הברכה כדין).
- משונה מצות מחיית עמלק מכל מצוות שבתורה, שכל המצוות צריכים לקיימם במחשבה דיבור ומעשה, וכולם נחשבים למצוה אחת, אבל מצות מחיית עמלק יש גם כן לקיים בג' אופנים, במחשבה בדיבור ובמעשה, וכל אחד ואחד נחשב למצוה בפני עצמו (סה"מ להרמב"ם מ"ע מצוה קפח-ט, פ"ה מה' מלכים ה"ה. וכ"כ הסמ"ג חלק מ"ע מצוה קטז וספר החינוך מצוה תרג-תרה).
- עוד נשתנה מצוה זו מכל המצוות שבתורה, שכל המצוות נאמרו או לכלל או ליחד, ומצוות מחיית עמלק הוא חיוב גם על כלל ישראל וגם על כל אחד ואחד בפני עצמו (קדושת לוי דרוש לפורים ד"ה זכור. בני יששכר מאמרי אדר מאמר ג אות יג).
- חיוב המצוה בחלק המחשבה שנאמר 'לא תשכח' וחיובה בכל יום על ידי שנזכור מה שעשה לנו עמלק ואלא נשכח איבתו ושנאתו, שנאמר זה בכל עת ונעורר הנפשות... ונזרז העם לשנוא אותו עד שלא תשכח המצוה, ולא תחלש שנאתו ותחסר מהנפשות עם אורך הזמן. חיוב המצוה בחלק הדיבור שנאמר 'זכור' (כלומר מלבד איסור השיכחה בלב יש גם לזכור בפה) וחיובה פעם אחת בשנה בקריאת פרשת זכור את אשר עשה לך עמלק מתוך ספר תורה. חיוב המצוה בחלק המעשה שנאמר 'והיה בהניח וגו' תמחה את זכר עמלק'. ומתקיים המצוה במעשה על ידי שנכרית זרע עמלק בלב משאר בני עשו, זכרים ונקבות קטנים וגדולים, ולאבד זכרו מן העולם (רמב"ם בה' מלכים ובחינוך שם). וכן מתקיים המצוה במעשה גם על ידי מצות סעודת פורים [עם משלוח מנות ומתנות לאבינונים] (ע"י מג"א ס' תרפ"ח סק"י ובמחצית השקל שם וראה עוד ברמ"א ס' תרצ"ז בענין הכאת המן בקריאת המגילה).
- כיון שבפורים מקיימים מצות מחיית עמלק במעשה, לכן נקבע זמן קיום המצוה בדיבור על ידי הקריאה בשבת שקודם פורים, כדי להקדים זכירה לעשיה שנאמר 'והימים האלו נזכרים ונעשים' (גמ' מגילה יג: ראה עוד בני יששכר אדר מאמר ג אות ח, שו"ת דברי יואל או"ח ס' לג).
- יאמר קודם קריאתה: לשם יחוד קוב"ה וכו', הריני מוכן לקיים מצות עשה מן התורה לשמוע פרשת מחיית עמלק, כמו שנאמר בתורתנו הקדושה זכור את אשר עשה לך עמלק וגו' לא תשכח. ובשעת קריאתה יכוון להצטער בצער השכינה הקדושה ולקבל על עצמו מסירת נפש (יסוד ושורש העבודה שער המפקד פ"ג).
- הרה"ק רבי אהרן מז'טאמיר ז"ע אמר: מי שיודע ומבין בודאי יודע, שתיקון ועבודה של שבת פרשת זכור הוא התיקון של יום הכיפורים, וצריך להתעורר עצמו בעבודה ובתשובה גדולה באותה שבת (תולדות אהרן, דרוש לפורים ד"ה זכור).
- קליפת עמלק הוא דעת דקליפה היפך דעת דקדושה, והיינו שבדעת דקדושה מתקשר ומתחבר המוח עם הלב, בבחינת 'יודעת היום והשבות אל לבבך', ובדעת דקליפה עושים פירוד בין המוח והלב, ואף שיודע במוחו את חובתו בעולמו אינו שעבד בזה את רצונו ותאוות לבו להשי"ת,

ועל ידי קיום מצוות מחיית עמלק מתקנים פגם זה (פרי צדיק פ' זכור אות ד). ואמר הצדיק רבי לייב מדוקאר (תלמיד מובהק של הרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש, ואח"כ שימש בקודש את הרה"ק רבי מענדיל מויטבסק ז"ל): **דע בני שמן אמונת השכל לאמונת הלב, רחוק יותר מאשר מן הארץ לשמים** (יסוד העבודה ח"ב מכתב כה). והספה"ק האריכו לבאר איך מקיימים בזה מחיית עמלק בחשבה דיבור ומעשה ואכמ"ל.

- עמלק הוא גם היצר הרע השוכן תמיד בגוף האדם ומסיתו לעבור על קיום המצוות ולכל דבר טומאה כדי להפרידו מדבקו בהש"ת (זוה"ק פ' בשלח קס). ועל ידי כל חטא ועון שאדם עושה הוא מחזק ומגדיל את כח עמלק שבו ואת הרע בעולם, ועל ידי התשובה שאדם עושה הוא מגרש ומכרית את זכר עמלק שבקברו ואת כח הרע מן העולם, ולכן צריך שיהיה זכירה זו תמיד בלב האדם, למען ידעו כי בדבר הזה תלוי גאולתם וטובתם לעולם. ואמר הכתוב 'והיה בהניח ה' אלקיך לך מכל אויביך מסביב' יש לכוון באומרו 'מסביב' אל האובים המסבבים את האדם, הם אשמותיו וכוחות הטומאה אשר עשה (אלשיך הק' סוף פרשת בשלח).

- בודאי שכאשר האדם נמנע מדבר עבירה או מקיים המצוות עשה שבזה הוא מכרית את עמלק שבקברו וגם מחליש את כח הרע שבעולם, ומרבה את כח הקדושה בכל העולם, זההו שנאמר 'ידך תהיה בו בראשונה להמיתו ויד כל העם באחרונה ובערת הרע מקרבך' (שפת אמת פ' ראה תרמ"א ד"ה בפרשה). וגם בזה האריכו הספה"ק לבאר איך לקיים מצוה זו במחשבה דיבור ומעשה ואכמ"ל.
- על ידי שאנו קוראין פרשה זו, בכל פעם נמחה יותר המכסה שעמלק מכסה ומסתיר, והפנים מתגלה יותר, ובכל שנה ושנה נתגלה יותר הארת פנים של הש"ת, וזוהר יותר מהאור הראשון שהוא בלי לבוש ונתחזק מזה הוית ישראל יותר (סוד ישרים ראדזין לפרשת זכור אות ה).
- קריאת פרשת זכור בשבת זכור מסוגל לפקידת עקרונות, כי קורין זכור ומפטידין פקדתי, שהם לשונות הנזכרות לגבי פקידת האמהות (תורת אבות).

- 'תמחה עמלק' [עם האותיות והכולל] בגימטריא 'שבת', להורות שעיקר מחיית עמלק הוא על ידי כח השבת, לאשר 'שבת' בגימטריא 'אמונה יסוד מחה זכר עמלק', היינו כי מקדושת השבת קודש דאתאחדת ברזא דאחד, זוכים לאמונה ומדת יסוד, ועל ידי זה נמחה זכר עמלק (אמרי מנחם זכור אות יד).

- **מחוייבים אנחנו מדאורייתא לקרות פ' זכור בשבת זה דייקא, ולהתעורר ע"י קריאתנו באתערותא דלתתא, ונוכל אנחנו ג"כ לזכות בעזרתו ית"ש ע"י אגודתנו יחד באהבה וחיבה לעורר מחיית עמלק בכל הפרטים, ושיתעורר בנו ניצוץ אלקי, ונזכור ונדע בידיעה ברורה כי תוחלתנו לא נחזבה, ובלי ספק נזכה לאור גדול ולגאולה שלימה במהרה בימינו, אמן** (ישמח ישראל זכור ג).
- שבת זכור עם הכולל גימטריא תתקל"ו, כמנין י"ג פעמים חס"ד. כי אמרו חז"ל (מגילה ב.) י"ג זמן קהילה לכל הוא. דהיינו שמתגלה אור הגדול י"ג מכילין דרחמי, וי"ג פעמים חס"ד גימטריא תענ"ת עם האותיות והכולל. וכשחל בשבת שאין מתענים בו נפתח האור על ידי י"ב לחמים שעל השולחן, כי י"ב פעמים לח"ם גימטריא גם כן תתקל"ו כנ"ל. וזה גם כן מספר מרכז"י אסת"ד עם הכולל, שהם המשיכו החסדים, ונרמזו בשמותם, והוא מספר 'שב"ת זכור' עם הכולל, כי בשבת שלפני פורים נפתח תמיד האור הזה, להופיע עד י"ד וט"ו שהם ימי משתה ושמחנה ובהם קורין את המגילה (עבודת ישראל לפ' זכור).

קודם שמיעת פרשת זכור יאמר:

(כף החיים סי' תרפה ס"ק לג)

לְשֵׁם יְהוָה קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׂכִינְתָּהּ, בְּדַחֲלוֹ וּבְרַחֲמוֹ, לְיַחַד שֵׁם י"ה בּו"ה
בִּיחּוּדָא שְׁלִים, בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל.

הִנֵּה אֲנַחְנוּ בָּאִים לְשִׁמְעַת פְּרַשְׁת עֲמֻלָּךְ, לְקַיֵּם מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁל זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר
עָשָׂה לָּךְ עֲמֻלָּךְ, זְכוֹר בַּפֶּה, לְתַקֵּן אֶת שְׂרָשָׁה בְּמִקּוֹם עֲלִיוֹן, וּלְעוֹרֵר מִלְּאֲכִי
מְרוֹם וּמִרְכָּבוֹת הַעֲלִיוֹנוֹת הַמְּפַקְדִים בְּמִצְוֹת פְּרַשָׁה זֹאת, לְנַקֵּם נַקְמַת ה' **מֵאֵת זָרְעוֹ שֶׁל עֲמֻלָּךְ, וְגַם הַעֲרֵב רַב מֵהַהוּא זָרְעָא בִּישָׂא, וְעַתָּה שְׁלַח הַעֲזוֹ**
עַז בְּגַבְוֵרְתְּךָ בְּמִלְּאֲכִידָךְ, לְהַעֲלוֹת וּלְהַזְכִּיר עוֹן אֲבֹתָיו אֵל ה', וַיְהִי נֶגֶד ה'
תְּמִיד, וַיְכַרֵּת מֵאֲרֶץ זָכְרָם עַד בִּלְתֵּי הַשָּׁאִיר לוֹ שְׂרִיד, אִךְ אֱלֹהִים וּמַחֲזִיק
רֹאשׁ אֵיבּוֹ קִדְקֵד אָדָם בְּלִיעֵל, סָר צֶלֶם מַעֲלִיָּהֶם בְּצַבָּא מְרוֹם, לְהַעֲבִיר
גְּלוּלִים מִן הָאָרֶץ וּמִמְשַׁלֵּת זָרוֹן מִן הָאָרֶץ, כְּאֲמוּר מִפִּי כְּבוֹדְךָ וְאֲשַׁמִּיר
פְּרִיזוֹ מִמַּעַל וְשִׁרְשׁוֹ מִתַּחַת וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא וְהָיָה
ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.

וַיְהִי נֵעַם אֶ-דְּרִי אֶ-לְהִינּוּ עֲלִינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדִינּוּ כּוֹנֵנָה עֲלִינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדִינּוּ כּוֹנֵנָה:

זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר-עָשָׂה לָּךְ עֲמֻלָּךְ בְּדַרְךָ בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרָיִם:
אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדַרְךָ וַיִּזְנֶב בְּךָ כָּל-הַנְּחֻשִׁלִים אֲחֲרֶיךָ וְאִתָּהּ
עֵינָךְ וַיִּגַּע וְלֹא יָרָא אֱלֹהִים: וְהָיָה בְּהִגִּיחַ יַיִ אֶלְהֶיךָ | לָךְ
מִכָּל-אֵיבֶיךָ מִסְכִּיב בְּאָרֶץ אֲשֶׁר יַיִ-אֶלְהֶיךָ נָתַן לָּךְ נַחֲלָה
לְרַשְׁתָּהּ תִּמְחָה אֶת-זָכְר עֲמֻלָּךְ מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא תִשְׁכַּח:

והנה הזמן ועת רצון שהיה אז בעת עשיית החסד והנס הגדול, הזמן הזה מעורר את עצמו בכל שנה ושנה, ונתעורר גם כן הרצון והחסד והרחמים לפעול גם כן כעת מעין הניסים האלו, ובפרט בימי פורים שנאמר בהם מקרא מלא 'והימים האלה נזכרים ונעשים'. ובכל שנה ושנה נתעורר זה הכח, כשאנחנו נעורר את עצמנו באתערותא דלתתא ע"ז נתעורר גם כן לעילא הרצון והרחמים שהיה אז, ונוכל למחות זרע עמלק.

אמרות ופנינים יקרים

מספה"ק ישמח ישראל

שבת זכור • מחיית עמלק

ולהתעורר ע"י קריאתנו באתערותא דלתתא, ונוכל אנחנו ג"כ לזכות בעזרתו ית"ש ע"י אגודתינו יחד באהבה וחיבה לעורר מחיית עמלק בכל הפרטים, ושיתעורר בנו ניצוץ אלקי, ונזכור ונדע בידיעה ברורה כי תוחלתינו לא נכזה, ובלי ספק נזכה לאור גדול ולגאולה שלימה במהרה בימינו, אמן.

זכור ג

שבת זכור מסוגל לבטל רוח זנות ע"י התחזקות ואמונה בה'

ופרשת זכור שהוא כנגד כוס ב' הוא לבטל רוח זנות, והוא למחות קליפת עמלק, וכמו"ש אשר קרן טמאך, וכאשר הספרים הקדושים מכנים למידת יסוד בשם התקשרות שנעשה בזה מקושר להקב"ה, וכמאחז"ל כ"מ שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה, ובהיפוך ח"ו נפסק מהקדושה, וזה הי' ענין עמלק שרצה להפריד חבל יעקב חבל נחלתו, וכנ"ל שאמר להם

שאין לכם עוד תקנה ח"ו שפגמו בברית, אבל לא כן הוא כדבריו. וכמאמר הרבי הק' מלובלין ז"ל על מאה"כ ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, לשון התרת קשר, היינו שלא יתיר עצמו מהקשר שמקושר להשי"ת,

העת רצון ורחמים ואורות הנסים מתעורר בשבת לפני זה

וכפי המבואר בדברינו לעיל בשם סה"ק שבכל

עת החסדים והניסים מתעורר גם עתה זה החסד והרחמים בזמן הזה, ומה גם בימי הפורים אשר לא יעברו מתוך היהודים, וכדרשת חז"ל שלא יתבטלו לעולם, והימים האלה נזכרים ונעשים בתוקף קדושתם וברוב אורה ושמחה שהופיע בהם השי"ת אז, ובכל ש"ק מתעורר הרצון והרחמים מכל השבוע הבא, וכדברי הזה"ק כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תלין.

זכור ג

להתעורר ע"י קריאתנו באתערותא דלתתא

בפרט היום שהוא י"א לחודש אדר שמתחיל להתגלות בו אורות הנסים, וכמאמר חז"ל

מגילה נקראת ב"א, נתעורר בוודאי אותו הרצון ורחמים ומחיית עמלק וגידוע קרן הרשעים והרמת קרן הצדיקים ואור תורה, מובן ממילא כי מחוייבים אנחנו מדאורייתא לקרות פ' זכור בשבת זה דייקא,

מצות עשה של מחיית עמלק נוהגת לעולם

הנה הזמן ועת רצון שהיה אז בעת עשיית החסד והנס הגדול, הזמן הזה מעורר את עצמו בכל שנה ושנה, ונתעורר גם כן הרצון והחסד והרחמים לפעול גם כן בעת מעין הניסים האלו, ובפרט בימי פורים שנאמר בהם מקרא מלא 'והימים האלה נזכרים ונעשים'. ובכל שנה ושנה נתעורר זה הכח, כשאנחנו נעורר את עצמנו באתערותא דלתתא עי"ז נתעורר גם כן לעילא הרצון והרחמים שהיה אז, ונוכל למחות זרע עמלק.

לפי זה מחוייבים אנחנו מדאורייתא לקרות פרשת עמלק למען נעורר את עצמנו באתערותא דלתתא למען למחות שמו ימ"ש, כי כמו שמחוייבים אנחנו בנפש היינו אם היינו יודעים בכירור ממש שהוא מזרע עמלק ימ"ש לברותו ולמחותו, כן גם בזמן היינו בזמן שנוכל למחקו ולהכריתו מחוייבים אנחנו במצות עשה זו, ולכן הוא באמת החיוב דאורייתא בשבת שלפני פורים [שבו נעשה הנס בכח, כי כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תלין] או בפורים שבו נעשה הנס בפועל.

זכור ג

ע"י הלב והעינים סדרים מאחריה', וידמה בדעתו ח"ו שכבר אבדה תקוותו כטענת עמלק ימ"ש.

זכור ו

לא תשכח - שיתחזק בה' שיוכל להושיע לו

וז"ש לא תשכח, היינו לא תשכח, שיתחזק בה' שיוכל להושיע לו, ויזכור כי עוד יש בקרבו חלק אלקי ממעל השוכן בקרבו, וזהו שאמרו חז"ל שאמרו ישראל אין אנו יכולין בו, היינו שע"י פגם הברית ח"ו באין לשכחה, והשיב השי"ת תהיו אתם מזכירים שמו מלמטה ואני מוחק שמו מלמעלה, וכנ"ל, והיינו שאל תתיאשו עצמכם ותעשו תשובה ע"ז, וע"י התשובה תזכו להיות מקורבים לשמו השי"ת. יעזרנו על דבר כבוד שמו למחות קליפת עמלק.

זכור ו

מצות עשה של מחיית עמלק נוהגת לעולם

הנה הזמן ועת רצון שהיה אז בעת עשיית החסד והנס הגדול, הזמן הזה מעורר את עצמו בכל שנה ושנה, ונתעורר גם כן הרצון והחסד והרחמים לפעול גם כן כעת מעין הניסים האלו, ובפרט

בימי פורים שנאמר בהם מקרא מלא 'הימים האלה נזכרים ונעשים'. ובכל שנה ושנה נתעורר זה הכח, כשאנחנו נעורר את עצמנו באתערותא דלתתא ע"ז נתעורר גם כן לעילא הרצון והרחמים שהיה אז, ונוכל למחות זרע עמלק.

לפי זה מחוייבים אנחנו מדאורייתא לקרות פרשת עמלק למען נעורר את עצמנו באתערותא דלתתא למען למחות שמו ימ"ש, כי כמו שמחוייבים אנחנו בנפש

היינו אם היינו יודעים בבירור ממש שהוא מזרע עמלק ימ"ש לכרותו ולמחותו, כן גם בזמן, היינו בזמן שנוכל למחקו ולהכריתו מחוייבים אנחנו במצות עשה זו, ולכן הוא באמת החיוב דאורייתא בשבת שלפני פורים [שבו נעשה הנס בכח, כי כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין] או בפורים שבו נעשה הנס בפועל.

זכור ג

עמלק בא לייאש את

ישראל

ע"י אמונה מנצחים את עמלק

זרק מילות כלפי מעלה, היינו שהראה להם עד כמה מגיע הפגם, שפגמו באוב"ק שאין מועיל תשובה ח"ו, עד שאמרו לנפשם נואש ח"ו... ויהי ידיו אמונה, היינו הכח שנצח את עמלק הי' ע"י אמונה, כמאה"כ וצדיק באמונתו יחי', וכמו"ש הרמב"ן חכמה ואמונה ממקום אחד יהלכו, כמו"ש וצדיק באמונתו יחי', והחכמה תחי' בעלי, ופגם הברית היא בחכמה דאיהו מוחא, וע"י אמונה שהיא ממקום אחד מתקן הפגם, ומשרבע"ה הראה להם שהאמונה תיקון לחטא המור, עד בא השמש, היינו עד ביאת המשיח וגם בחשכות הגדולה עיקר קיומן של ישראל היא כח אמונה.

יתרו ה

העיקר להאמין ולבטוח בה'

זרק מילות כלפי מעלה, היינו שאמר להם שעל שפגמו בברית אין להם תקנה ח"ו, וז"ש ויזנב בך כל

ע"י התבוננת אמיתית בשפל מצבו ואגודה אחת זוכה להרגיש אורות בהירות החג

אם מתבונן האדם ומשים אל לבו יקרת ערך הפורים שנתגלה אורות בהירות, וכמו"ש בזו"ח ובתקו"ז פורים אתקריאת על שם יוד"ב, והוא בשפל המצב מאוד בכח' איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת שאיננו מרגיש מזה, ולבו נשבר לקרעים ונפשו עליו תאבל, למה נגרע לבלתי להרגיש נעימות עריבות ידידות ה', ומבטל עצמו בתוך הכלל ישראל, כי זה הוא עיקר סוד הפורים, וע"י התבוננת אמיתי במצבו השפל, ומצער א"ע ע"ז, ומבטל א"ע להכלל ישראל, זוכה להרגיש אורות בהירות כמו הצדיקים הגדולים. ונוכל אנהנו"ב לזכות בעזרתו ית"ש ע"י אגודתנו יחד באהבה והיכה לאור גדול ולגאולה שלימה כב"א.

זכור ה

עמלק בא להבנים ספיקות באמונה

מחיית עמלק ע"י הידעה שהכל מה' ומכוחו

כ"ז שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבן לאביהם שבשמים היו מתגברים, כלפי מעלה היינו שיודעים ומסתכלים בעינא פקחא בעין השכלי שכל תנועותם וחמשה חושים שבאדם ומחשבה דיבור ומעשה וחכמה בינה דעה והשכל הכל הוא מה' ומחלקן שנפח בו, ועי"ז המה באים לבחינת ומשעבדים את לבם לאביהם שבשמים, היינו שיודעים שכל מעשיהם ומצוותיהם המעשים טובים ומחשבות טובות אינו שלהם רק הכל מה' ומכוחו, ע"ד כי ממך הכל ומידך נתנו לך, ומבינים האמת שמצדיהם אינם עושים כלום רק בכח ה'.

זכור ג

מהסתכלות והתבוננות הזהו זוכים לשמחה אמיתית והיא עיקר שמחת פורים

'שויתי ה' לנגדי תמיד'
היינו כי ממנו כל פעולותינו
ותנועותינו, וכל מי שאינו
מבין את זה ומדמה בנפשו
שהוא עושה מצידו, זה

לאות על פחיתות שכלו ועבודתו, ועי" שמתכלין כלפי מעלה כנ"ל ומשעבדין את לבם כנ"ל, בהתעוררות הזו נמחה ונחלש כוחו של עמלק, כי כל כוחו של עמלק לא ה' רק להסית את ישראל שיבואו לנסות את ה', היש ה' בקרבנו אם אין, היינו שהיו מסופקים אם אין, ואיך אפשר להיות כמסתפק בזה, הלא מכל פעולותינו ותנועותינו וחושיו נראה כח ה' וחלק אלקי השוכן בקרבנו תמיד בלי הפסק רגע, בזה הכח נמחה כוחו של עמלק

הנחשלים אחריו, וכדרשת חז"ל אותם שהענן פלט אותם מחמת חטאם, וכמבואר בפרקי דר"א שכל מי שה' טעון טבילה ה' הענן פולטו, ולאנשים נכאי רוח כאלה נקל הדבר להביאם לידי עצבות ולהשפילים עד לארץ עד שיאמרו לנפשם נואש חלילה ... ואז היו צריכים ישראל התחזקות רב בבחי' השני' בשבילי נברא העולם וכנ"ל, לבטוח בדרכי ד' וברוב רחמיו וחסדיו שאין סוף ואין חקר ובלתי בעל תכלית, וכי הוא מושלל מכל מין השגה, וכמו"ש גדול עוני מנשוא פי' וכי גדול

העון של הבע"ת מהנושא עון שהוא בלתי בע"ת, ולהשיב לעמלק כי ניצוץ אחד הוא חלק אלקי יחיד ומיוחד חי וקיים השוכן בקרבם לעולם לא יכבה ולא ישונה, וכש"נ אני ה' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם.

זכור ג

יקבל על עצמו עול מלכות שמים מהיום והלואה

ועמלק ימ"ש מעציב
אותם איך יערב לבכם לגשת
אל הקודש, ובהאיך אנפין
יקום קמי מלכא עילאה
ולמלא מילי. והעיקר
להאמין אמונת אומן כי הוא

כל יכול וכנ"ל, ודורש עצות ותחבולות לעזרת בניו לבל ידח ממנו נדח, ולקבל עליו עול מלכות שמים מהיום ולהלאה, ואף בדור הפלגה שפגמו בחטאם מאוד והרבו לפשוע כנודע, עכ"ז מצינו במד"ת שפשט להם הקב"ה ימינו לעשות תשובה, ואם היו עושין תשובה ה' הקב"ה מקבלם והחסרון ה' מצידם, ועל כל החטאים מהני תשובה והשוכן אתם בתוך טומאותם כתיב.

זכור ג

טעם לתענית אסתר שאנו נוהגים להתענות דורי דורות

כי כל אחד צריך לכוין ולהתפלל, שאם נרבק בנו בגלות המר, שאנו מקבלים שפע על ידי שלפעמים אנו אוכלים אצל אומות העולם, וכל ישראל ערבים זה לזה, שתעמוד לנו זכות מרדכי ואסתר, שתקנו התענית וקבעו בו להתענות כיום י"ג באדר כדי להתיש כח האבילה שישאל אוכלים בין האומות, וזכות התענית תעמוד לנו לשבר ולהתיש ולהסיר כח דסטרא אחרא, שרוצה להידבק דוקא בקדושה, ועי" התענית יזדככו ויטהרו הפגם הגדול הזה. ועל ידי זה נזכה לקבלת התורה ברצון ובדיעה צלולה, שמעתתא בעיא צילותא, ולהכנה טובה על ימי הפסח הבע"ט.

פריים א

חז"ל צומת הגידין, שיתחברו באהבה ובאחו' ובריעות, ע"י הכנעה וביטול זוכה לטהרת המוח. וכמו"ש כ"פ ע"ד רש"י ז"ל קדושים תהיו נאמרה פרשה זו בהקהל, עצה היעוצה להיות פרוש ומובדל מתאוות עניני עולם הזה הוא ע"י ביטול להכלל ישראל, וההיפוך הוא לתאו' יבקש נפרד, הנפרד מהכלל ישראל הוא מבקש תאוות עוה"ז.

זכור ה

ובזה נחלש כח הס"ם והיצה"ר המכונה ע"ש עמלק. ומהסתכלות והתבוננות הזה זוכים לשמחה אמיתית והיא עיקר שמחת פורים.

זכור ג

נס פורים נתהווה מכח אחדותן של ישראל
 'לך כנוס את כל היהודים', היינו להיות כולם באגודה אחת, 'וצומו עלי', כפי' הרד"ק מלשון קיבוצ, ובלשון

ישמח
ישראל
המבואר

מאמר מספה"ק ישמח ישראל
על פרשת השבוע
בתוספת ביאור והערות

פורים

מבוא

ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם.

גמור, ויודעים אנחנו שהכל הוא בכח ה' וחיותו ית' ובלעדו אין, והכל הבל.

כיון שרבינו מבאר את הענין של 'לבסומי בפוריא' על דרך האמת, והוא ענין רחב ועמוק בתורת החסידות, מבית מדרשו של הרה"ק המגיד הגדול ממצריתש זי"ע על ענין 'וחילופיהם בגולם' הקדמנו הקדמה ארוכה בהערות וציונים אות י, כדי להבין קצת את עומק ורוחב המושגים, ובכך נוכל לקצר ככל האפשר בביאור הקצר. וזאת למודעי, כי בביאור הקצר כמעט שלא נתבאר פנימיות ועומק דברי רבינו.

בתמצית המאמר הבאנו עוד ביאור נפלא מדברי רבינו על ענין החיוב לבסומי בפוריא עד דלא ידע, שבו מחדש רבינו חידוש נפלא מה שכתב רבינו במאמרו לר"ח אדר אות ב, שבחודש אדר שהוא כולו טוב, זוכה שנתברר הרע מטוב, ובשמחתו לא יתערב זר, ויהיה אך טוב, כמו שהיתה בשעת הבריאה קודם החטא.

שואלים ודורשים בהלכות הפסח שלושים יום קודם החג, ומתחילים מיום הפורים עצמו (רמ"א). **רבינו מסיים את מאמרו הק' שעל ידי הענינים הרמוזים בתוכן המאמר על ידי זה נזכה לקבלת התורה ברצון ובדיעה צלולה, שמעתתא בעיא צילותא, ולהכנה טובה על ימי הפסח הבעל"ט.**

במאמר שלפנינו מבאר רבינו במעט הכמות ורב האיכות את תוקפו וקדושתו, והנקודה העיקרית של שמחת הפורים, כפי שרמז זאת רבא במאמרו: "מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי" וכבר דשו בה רבים מראשוני הראשונים ועד לאחרוני האחרונים, להבין את עומק כוונתו, ורבינו זי"ע מצא בעומק הדברים את כל **הסוד של שמחת פורים**, בהתבוננות עמוקה להבין מה בין הקללה של 'ארור המן' לבין הברכה של 'ברוך מרדכי', ואיך יתכן שיש מצוה לכתחילה להתבסס בשמחת פורים, עד שיבוא להחליף בין ארור המן לברוך מרדכי?! וכי לזאת יקרא שמחת פורים במה שהטיב לבו ביין עד שבא לומר ברוך המן? ולשמחה מה זו עושה!?

את כל זה יבאר רבינו בעומק הפשט, שצריך להתיישב בינו שיש בו מדעת ע' זקנים, שידע בגודל שמחת לבו שהכל הוא מה', ומצדו ית' אין שום שייכות לומר נס גדול או קטן, רק ההודות לו על חסדו הטוב ולא בשום ערך הנס. ויוסיף לבאר עוד בעומק הסוד על דרך האמת, ואת ענין הנס של 'ונהפוך הוא', למה היו צריכים לתוספת זו, להמשיך שפע קודש ממקור השפע להקדושה, והוא על ידי שאנו מבטלים את עצמנו בביטול

ישמח ישראל

הוא מהקב"ה ברוב חסדו וטובו, לא מצדינו רק מצד הקב"ה, ומצדו ית' אין שום שייכות לומר נס גדול או קטן, כקטן כגדול שוין בעיניו, ואל מי תדמיוני ואשוה כתיב (ישעיה מ, כה) וכמבואר ב**אלשיך** על פסוק (תהלים קז, ח) יודו לה' חסדו, כי אצלו יתברך אין שייך לומר נפלאות, רק להודות לו על חסדו הטוב ולא בשום ערך הנס, כי לא יתואר אצלו ית' גדלות וקטנות הנס.

ונכון הדבר על פי דרך אמת, כי הנס הוא ממקום גבוה מאוד אשר שם דבר והפוכו שוין, וכמובא בספר **אוהב ישראל** (לפורים ד"ה פרקי') בשם **המגיד הגדול ממעזריטש** על וחילופיהן בגולם (אבות ה. ז) עיין שם, ואין שום שייכות לכנות שמחה נס גדול או קטן, וממקום הקדוש שבא התרוממות הצדיק וברכתו, משם ממש בא הגידוע והכריתה, לקרני רשעים, כי דבר והיפוכו שוין המה שם, וכאשר משים אדם על לוח לבו שהכל מאת ה', וכל הדעת והחושים אשר בנו הכל ממנו יתברך, ואפס זולתו, אזי ממשיך שפע קודש ממקור השפע להקדושה, להיפוך מכוונת אחשוורוש והמון, שרצו שיהנו ישראל מסעודתם, בכדי למינקי שפע דנהיר מלעילא, דלא ישפיע בשכינתא ח"ו, אלא בסטרא אחרא, כמבואר בארוכה בספר **קב הישר** (פרק צח) עיין שם, ובזה שאנו מבטלים את עצמינו בביטול

[א] אחז"ל (מגילה ז.) **אמר רבא מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי.**

הענין הוא, דקללת המן הוא על אשר ביקש לאבדינו מן העולם, וברכת מרדכי הוא במדה טובה מרובה, שהציילנו הקב"ה על ידי מרדכי ואסתר ממות לחיים, ועוד הגדיל חסד ה' על ידי יראיו אלה, להפך הדבר מקצה אל הקצה, כי ישלטו היהודים המה בשונאיהם להשמיד להרוג ולאבד, ואלמלא לא היה הנס רק בהצלת נפשותינו ממות לחיים, אז היו שני הדברים דבר והפוכו שוין, הקללה וכנגדו הברכה, אבל עתה הגדיל הברכה מידתה בכפילא, ונוסף נס בברכת מרדכי, מה שאין כן בקללת המן שהוא רק על נס אחד.

ומחויב איניש לבסומי, או הפירוש להשתכר, או לבסומי שיבוא לשמוחה רבה לצאת למעלה מגדרו, כטעם ההיפך שכורת ולא מיין (ישעיה נא, כא) כן בריבוי הדעת כמו שיכור נחשב, וצריך להשתכר עד דלא ידע ההפרש בין שני הדברים האלה, באיזה מהם הגדיל הנס, כי ידוע מאמר חז"ל (עירובין סה.) כי המתפתה ביינו יש בו מדעת קונו והמתיישב ביינו יש בו דעת שבעים זקנים, היינו שידע בגודל שמחת לבו הבאה לו מיין, שהכל הוא מה', והקב"ה הוא החונן לאדם דעת, וכאשר הוא מבין שכל הנס

הזה עוד רצו להראות שלא יקחו השפע על ידי הטמאים האלה, ונהפוך הוא שהשפע קודש ימשך לישראל, ועל ידינו ניתן השיירים גם להם, וגרוע ניתן לטבע על דרך שעיר לעזאזל, ולנו עדת עם קודש יתמשך שפע קודש בגשמיות ורוחניות, ועל ידי זה נזכה לקבלת התורה ברצון ובדיעה צלולה, שמעתתא בעיא צילותא, ולהכנה טובה על ימי הפסח הבעל"ט.

גמור, ויודעים אנחנו שהכל הוא בכח ה' וחיותו ית' ובלעדו אין והכל הבל, ממשיכים אנחנו שפע קודש להקדושה לא להסטרא אחרא ח"ו.
וזה הוא ענין משלוח מנות איש לרעהו, ליחד הדודים, לגרום יחוד המדות וקוב"ה ושכינתו'. וזה הוא הטעם אשר בביזה לא שלחו את ידם, מלבד טעם הפשוט לתקן חטא שאול (אסתר ט, יט) ויחמול שאול והעם על אגג ועל מיטב הצאן, מלבד הטעם

הביאור

מבוא ותוכן המאמר: על ידי שמחת פורים צריך לבוא לביטול אמינו – לדעת שכל מה שיש לו הן בתורה ומצוותיהן בשאר דברים הכל הוא מאיתו ית"ש ומכוו. ענין משלוח מנות איש לרעהו, ליחד הדודים, לגרום יחוד המדות וקוב"ה ושכינתו, ולנו עדת עם קודש יתמשך שפע קודש כנשמיות ורוחניות, ועל ידי זה נזכה לקבלת התורה ברצון ובדיעה צלולה, שמעתיא בעיא צילותא, ולהכנה טובה על ימי הפסח הבעל"ט.

- מחייב איניש לבסומי בפוריאי עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. כי הגדיל חסד ה' על ידי יראיו אלה, ואלמלא לא היה הנס רק בהצלת נפשותינו ממות לחיים, אז היו שני הדברים דבר והפוכו שוין, הקלה וכנגדו הברכה, אבל עתה הגדיל הברכה מידתה כפילא, ונוסף נס בברכת מרדכי, מה שאין כן בקללת המן שהוא רק על נס אחד.
- לבסומי - הפירוש להשתכר או שיבוא לשמחה רבה לצאת למעלה מגדרו, עד דלא ידע ההפרש בין שני הדברים האלה, באיזה מהם הגדיל הנס, כי הכל הוא מה', והקב"ה הוא החונן לאדם דעת, וכאשר הוא מבין שכל הנס הוא רק מהקב"ה ברוב חסדו וטובו, אין שום שייכות לומר נס גדול או קטן, רק להודות לו על חסדו הטוב ולא בשום ערך הנס, כי לא יתואר אצלו ית' גדלות וקטנות הנס.
- ונכון הדבר על פי דרך אמת, כי הנס הוא ממקום גבוה מאוד אשר שם דבר והפוכו שוין, וממקום הקדוש שבא התרוממות הצדיק וברכתו, משם ממש בא הגידוע והכריתה לקרני רשעים, כי דבר והיפוכו שוין המה שם.
- כאשר משים אדם על לוח לבו שהכל מאת ה', וכל הדעת והחושים אשר בנו הכל ממנו יתברך, ואפס זולתו, אזי ממשיך שפע קודש ממקור השפע להקדושה, להיפוך מכוונת אחשוורוש והמן, שרצו שיהנו ישראל מסעודתם, בכדי למינקי שפע דנהיר מלעילא, דלא ישפיע בשכינתא ח"ו, אלא בסטרא אחרא ובזה שאנו מבטלים את עצמינו בביטול גמור, ויודעים אנחנו שהכל הוא בכח ה' וחיותו ית' ובלעדו אין והכל הבל, ממשיכים אנחנו שפע קודש להקדושה לא להסטרא אחרא ח"ו.
- ענין משלוח מנות איש לרעהו, ליחד הדודים, לגרום יחוד המדות וקוב"ה ושכינתו. ומזה הטעם 'בביה לא שלחו את ידם', מלבד טעם הפשוט עוד רצו להראות שלא יקחו השפע על ידי הטמאים האלה, ונהפוך הוא שהשפע קודש ימשך לישראל, ועל ידינו ניתן השייכים גם להם, וגרוע ניתן לטבע על דרך שיעיר לעזאזל, ולנו עדת עם קודש יתמשך שפע קודש בגשמיות ורוחניות, ועל ידי זה נזכה לקבלת התורה ברצון ובדיעה צלולה, שמעתיא בעיא צילותא, ולהכנה טובה על ימי הפסח הבעל"ט.

הביאור

החילוק שבין הקללה של 'ארור המן' ובין הכרחה של 'ברוך מרדכי', שהכרחה היא במדה טובה מרובה הרבה יותר מהקללה.

מאמר הז'ל על חובת השמחה בפורים, והתמיהה הגדולה על זה.

אחז"ל בגמרא (מגילה ז.) **אמר רבא, מיחייב איניש לבסומי בפוריא** חייב אדם לשנות יין ולהשתכר ביום פורים, בשיעור כזה **עד דלא ידע** ולא יבין בין **ארור המן לברוך מרדכי** אם הוא אומר ארור המן או ברוך מרדכי או להיפך².

וקשה מאד להבין כל המאמר הזה: **א.** איך הורו חז"ל להשתכר ביין, הרי מצינו בכמה מקומות בתורה שזה הביא מכשול גדול מאד? **ב.** מהו הענין לומר בפורים 'ארור המן וברוך מרדכי', ולמה צריך להשתכר כל כך עד שיבוא החליף ביניהם.

אבל **הענין הוא, דקללת המן שנתקלל להיות 'ארור' הוא על אשר ביקש לאבדינו מן העולם** כמו שנאמר בפיוט שושנת יעקב: ארור המן אשר ביקש לאבדי, **וברכת מרדכי הוא** אינו רק על ההיפך מזה, שביטל את גזירתו של המן והצילנו ממות לחיים, אלא **במדה טובה מרובה** יותר ממדת פורענות, אשר מלבד מה **שהצילנו הקב"ה על ידי מרדכי ואסתר ממות לחיים, ועוד** הרבה יותר מזה כי **הגדיל חסד ה' על ידי ראינו אלה מרדכי אסתר¹,**

הערות וצייונים

הכוונה שישתכר, כי דבר זה היא איסור גמור, וגודמת לעבירות חמורות, אלא הכוונה שישתה מעט יותר מהרגלו, כדי שיוכל להרבות בשמחה ולהודות לה' על כל הנסים שנעשו לנו בימים ההם, ועוד טעם נורא ונפלא כתבו שם בזה: כדי שיהיו יכולים לשמח את לב האביונים ולנחמם בדברי שמחה. [ורבינו להלן במאמרו מביא את ב' השיטות הללו בחדא מחתא]. ועיין ביאור נפלא בזה בבני יששכר מאמרי חודש ניסן מאמר ג אות יא. ויש עוד שיטה בראשונים והוא מהרמב"ם ז"ל (פ"ב הט"ו) והמאירי ז"ל: שיש לשנות ולהשתכר עד שישן, ומתוך שישן אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי. ופירוש זה לא הזכירו רבינו כלל, ואכמ"ל.

ד. כמו שנאמר (אסתר ח, א): ותוסף אסתר ותדבר לפני המלך ותפול לפני רגליו ותבקח ותתחנן לו להעביר את רעת המן האגגי ואת מחשבתו אשר חשב על היהודים. ולאחר מכן נאמר (שם יא): אשר נתן המלך ליהודים אשר בכל עיר ועיר להקהל ולעמוד על נפשם, להשמיד ולהרוג וגו'. הרי שלאחר שכבר

א. רש"י מפרש שהכוונה להשתכר ביין, ומפרש האבודרהם [וכן הביא הביאור הלכה (ס' תרצ"ה ד"ה חייב איניש) בשם האליה רבה], שהוא משום שכל הנס נעשה על ידי היין, שבתחילה נהרגה ושתי כטוב לב המלך ביין, ואז נכנסה אסתר תחת ושתי, וגם שם נאמר 'ועש המלך משתה גדול' ואח"כ בא מפלתו של המן במשתה היין אשר עשתה אסתר, לכן חייבו לשנות יין, כדי להזכיר את הנסים בזה. ויש מן הראשונים שחלקו על זה עיין בערה ג.

ב. הר"ן הביא בשם הירושלמי (מגילה ג"ה ז, ועיין גם בתוס' מגילה ז: שהביא על דברי הגמרא ה"ל את הירושלמי שצריך לומר גם ארורה זרש וכו') שצריך לומר בפורים "ארור המן וברוך מרדכי, ארורה זרש ברובה אסתר, ארורים כל הרשעים ברוכים כל היהודים. ולזה אמר כאן שצריך לשנות כל כך עד שלא ידע מה הוא אומר.

ג. ומהאי טעמא יש מן הראשונים (כל בו וספר המאורות בשם רבינו אפרים, ועיין בבית יוסף או"ח סימן תרצה בשם הארוחות חיים להרא"ש ז"ל) שחלקו על פירושו של רש"י, וכתבו שאי אפשר לפרש

גדולה מאד, עד שיבוא **לצאת למעלה מגדרו**, **כטעם ההיפך** מה שנאמר על ישראל שמחמת צערם באורך הגלות יכולים לפטור אותם מן הדין כי הם בבחינת **'שכורת ולא מין'** (ישעיה נא, כא)¹, שמחמת מיעוט הדעת הם נחשבים כשכורים, הרי ששכרות הוא ביטוי ליציאה מהדעת ולא דוקא מחמת יין, וכמו שבמיעוט הדעת נחשב האדם כשיכור, **כן גם להיפך בריבוי הדעת** הוא גם **כמו שיכור נחשב** כי אם אז אין דעתו מיושבת עליו, וזהו הגדר של שיכור שאין דעתו מיושבת עליו, ואינו יכול לדבר לפני המלך, וזהו כוונת רבא במה שאמר **שצריך להשתכר** [ולאו דוקא מין אלא] מתוך שמחה רבה, שישמח בשמחת הנס של ישראל כל כך **עד דלא ידע ההפרש בין שני הדברים האלה** הנס היחידי שבארור המן שביקש לאבדו, ולבסוף נאבד הוא, ויצאנו ממות לחיים, או הנס הכפול של 'ברוך מרדכי', שנתוסף על ידו גם הנס של 'ונהפוך הוא', **באיזה מהם הגדיל הנס**, וחסרון הידיעה היא², **כי ידוע מאמר חז"ל** (עירובין סה.) **כי המתפתה ביינו - המתרצה להתפייס עם מי שעשה לו עוול כאשר לבו טוב ביין, יש בו מדעת קונו ממדותיו של הקב"ה³, והמתיישב בינו -**

להפך הדבר מקצה אל הקצה, כי לא רק שלא שלטו אויבי ישראל על היהודים, אלא אדרבה, ונהפוך הוא, אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם להשמיד להרוג ולאבד אותם, ואלמלא לא היה הנס רק בהצלת נפשותינו ממות לחיים, אז היו שני הדברים דבר והיפוכו שוין, הקללה של גזירת המות ונגדו הברכה בביטול הגזירה והצלת החיים, וגם בזה היה חסד ה' גדול עמנו, אבל עתה הגדיל ה' את הברכה מידתה בכפילא, במדה כפולה ומכופלת, ומלבד הצלת החיים נוסף עוד נס בברכת מרדכי אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם, והיה בזה שני נסים, מה שאין כן בקללת המן שהוא רק על נס אחד שביקש לאבדנו.

ביאור עומק הענין של שמחת פורים, להתיישב בינו שיש בו מודעת ע' זקנים, שיידע בגדול שמחת לבו שהכל הוא מוח', ומצדו ית' אין שום שייכות לומר נס גדול או קטן, רק להודות לו על חסדו הטוב ולא בשום ערך הנס.

ומחויב אינש לבסומי, שהכוונה בזה הוא או הפירוש להרבות בשתיית היין עד שיבוא להשתכר, או שהפירוש לבסומי היינו, שיבוא לשמחה רבה

הערות וצינונים

בן עזריה, יכולני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שחרב ביהמ"ק, דכתיב 'ושכורת ולא מין'. ועיין בבני יששכר מאמרי חודש אדר (מאמר ד דרוש ז אות טו) שהביא בשם רבי נפתלי כ"ץ שאף מסקנת הגמרא לפוטרו לגמרי מן הדין ע"ש. ז. בא לבאר מה הספק בזה, וכי יתכן לומר שנס יחידי גדול יותר מנס כפול ומכופל, ואיזה שמחה היא זו שאינו יודע מהו נס גדול יותר ארור המן או ברוך מרדכי. ח. כי הקב"ה התפייס אחרי המבול מקרבנותיו של נח, ולעיל מיניה אמרו שם בגמרא ששמואל השתכר מריח השכר כאילו שתהו, אם כן יש להשוות בין שתיה להרחח (רש"י).

ביטל המלך אחשוורוש את הגזירה והרגו את המן, הוסיפה אסתר לבקש עוד על ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם. ורבינו יבאר כאן את עמוק הכוונה בזה, מדוע היו מרדכי ואסתר צריכים להוסיף גם בקשה זו, וכי לא היה די להם במה שניצלו ממות לחיים..

ה. עיין על זה באורך מה שכתב רבינו במאמריו בליקוטים על דברי הגמרא בברכות לא: שכאשר ראה רב אשי בחתונת בנו לרבנן דקא בדחי טובא, שבר לפנייהם כלי זכוכית לבנה. שרמז להם בזה שמהמצוה של שמחה צריך לבוא לביטול במציאות עד שלא ירגיש את עצמו כלל ע"ש.

ו. עיין בגמרא עירובין (סה.) אמר רב ששת אמר רבי אלעזר

וקשה למה חילקו הכתוב לשנים, והיה צריך לומר 'ידו לה' על חסדו ונפלאותיו, ומפרש כי 'נפלאות' מורה על נס פלא וגדול יותר מסתם חסד, והרי **אצלו יתברך אין שייך לומר נפלאות, רק צריך להודות לו על חסדו הטוב ולא לתאר אותו בשום ערך הנס, כי לא יתואר אצלו יתברך גדלות וקטנות הנס כי הכל שווה אצלו.**

ביאור ענין שמחת פורים ביתר עומק ועל דרך האמת, ואת ענין הנס של 'נהפוך הוא', למה היו צריכים לתוספת זו, להמשיך שפע קודש ממקור השפע להקדושה, והוא על ידי שאנו מבטלים את עצמנו בביטול גמור, ויודעים אנחנו שהכל הוא בכה ה' והיותו ית' ובלעדו אין, והכל הכל.

ונכון הדבר על פי דרך אמת, כי הנס הוא מעולם הנקרא 'גולם' והוא עולם החכמה שהוא מקום גבוה

הערות וציורים

הנסים והנפלאות שעושים הנביאים וחכמי הדורות בשינוי דרך הטבע, על פי הידוע בדברי הזוהר הקדוש וכל הקדמונים ובפרט בדברי הרמב"ן על התורה, שכל מה שברא הקב"ה בעולם כלול מארבעה יסודות: אש, רוח, מים, עפר. והנה יש חפץ שיסוד האש גובר בו, לכן אין בו למראית עין רטיבות מיסוד המים, כי יסוד האש מייבש את יסוד המים, לעומת זה יש חפץ שיסוד המים גובר בו, לכן אינו ניכר בו יסוד האש, כי יסוד המים מכבה את האש, אולם מכיון שכל דבר כלול מן יסודות, ברור שגם בחפץ זה שיסוד האש או יסוד המים מתגבר בו, טמון בו בהעלם יסוד המים או יסוד האש, אלא שאינו ניכר מעוצם מיעוטו כי הוא בטל ברוב.

אך לפי זה צריך ביאור איך מתקיים בטבע חפץ שיש בו שני כוחות מנוגדים זה לזה, וביותר יש לשאול שאלה זו לגבי השמים שנבראו מאש וממים איך הם מתקיימים, שהרי יסוד האש ויסוד המים הם כוחות מנוגדים זה לזה בתכלית הניגוד, כי האש מייבש את המים והמים מכבים את האש. קיום ההתנגדות בכל נברא על ידי כח ה"אין"? על כך מביא ה"אורח ישראל" ביאור, שבפרשת שלח הוא מביא בשם רבו המגיד הקדוש ממעזריטש ז"ל, על פי מאמר חכמינו ז"ל במדרש (במד"ר י"ב ח): "כתיב (איוב כה) המשל ופחד עמו עושה שלום

שאינו דעתו מבולבלת עליו לאחר ששתה יין, הרי זה סימן שיש בו דעת השקולה לסנהדרין שהיו בה **שבעים זקנים**, וכוונת הרמז בזה היינו, **שידע בגודל שמחת לבו הבאה לו מיין**, ששכל תנועותם וחמשה חושים שבאדם, ומחשבה דיבור ומעשה, וחכמה בינה דעה והשכל הכל הוא מה', ואפילו כל המצוות ומעשים טובים ומחשבות טובות, אינו שלו אלא הכל הוא מאת הקב"ה הוא החונן לאדם דעת^ט, וכאשר הוא מבין שכל הנס הוא מהקב"ה ברוב חסדו וטובו, לא מצדינו, רק מצד הקב"ה, ומצדו יתברך אין שום שייכות לומר נס גדול או קטן, כי כלפי הקב"ה האין סוף ב"ה קטן כגדול שוין בעיניו, וכמאמר הכתוב: **ואל מי תדמינוי ואשה כתיב** (ישעיה מ, כה), **וכמבואר באלשיך על פסוק** (תהלים קז, ח) **ידו לה' חסדו** ונפלאותיו לבני אדם,

ט. ההוספה שהוספנו ועל פי דברי רבינו במאמרו לשבת זכור אות ג בשם מרן רבינו האדה"ז ז"ע, וכתב שם בתוך דבריו: שזה הוא פירוש 'שויתי ה' לנגדי תמיד' היינו כי ממנו כל פעולותיו ותנועותיו, וכל מי שאינו מבין את זה, ומדמה בנפשו שהוא עושה מצידו, זה לאות על פחיתות שכלו ועבודתו... ואיך אפשר להיות כמסתפק בזה, הלא מכל פעולותיו ותנועותיו וחושיו נראה כח ה', וחלק אלקי השוכן בקרבו תמיד בלי הפסק רגע, בזה הכח נמחה כוחו של עמלק, ובה נחלש כח הס"מ והיצר הרע המכונה על שם עמלק, **ומהסתכלות והתבוננות הזה זוכים לשמחה אמיתית, והיא עיקר שמחת פורים**, ורבינו מסיים שם: שיתן ה' שנזכה לשמחה הזאת. ודבריו הק' המה רפאות תעלה לנפשות ישראל.

י. **כדי לבאר את עומק דברי רבינו נקדים הקדמה עמוקה במשנתנו הטהורה של הרה"ק מאפסא ז"ע ב"אובה ישראל"** (פרשת חוקת), אשר ביאר בדברי קדשו ענין חטא מי מריבה, שצוה הקב"ה למשה רבינו לדבר אל הסלע שיציא מימיו, אולם הוא הכה את הסלע במקום לדבר אליו, וצריך ביאור היטב להבין איך טעה אדון כל הנביאים בכך.

כדי לבאר ענין זה מקדים הרה"ק מאפסא ז"ע לבאר, ענין

הערות וצינים

במרומו, המשל זה מיכאל והוא של שלג, ופחד זה גבריאל והוא של אש, מהו עמו מושלמים לו, לא זה מזיק את זה ולא זה מזיק את זה". מבאר המגיד ממעזריטש ז"ע הכוונה בזה, כי המחלוקת בין שני בעלי תפקידים שתפקידם מנוגדים זה לזה, הוא רק כאשר הם נגועים במדת הגאווה בבחינת "יש וערך עצמי, כי אז קשה להם לקבל את הכח שפועל בניגוד למה שהם פועלים, וכתוצאה מכך נוצר ריב ומדון ביניהם. אך כאשר עבדים אלו מכירים בכח האין והאפסיות שבקרבם, שבעצם אין להם שום כח עצמי, וכל מה שיש להם הוא רק מה שהקב"ה משפיע להם חיות כדי שימלאו את רצונו יתברך, כי אז אין להם שום ריב עם הכח הפועל בניגוד להם, שהרי הם מבינים שכל אחד צריך לפעול ולמלא את רצונו ה' בהתאם לטבע שנברא בו. לכן אם הקב"ה רוצה לעשות חסד, אשר זהו תפקידו של מלאך מיכאל לפעול חסד בעולם, כי אז גם המלאך גבריאל שמדתו גבורה מבטל את רצונו ומסכים לכן, וכן כאשר הקב"ה רוצה לעשות גבורה, אשר זהו תפקידו של מלאך גבריאל לפעול גבורה בעולם, כי אז גם המלאך מיכאל שר החסד מסכים לכן. וזהו פירוש הפסוק: "המשל ופחד עמו", המשל החסד של מיכאל ופחד הגבורה של גבריאל, הם "עמו" - עם הקב"ה שתמיד רצון ה' הוא מול עיניהם, ועל ידי זה "עושה שלום במרומיו", שאין ביניהם ריב ומדון כי אם שלום. שינוי הטבע על ידי כח ההתנגדות.

על פי האמור מבאר ה"אוהב ישראל", אין הנביאים והצדיקים יכולים לשנות הטבע כשיש צורך בכך, כי היות שבכל נברא יש בו שני כוחות מנוגדים, כח אחד הוא יסוד הגלוי שהטביע הקב"ה בנברא זה שיתגבר אצלו למשל יסוד האש, וכח שני הוא יסוד המים המתנגד ליסוד האש הטבוע באותו חפץ, אלא שכח שני זה אינו גלוי אלא טמון ונעלם בתוך החפץ מעוצם מיעוטו. על כן כשיבקש הנביא או הצדיק לשנות הטבע של חפץ מסויים, היה צריך מקודם הוא עצמו להיות בבחינת "אין" בביטול גמור, ועל ידי זה השפיע על היסוד הגלוי שבחפץ להיות גם כן בבחינת "אין", לבטל עצמו לכח המתנגד שטמון באותו חפץ כדי שיוכל להתגלות בפועל. ואם כי כל הזמן היה לחפץ זה בחינת "אין", כדי שיסבול בתוכו את הכח המתנגד לו ולא יבטלה לגמרי, אולם עתה היה צריך לבטל עצמו לגמרי ממש בבחינת אין, כדי שיתגלה בחפץ היסוד המתנגד אליו.

לפי זה מבאר ה"אוהב ישראל", מה שצוה הקב"ה למשה להוציא מים מן הסלע, כי הסלע מטבעו הוא יבש עד שלמראית עין אין בו שום רטיבות, משום שייסוד האש גובר אצלו עד

הגה"ק מצאנו ז"ע בעל ה"דברי חיים" ז"ע (פרשת בחוקות) הוסיף לבאר את דבריו העמוקים של ה"אוהב ישראל", על פי מה שכתבו הקדמונים יסוד גדול בענין בריאת שמים וארץ, והאריך בזה הרמב"ן לפרש הפסוק הראשון בתורה (בראשית א א): "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ". כי כאשר עלה ברצונו יתברך שמו לברוא את העולם, ברא ביום הראשון שורש דק ונעלם, שכולל בתוכו את כל הנבראים בצורה רוחנית בלי שום התלבשות בחומר, שורש זה נקרא בפי חכמי יון בתואר כח "היול", ואחר כך הוציא הקב"ה משורש נעלם זה, וברא כל הנבראים בצורה ובחומר המיוחדת שיש לכל אחד. משל למה הדבר דומה, לשורש האילן שכולל בתוכו בצורה רוחנית כל העצים, העלים והפירות שעתידיים לצמוח ממנו, ואחר כך צומחים מהשורש כל העצים והפירות בפועל ממש. בדרך זו מפרש הרמב"ן: "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", ומבואר במדרש (ב"ר א ד'): "את השמים לרבות חמה ולבנה ומזלות, ואת הארץ לרבות אילנות ודשאין וגן עדן". כלומר שברא הקב"ה ביום הראשון את כל הבריאה בשורש של כח היול, וזהו פירוש המשך הכתוב: "והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום", כי שורש היול אשר שם נמצא כל הבריאה בהעלם גדול, הוא בבחינת "תוהו ובוהו" כי אינו ניכר שם שום דבר אלא כל היסודות הם בהעלם גדול,

הקדוש של 'אין' שמשם בא התרוממות הצדיק וברכתו, מחמת גודל התבטלותו ודבקותו בשורש אין², משם ממש בא הגידוע והכריתה לקרני רשעים³, בבחינת גאוות אדם תשפילנו, כי דבר והיפוכו שוין המה שם [כמבואר בהקדמה דלעיל בהערה י ע"ש היטב ואכמ"ל], **וכאשר האדם בא להתבטלות ממש בבחינת 'אין' על ידי שמשים אדם על לוח לבו שהכל הוא רק מאת ה', וכל הדעת והחושים אשר בנו אין אפילו דבר אחד שהוא שלו** (כי אם יש בו עדיין איזה ישויות הרי אינו בבחינת 'אין') אלא הוא מכיר בידיעה ברורה כי **הכל אך ורק ממנו יתברך, ואפס זולתו⁴, אזי ממשיך בזה שפע קודש ממקור השפע להקדושה, ועושה בזה להיפוך מכוונת אחשורוש והמן, שהרי הם רצו שיהנו ישראל מסעודתם, והטעם שלהם היה**

הערות וציגונים

יג. עיין במאורן של ישראל פרשת בשלח אות ב.
 יד. כענין שנאמר (תהלים עה, א): וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק. וכתב בספ"ק אוהב ישראל (פר' זכור) הרמז בזה: כשאכרות ואגדע קרני רשעים, היינו האותיות שבקרנות וקצוות של ר'שעים' שהם אותיות 'מר' מספר 'עמלק', נמצא נשאר אותיות 'ישע', עכ"ד, ומבאר האמרי מנחם ז"ע (מאמרי פורים אות ה) הכוונה בזה: שע"י שמבטלים בחי' רם שהוא קליפת עמלק (ליקוטי תורה פר' בשלח), ר"ל כשמסירים הגיאות ובאים להכנעה שהיא מדת כתר, בחינת אין, אזי באה הישועה, בבחינת כתר ישועה, והישועה באה מהר'שעים עצמם, למעלה מן השכל.
 טו. מבואר בכמה מקומות בדברי רבינו שאפילו הידיעה שאנו יודעים שהכל הוא ממנו ית"ש, גם הידיעה הזאת אינו שלנו אלא הוא מכוחו ית"ש שנתן לנו במתנת חנם, וכל זה הוא כי אם שיש לנו איזה כוח כל שהוא, אין זה התבטלות של בחינת 'אין'. ועיין בזה במאורן של ישראל לשבועות אות ח. ועיין באמונת משה לפורים אות ג שכתב שזאת ביקשה אסתר ממרדכי 'לך כנוס את 'כל' היהודים, שתכניס בהם בחינת 'כל' שידעו כי ממך הכל, וגם מה שאנחנו יודעים כי ממך הכל, גם זה מידך נתנו לך, כי גם הידיעה הזאת אינו שלנו.

מאוד אשר שם דבר והפוכו שוין, כי החכמה דבוק ב'אין', כמאמר הכתוב והחכמה מאין תמצא, כי ספירת החכמה נמשכת ויוצאת מספירת 'כתר' הנקרא 'אין'⁵, וכמונא בספר אוהב ישראל (פרשת זכור ופורים ד"ה פרקי), **בשם המגיד הגדול ממעזריטש על דברי המשנה** (אבות ה. ז.) **וחילופיהן בגולם, שכל דבר שיש בו צורה אינו יכול לקבל צורה אחרת, אלא אם כן יקלקל הצורה, ולכן אם תרצה להחליף איזה דבר צריך להעלותו לבחינת 'גולם' ושם יוכל להחליפו** (כמו שאי אפשר להחליף גביע של כסף לכלי אחר רק אם יתיכו את הכסף מקודם שאז אפשר לעשות ממנו צורה חדשה) **עיין שם⁶, ואין שום שייכות לכנות שמה בעולם** ההוא של 'אין' **נס גדול או קטן, כי שם הוא הכל בהתבטלות ממש בבחינת אין, [ולא שייך לומר אין גדול ואין קטן, כי אין פירושו שאינו במציאות כלל], ולכן ממקום**

אלא שאחר כך הוציא מתוך השורש בכל יום מששת ימי בראשית, לתת לכל נברא את צורתו הגשמית כפי שנברא בו בפועל ממש.

לפי זה מבאר ה"דברי חיים" עומק דברי ה"אוהב ישראל" בענין הכח שיש לצדיקים לשנות את הטבע, כי על ידי שהצדיק מבטל עצמו בבחינת "אין", הרי הוא גורם בזה שגם הנברא הגשמי יחזור לשורשו לבחינת "אין" שהוא כח היולי שלו, ששם בשורש נמצא הכל בצורה רוחנית טרם שנתלבש בחומר המיוחד לו, ועל ידי זה היה יכול לצאת שוב מהשורש מהכח אל הפועל בצורה חדשה כפי רצון הצדיק, שבצורה החדשה יתגלה היסוד המנוגד שהיה טמון בו.

יא. כי לרוב גדלו ותפארתו עד שאי אפשר להשיגו כלל וכלל, והוא נעלם לגמרי, לכן נקרא בחינת 'אין', מאין תמצא והיא נעלמה, כתר יתנו לך ה'. ובפרשת החודש אות א כתב רבינו שהוא מקום גבוה מאד נעלה שאין לשום מלאך ושרף להיכנס שם, ולכן אין מגיע שם שום דין וקטרוג, והוא כולו רחמים אך טוב וחסד ע"ש.

יב. ענין מבואר יותר בדברי רבינו במאמרו לחנוכה אות נח, ראש השנה אות ט ע"ש.

הוא בכח ה' וחיותו ית' ובלעדו אין והכל הבל, על ידי זה ממשיכים אנחנו שפע קודש להקדושה לא להסטרא אחרא ח"ו".

ביאור על פי זה ענין 'משלוח מנות איש לרעהו', מדוע 'בבייה לא שלחו את ידם', הרי היו כתוב באגרת 'ושללם לבזו' וסוד הענין של 'אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם'.

וזה הוא ענין משלוח מנות איש לרעהו (אסתר ט, יט), שעל ידי זה הפעולה שעושים למטה לעורר אהבה וריעות בין איש לרעהו, נתעורר גם למעלה הרצון

בכדי למינקי שפע דנהיר מלעילא, לינוק ולקחת לעצמם השפע המאיר מלמעלה - ממקום העליון, ולמנוע בזה דלא ישפיע בשכינתא ח"ו^{טז}, אלא כל ההשפעות יושעו רק בסטרא אחרא ולהכניס בהם טומאה וזוהמא, לכן הזמינו את ישראל לסעודה כדי שיקבלו את השפעתם מהסטרא אחרא ויהנו מהם, ובזה הם נותנים איזה מציאות וישיות להסטרא אחרא רח"ל, כמבואר בארוכה בספר קב הישר (פרק צח) עיין שם^{יז}, ובזה שאנו מבטלים את עצמינו בביטול גמור בבחינת 'אין', ויודעים אנחנו שהכל

הערות וציגונים

אותו הדור כליה מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע, אין הכוונה שאכלו מאכלות אסורות, שהרי השתיה היתה שם כדת אין אונס, אלא כרצון איש ואיש, אלא מפני שאותו רשע כיון בסעודתו שהזמין את ישראל, כדי למנקט שפע דנחית מלעילא, דלא ישפיע בשכינתא, אלא בסטרא אחרא, והוא סוד הטלת הזוהמא.... ולולא שהיו ישראל נהנין מסעודתו לא היה אותו רשע פועל כלום, כי הקדושה לא היתה מקבלת שום שפע מהסטרא אחרא... וזהו הטעם לתענית אסתר שאנו נוהגים להתענות דורי דורות, וכל אחד צריך לכוון ולהתפלל, שאם נדבק בנו בגלות המר, שאנו מקבלים שפע על ידי שלפעמים אנו אוכלים אצל אומות העולם, וכל ישראל ערבים זה לזה, שתעמוד לנו זכות מרדכי ואסתר, שתקנו התענית וקבעו בו להתענות ביום י"ג באדר כדי להתיש כח האכילה שישראל אוכלים בין האומות, וזכות התענית תעמוד לנו לשבר ולהתיש ולהסיר כח דסטרא אחרא, שרוצה להידבק דוקא בקדושה, וע"י התענית יזדככו ויטהרו הפנס הגדול הזה, וכל מי שנזהר, ואינו רוצה ליהנות משלך אחרים ומכש"כ מן האומות, עליו נאמר 'יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך', אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא.

יח. כמאמר הבעש"ט הק' ז"ע (הובא בתולדות פ' נח אות ג) שכאשר יודעים שאלופו של עולם הוא בכל תנועה אזי יתפרדו ממנו כל פועלי און, והם בורחים לנוקבא דתהום רבה. כי כל אחיזתם של הסטרא אחרא הוא רק במקום של ישיות, אבל במקום של התבטלות אין להם במה להיאחז כלל. ועיין באמרי מנחם פ' ויקרא אות יד בביאור ענין זה.

טז. להלן אות ג כותב רבינו בלשונו הק': החטא שנהנו מסעודתו של אותו רשע, שאיש ישראל אשר לבו לד' לא יוכל לשמוח אל גיל כעמים וליהנות מהם, כי נפשו מרה לו בזוכרו מה נעשה בנו, אשר מהראוי ה', וכן ה' רצון הבו"ה, דעיקר השפע תרד לישראל והתמצית לאו"ה, וכמו שהי' בזמן המקדש, ועתה ההיפך בעו"ה כי אלה הרשעים ואוה"ע לוקחים כל השפע ויש להם כח לעשות סעודה כזאת, ואנו דוויים וסחופים ר"ל... הרי צער ובושה שיש לו לישראל מזה שרואה הרשעים ואו"ה שלווים ושקטים ובתים מלאים כל טוב, ואנחנו עם ישראל דוויים וסחופים בצפייתנו צפינו ליהנות ממה שישאירו והמה גוי, ומחמת פירוד לבבם נתגשמו ונזורו אחר מהש"י, ולא שמו לבם לצער ישראל, כמאחז"ל במדרש שוח"ט בדברי אליהו, וז"ל: כך הוא כללו של דבר בשעה שהקב"ה מביט בעולמו ורואה בתי טרטיסאות ובתי קרקסאות ואוה"ע יושבים בהשקט ובבטחה וביהמ"ק חרב ובניו בצער מחרה אפו בעולמו להחריבו הה"ד (יבמי"כ"ה, ל) ישאג על נוהו בשביל נזיהו לפיכך ותרעש הארץ, עכ"ל, הרי כמה צער יש לו להקב"ה מזה שרואה הרמת ראש העכו"ם ושפלות בניו, ובסעודת אחשורוש ה' להם לישראל שבשושן הצטער על צער הקב"ה, כמאחז"ל יותר מה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק, ... ולא די שלא ה' להם צער רק שנהנו מסעודתו של אותו רשע, וזה ה' החטא הגדול שלהם שגרמו בזה דלא ישפיע בשכינתא השפע דנהיר מלעילא, כי בלא זה אינו מובן חטאם, עכ"ל.

יז. תוכן דבריו הקדושים הם: מה שאמרנו בגמ' שנתחייבו

אחיזה עם הסט"א, וממילא לא תוכל הסט"א לינוק ולקחת מהם את השפעת השפע דקדושה, ולא זו בלבד אלא אף גם **ונהפוך הוא' שהשפע קודש ימשך רק לישראל, ועל ידינו ניתן השייריים גם להם**, כמו שזורקים את העצמות לפני הכלבים [עיין בדברי רבינו אות ג], ואת החלק הגרוע ניתן לאומות העולם שהם שייכים **לטבע, על דרך** שנצטיינו לתת **שעיר לעזאזל**, שענינו הוא להכרית אותם על ידי זה, כמאמר הכתוב (משלי כה): אם רעב שונאך האכילהו לחם כי גחלים אתה חוותה על ראשם² ואז ממילא לנו **עדת עם קודש יתמשך** כל השפעת **שפע קודש בגשמיות ורוחניות**, כי נהיה ניזונים רק מהקדושה ולא מטומאת העמים וזוהמתם, **ועל ידי זה נזכה לקבלת התורה ברצון ובדיעה צלולה**, הרומז אל דעה זכה וטהורה, כמאמר חז"ל (מגילה כח): **שמעתא בעיא צילותא** - שרומז כלי לימוד התורה צריך דעה צלולה וישוב הדעת, בקדושה וטהרה, וזאת תהיה לנו **להכנה טובה על ימי הפסח הבעל"ט**.

ליחד הדודים באהבה ורעות כמקדמ^ט, לייחד שם י"ה בו"ה **לגרום יחד המדות** של חכמה ובינה עם תפארת ומלכות, ויחוד **קוב"ה ושכינתיה**, להשפיע מנות של שפע קודש וברכות מרובות מלעילא.

וזה הוא הטעם אשר אף על פי שהיה כתוב באגרות השניות ששלח מרדכי היהודים, להרוג את כל הצוררים אותם 'ושללם לבו' - שיקחו לעצמם את כל הרכוש של הגויים שהם יהרגו, עם כל זאת לא לקחו ישראל את שללם, כמו שנאמר **'ובביזה לא שלחו את ידם'** (שם, י'), **מלבד טעם הפשוט** שעשו זאת כדי **לתקן חטא שאול** על שלא הרג את אגג מלך עמלק ולא החריס את כל רכושם, כמו שנאמר (ש"א טו, ט) **ויחמול שאול והעם על אגג ועל מיטב הצאן** הבריאות והטובות המפוטמים, והשאירים בחיים, **מלבד הטעם הזה עוד רצו לתקן** את החטא מה שנהנו מסעודתו של אותו רשע, ונתנו כח לסטרא אחרא, ולכן לא לקחו עתה את שללם של העמלקים, כדי **להראות שלא יקחו השפע על ידי הטמאים האלה**, כדי שלא יהיה להם שום

הערות וצייונים

כי אם אותי', ונאמר 'יצא המן ביום ההוא שמח וטוב לב', באותו חלק שלקח והלך לו, ואחר כך כשיבוא המלך העליון לבית המלכה, המלכה מבקשת מהמלך עליה ועל בניה ועל עמה, ואפילו בזמן שישראל בגלות ומתפללים תפלתם בכל יום, היא עולה ביום הכיפורים לפני המלך העליון ומבקשת על בניה, ואז נגזרות כל הנקמות שעתידי הקב"ה לעשות באדום, ונגזר שעתידי המקטרג הזה לעבור מן העולם כמו שנאמר 'בלע המות לנצח'... ואז 'המן נבעת מלפני המלך והמלכה', ואז נמצאת הארת הפנים וכל השמחה, וישראל יוצאים לחירות באותו היום, ומאותו היום והלאה החירות והשמחה מתגלות לשלוט עליהם. ועיין באוהב ישראל הנ"ל שמבאר באריכות ענין זה.

ט. רבינו רומז כאן לרזין עילאין, ואין לנו עסק בנסתרות, אלא מה שיש ללמוד מזה לענין עבודת השי"ת, שתכלית המצוה של משלוח מנות הוא להרבות אהבה וריעות בין ישראל, ועי"ז יתרבה אהבת השי"ת עלינו, להשפיע לנו השפעות טובות גדולות כמו שכותב רבינו בסמוך בסיום מאמרו. ועיין עוד מה שכתב בפורים אות ג.

כ. כדאיתא בזוהר הקדוש (ח"ב דף קפה) בתרגום לשון: כתוב 'ונתן אהרן על שני השעירים גורלות גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל. זוהי השמחה של המקטרג שהקב"ה יטיל עמו גורל ויזמינו, ואינו יודע שאש בווערת הטיל על ראשו ועל עמו, ככתוב: כי גחלים אתה חוותה על ראשו'. וסימנך: אף לא הביאה אסתר המלכה אל המשתה אשר עשתה

תמצית המאמר

לתוספת זו, להמשיך שפע קודש ממקור השפע להקדושה, כי הנס היה ממקום גבוה מאוד אשר שם דבר והפוכו שוין, ואין שום שייכות לכנות שמה נס גדול או קטן, וממקום הקדוש שבא התרוממות הצדיק וברכתו, משם ממש בא הגידוע והכריתה לקרני רשעים, כי דבר והיפוכו שוין המה שם, שאנו מבטלים את עצמנו בביטול גמור, ויודעים אנחנו שהכל הוא בכח ה' וחיותו ית' ובלעדו אין, והכל הבל, ממשיכים אנחנו שפע קודש להקדושה לא להסטרא אחרא ח"ו.

וזה הוא ענין משלוח מנות איש לרעהו, ליחד הדודים, לגרום יחוד המדות וקוב"ה ושכינתו'. וזה הוא הטעם אשר בביזה לא שלחו את ידם, מלבד טעם הפשוט לתקן חטא שאול, עוד רצו להראות שלא יקחו השפע על ידי הטמאים האלה, ונהפוך הוא שהשפע קודש ימשך לישראל, ועל ידינו ניתן השיריים גם להם, וגרוע ניתן לטבע על דרך שעיר לעזאזל, ולנו עדת עם קודש יתמשך שפע קודש בגשמיות ורוחניות, ועל ידי זה נזכה לקבלת התורה ברצון ובדיעה צלולה, שמעתתא בעיא צילותא, ולהכנה טובה על ימי הפסח הבעל"ט.

על חובת השמחה בפורים אמר רבא, מיחייב אניש לבסומי בפוריא - חייב אדם לשתות יין ולהשתכר ביום פורים, בשיעור כזה - עד דלא ידע ולא יבין בין ארור המן לברוך מרדכי, אם הוא אומר ארור המן או ברוך מרדכי או להיפך. והתמיהה הגדולה על זה: הרי מצינו בכמה מקומות בתורה שהשכרות גורם למכשול גדול מאד? ועוד מהו הענין לומר בפורים 'ארור המן וברוך מרדכי', ולמה צריך להשתכר כל כך עד שיבוא להחליף ביניהם.

ומבאר רבינו דקללת המן הוא רק על אשר ביקש לאבדינו מן העולם, וברכת מרדכי הוא במדה טובה מרובה, שהצילנו הקב"ה על ידי מרדכי ואסתר ממות לחיים, ועוד הגדיל חסד ה' על ידי יראיו אלה, להפך הדבר מקצה אל הקצה, כי ישלטו היהודים המה בשונאיהם להשמיד להרוג ולאבד. מה שאין כן בקללת המן שהוא רק על נס אחד. ועל זה צריך שידע בגודל שמחת לבו שהכל הוא מה', ומצדו ית' אין שום שייכות לומר נס גדול או קטן, רק הוודות לו על חסדו הטוב ולא בשום ערך הנס.

וביתר עומק ועל דרך האמת, מוסיף רבינו לבאר את ענין הנס של 'ונהפוך הוא', למה היו צריכים

הוראה למעשה בעבודת ה'

- א. קללת המן הוא על אשר ביקש לאבדינו מן העולם, וברכת מרדכי הוא במדה טובה מרובה, לא רק שהצילנו הקב"ה על ידי מרדכי ואסתר ממות לחיים, אלא עוד הגדיל חסד ה' על ידי יראיו אלה, להפך הדבר מקצה אל הקצה, כי ישלטו היהודים המה בשונאיהם להשמיד להרוג ולאבד. מה שאין כן בקללת המן שהוא רק על נס אחד. ומחויב איניש לבסומי להשתכר - או שיבוא לשמחה רבה לצאת למעלה מגדרו, עד דלא ידע ההפרש בין שני הדברים האלה, באיזה מהם הגדיל הנס שידע בגודל שמחת לבו שהכל הוא מה', ומצדו ית' אין שום שייכות לומר נס גדול או קטן, רק להודות לו על חסדו הטוב ולא בשום ערך הנס.
- ב. ענין משלוח מנות איש לרעהו שעל ידי זה הפעולה שעושים למטה לעורר אהבה וריעות בין איש לרעהו, נתעורר גם למעלה הרצון ליחד הדודים באהבה ורעות כמקדם, לייחד שם י"ה בו"ה לגרום יחוד המדות של חכמה ובינה עם תפארת ומלכות, ויחוד קוב"ה ושכינתיה, להשפיע מנות של שפע קודש וברכות מרובות מלעילא.
- ג. אחשורוש והמן רצו שיהנו ישראל מסעודתם, בכדי למינקי שפע דנהיר מלעילא, דלא ישפיע בשכינתא ח"ו, אלא בסטרא אחרא, ובזה שאנו מבטלים את עצמינו בביטול גמור, ויודעים אנחנו שהכל הוא בכח ה' וחיותו ית' ובלעדו אין, והכל הבל, ואפילו הידיעה שאנו יודעים שהכל הוא ממנו ית"ש, גם הידיעה הזאת אינו שלנו אלא הוא מכוחו ית"ש שנתן לנו במתנת חנם, ממשיכים אנחנו שפע קודש להקדושה ולא להסטרא אחרא ח"ו.
- ד. הטעם לתענית אסתר שאנו נוהגים להתענות דורי דורות, כי כל אחד צריך לכוון ולהתפלל, שאם נדבק בנו בגלות המור, שאנו מקבלים שפע על ידי שלפעמים אנו אוכלים אצל אומות העולם, וכל ישראל ערבים זה לזה, שתעמוד לנו זכות מרדכי ואסתר, שתקנו התענית וקבעו בו להתענות ביום י"ג באדר כדי להתיש כח האכילה שישאר אוכלים בין האומות, וזכות התענית תעמוד לנו לשבר ולהתיש ולהסיר כח דסטרא אחרא, שרוצה להידבק דוקא בקדושה, וע"י התענית יזככו ויטהרו הפגם הגדול הזה. ועל ידי זה נזכה לקבלת התורה ברצון ובדיעה צלולה, שמענתא בעיא צילותא, ולהכנה טובה על ימי הפסח הבעל"ט.

בינת המאמר

מעשיהם של צדיקים

א

חייב אניש לבסומי בפוריא.

אנו מביאים בזה את מאמרו של רבינו לראש חודש אדר את ב' שמבאר שם עוד ענין החיוב לבסומי בפוריא.

ולא אלי גיל עכו"ם, אם לא אזכרכי אם לא אעלה ירושלים על ראש שמחתי (תהלים קלז, ו).

אך בחודש הזה אשר נהפך, מהפך אף הרע לטוב, כמו שכתב **רבינו יונה** (ברכות לא: ד"ה ורבינו) שאם נפל חתיכה של איסור בדבש, אין הדבש אסור, אף על פי שהאיסור נמוח בתוך הדבש, כיון שדרך הדבש להחזיר הדבר שנפל לתוכו לדבש, וכמו דבש דיינין ליה ומותר, כמו כן יש בהזמן, שהזמן מהפך הרע לטוב, והיו זוכים לימי משתה ושמחה (אסתר ט, כב), שמחה של מצוה.

וזה שאמרו חז"ל (מגילה ז:) חייב אדם לבסומי בפוריא, היינו אף שבאמת בכל השנה אין זה ראוי ויאות לנפש ישראלי שמעורב בתוכו רע, אך בחודש הזה שהוא כולו טוב, זוכה שנתברר הרע מטוב, ובשמחתו אל יתערב זר, ויהיה אך טוב, כמו שהיה בשעת הבריאה קודם החטא.

וזה שאמרו חז"ל (תענית כט:): לימצי נפשיה באדר דבריא מזליה, דיודע שחולי גוף בא על ידי התגברות

ולהבין הענין על פי מאמר הכתוב (אסתר ט, כב) והחודש אשר נהפך להם מיגון לשמחה, שהחודש נתהפך לאך טוב, וזוכים לרצונות טובות וללב טוב, לקבלת התורה ברצון, מה שלא היו זוכים במעמד הר סיני (עי' שבת פח:), והענין הוא, שעד עתה היה מעורב רע בטוב, ובחודש הזה הרע נזרה הלאה, ונשאר אך טוב.

וזה שאמרו חז"ל (מגילה יב.) שאלו תלמידיו את רבי שמעון בר יוחאי מפני מה נתחייבו ישראל שבאותו הדור כליה וכו' מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע, היינו אף שהאכילה היתה באונס, אך החטא היה משום 'שנהנו', שעל כל פנים לא היו צריכין ליהנות, ומה גם כאומרם ז"ל (מגילה יא: אס"ד ב יא) שהיו שותים בכלי מקדש, והשמחה זו היה יאות לשמחת ישראל, כי אף שבית המקדש נחרב בעונותינו הרבים, עם כל זה שולחנו של אדם מכפר עליו כמו הקרבן על המזבח (מנחות צד:),

יבוא לאלכסנדר, או שמא תגבר עצבותו על שמחתו ולא יבוא, שכן החסידים היו מפורסמים בדביקותם, יחסם למרן בעל ישמח ישראל זי"ע היה בבחינת שמחים בצאתם וששים בבואם עושים באימה רצון הרבי זי"ע, היראה וחרדה מהרבי זי"ע הביא להשמחה, וגם בידעם שאף הרבי מראה לו פנים ולא מפריע לו מאומה, שכן אמרותיו הפורמיות הכניסו שמחה כנה בלב החסידים וגרמו לדיבוק חברים.

בליל פורים לקריאת המגילה ר' ירחמיאל לא בא, אך ביום הפורים עוד לפני קריאת המגילה הופיע ר' ירחמיאל, אבל פניו לבשו עצבות, הוא הסתגר בתוך עצמו ולא דיבר עם ידידיו הותיקים כדרכו מאז, החסידים ניסו להפיג את צערם ודברו על לבו, אך ר' ירחמיאל אינו שומע, אטמו אזניו מלשמוע. בית מדרשו של הרבי המה מהמוני החסידים שבאו מרחוק ומקרוב ליהנות מסעודת פורים של הרבי, השולחן בבית המדרש ערוך ומסודר וכולם מחכים לבואו של הרבי, הרבי מופיע במלוא הדרת קדושתו, שמחת פורים ניכרת היטב בפניו הקורנים מאור עילאה, המוזמנים תופסים את מקומותיהם, מגישים את האוכל, הגבאים מכריזים למוזמנים לקבל יין משולחנו של הרבי.

פתאום נשמע קולו של הגבאי 'ירחמיאל קינובר'...

בימים כתיקונם פירושו של כרוז זה שר' ירחמיאל יפתח את פיו וישמח, אך הפעם אין קול ואין עונה, ירחמיאל עומד לו צמוד לקיר כאלו לא אליו מכוונת הקריאה, מאות העינים שהופנו אליו לא הוציאהו משלוותו הנפשית, בעינים פתוחות עמד נוכח הרבי. אחרי הסעודה כשנכנס הרבי לחדרו הפרטי בלוויית מקורביו, נדחק גם הוא ונכנס. הרבי

יסוד אחד מהד' יסודות, כגון כח האש כשמתגבר החום יתעוררו חללים רעים רח"ל, שנשתנה חוק הבריאה מהטבע, וכשממהר לרפא את עצמו, שהפעולות יהיו הולכות ונוהגות על מנהגם ולא ישתנו, אזי חוזר לבריותו והוא בריא ושלם (עי' ספר הישר לר"ת שער ז אות קה-קו), וזהו בחודש הזה שנתהפך לטוב, כמו שהיה בשעת הבריאה, אזי הוא בריא מזלא.

ונשמע קולו בבואו אל הקודש

כמו שהיה בבית הרבי מלובלין זי"ע חסיד אחד, רבי מרדכי רקובר היה שמו, שהיה ג"כ אחד מתפקידיו לשמח את הרבי זי"ע, בכל עת שהבין שהדבר הזה הוא הכרחי בשביל הרבי במדרגתו וקדושתו הנוראה. ככה היה בין החסידים באלכסנדר בימי כ"ק מרן אדמו"ר בעל ישמח ישראל זצלה"ה זי"ע, חסיד אחד רבי ירחמיאל קינובר שמו, שהיה שו"ב בעיירה קינוב שבפולניה, האישי הזה היה תלמיד חכם וחסיד, בבית היה שוקד כל ימיו בהתמדת התורה לרבות הלילות, בבואו אל הקודש להסתופף בצל מרן זי"ע היה רגיל בפתגמים שנונים לשמח את מרן הרבי זי"ע, והיה קולע להמטרה במדרגת קדושתו הנוראה.

פעם אחת קודם פורים פגעה ל"ע מדת הדין בביתו של ר' ירחמיאל, אשתו מתה עליו, וגם בתו נעדרה רח"ל ל"ע, כדרכו של ר' ירחמיאל שבנסיעותיו לאלכסנדר היה משמח את העולם בפורים, החסידים פקפקו אם ר' ירחמיאל יבוא לאלכסנדר בפורים הזה, שכן גל של עצבות ירד עליו ונסתם ממנו כל חזון. מצבו של ר' ירחמיאל נגע לליבם של החסידים, וביותר היתה דאגתם כשימי הפורים קרבו ובאו, ולא ידעו אם ירחמיאל

לפתע פתאום, כמתוך האדמה, הופיע בעל השדה ותפס את המתנגד בערפו והצליף בו מכות גדולות, המתנגד פתח את פיו בזעקה מרה, עמד החסיד ואמר להמתנגד, הלא לימדתיך שיסוד ועיקר החסידות היא שמחה! השיב לו המתנגד, נכון הדבר, כך לימדתני, אבל לא כשסופגים מכות כאלה!

עם זאת יצא רבי ירחמיאל מחדרו של הרבי זי"ע, וחזר אליו מחופש כאיכר חוטב עצים ובידו גרזן. פנה ר' ירחמיאל בשאלה להרבי זי"ע בשפה פולנית:

הרבי שליט"א יביט נא על העץ אשר על כתפי, בכל כוחי מנסה אני לבוקעו, אני בוקע ובוקע אך אינו נבקע, איני יודע סיבת הדבר, יתכן שהעץ אינו ניתן לביקוע, ואולי הגרזן אינו די חד כדי לבקע, ויתכן שאני האשם, שכן מתעצל אני לבקעו?!

הציץ בו הרבי והשיב לו אף הוא בפולנית, ממשיכים וממשיכים בוקעים ובוקעים עד שהוא מתבקע!!!

דברי הרבי זי"ע הרגיעו את עצביו של ר' ירחמיאל ונתנו פורקן לרגשותיו, אחרי הדברים האלה עלה ר' ירחמיאל על המסלול הפורימי, ומכיון שפתח שוב לא חדל מלשמח, וליהודים היתה אורה ושמחה וישוין ויקר. (מאורן של ישראל אות שה)

זי"ע נעץ בו עיניו, ובקול תרעומת פנה אליו ואמר, הא, ירחמיאל, זוהי החסידות? וכי ככה למדנו? היכן השמחה?!

בחדרו של הרבי הושלך הס, ההתעניינות עברה לירחמיאל, כולם עשו אזניהם כאפרסת לשמוע מה יענה ירחמיאל להרבי זי"ע. כאן פתח ירחמיאל ואמר:

מעשה שהיה, בכפר אחד גרו שני יהודים שכנים אחד חסיד ואחד מתנגד, נטפל החסיד למתנגד וניסה להשפיע עליו שיקבל עליו את מרותה של החסידות, ואחרי מספר שיחות הסכים המתנגד להצטרף לתנועת החסידות, מיד עמד החסיד ולימד את המתנגד מהי תורת החסידות, והעמידו על יסודות השמחה, כלומר להיות תמיד שמח ולקבל הכל בשמחה, החסיד הציע למתנגד לבקר אצל הרבי, ושניהם עשו את דרכם רגלי לעירו של הרבי. בדרך הציק להם הרעב, החסיד התגבר על הרעב, אולם המתנגד צעק שהוא צריך ללחם. הרגיעו החסיד ואמר, אין דבר, נעבור דרך שדה ונתלוש עשבים ונחיה את נפשנו, העיקר הוא בשמחה! עברו דרך שדה נכנסו לתוכו ומצאו עדשים בנרתיקהם, כפף המתנגד ותלש מלוא ידו והתחיל לכוסס בפיו.

ב

מהם הגדיל הנס שידע בגודל שמחת לבו שהכל הוא מה', ומצדו ית' אין שום שייכות לומר נס גדול או קטן, רק להודות לו על חסדו הטוב ולא בשום ערך הנס. ואח"כ מוסיף להעמיק בזה על דרך האמת ע"ש.

רבינו מבאר במאמרו הק' את דברי רבא מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, שכל אחד מחויב לבסומי להשתכר - או שיבוא לשמחה רבה לצאת למעלה מגדרו, עד דלא ידע ההפרש בין שני הדברים האלה, באיזה

במעשה של רבה ורבי זירא, והיה מסיים תמיד ואומר: אבל פירושו של רש"י הוא האמת, שרבה השתכר ביינו...

ואתה אל ולא איש למה לא תזכור

בספר מרבה חיים (מועדים פורים פרק יב) מאת הגה"צ ר' חיים ברים זצ"ל כתב: מידי דברי במצוות היום המו מעי, בהעלותי על זכרוני הני תרי חסידי ופרישי מופלגי תורה ויראה, ה"ה הגה"צ רבי נטע ציינורט צוק"ל, ולהבלחט"א משנהו בדומה לו שליט"א. ששנתו בפורים והשתכרו, אולם רק גופם הגשמי היה שתי, אבל רוחם ונפשם גבהה שחקים בדרכי העבודה ודביקות השי"ת.

וזכרני פעם בפורים כטוב לבם ביינם, ועלו להתוועד בשבת אחים יחדיו בביהמ"ד, ולרוב שכרותו שכבו על ספסל בחדר סמוך לביהמ"ד, ומפיהם נפקי גיצי אש, בדבר הפיוט לרבי אליעזר הקליר לשבת פ' זכור, פיוט המתחיל במילים קל נא בלשון אשר הזכרת לזוכרים זכור וכו', שיסודם מדברי הפסיקתא דרב כהנא (סי' צב) עד שאתה אומר לנו זכור, אתה זכור, אנו שכחה מצויה בנו, אבל אתה שאין לפניך שכחה אתה זכור לנו את אשר עשה לך עמלק וגו', זכור ה' לבני אדום וגו', וסדר הפיוט מבוסס על דין ודברים בין ישראל להשי"ת, שהשי"ת ישקיף על ישראל ויגאלנו לתשועת עולמים. ושני אלו ניהלו ביניהם מו"מ תוך כדי שכרותם, ופיזמו את דברי הפיוט הנ"ל, זה אומר קטע והשני עונה לעומתו בדמעות שליש ובפנימיות, אחד צעק ואמו, ואם המה כאדם עברו ברית מלזכור, ענה השני בדמעות שליש, ואתה אל ולא איש למה לא תזכור, ומתוך הרושם הכביר שהשרו השניים בגודל רוחם הכביר, מיהרתי

קם רבה ושחטיה לרבי זירא.

בגמרא מגילה (ז:) לאחר דברי רבא בחיוב לבסומי בפוריא, מובא מעשה על רבה ורבי זירא שישבו יחדיו בסעודת פורים, והטיבו לבם במשתה היין עד שקם רבה ושחטיה לרבי זירא, למחר התפלל עליו והחיה אותו, לשנה אחרת הזמין שוב רבה את רבי זירא לאכול יחדיו את סעודת פורים, ורבי זירא לא הסכים לבוא, ואמר: לאו בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא, ואינו רוצה לסמוך על הנס.

ונחלקו הראשונים אם היה מעשה זה כפשוטו או לא, **רבינו אפרים** [שהיה מתלמידי הרי"ף] כתב שהוא כפשוטו, ולא בכדי הובא מעשה זה לאחר דברי רבא, כי ממעשה זה נדחה דבריו של רבא, שהרי טעמו של רבי זירא נקבע גם להלכה שאין סומכין על הנס.

אבל **המאירי** כתב שאין הכוונה כפשוטו, והס מלהזכיר שרבה נכשל בדבר זה ח"ו, ומה שאמרו 'ושחטיה' הכוונה בשי"ן שמאלית ולא בשי"ן ימנית, והוא מלשון סחיתה, והיינו שמיעכו עד שחלה מזה, ומה שאמרו בגמרא 'ואחיה' הוא מלשון הכתוב (ישעיה לח, טז) והיינו שריפאו.

וכעין זה כתב **המהרש"א** שכוונת הגמרא היא [כפי דברי רבנו במאמרו] שהשקהו יין יותר מהרגלו והוציאו למעלה מגדרו, עד שחלה ונטה למות ומשום הכי נקטו בלשון 'ושחטיה' על שם שתיית היין נקראת על שם הגרון שהוא מקום השחיתה, וכמו שאמרו 'מלא גרום של ת"ח יין', והתפלל עליו רבה שיתרפא, ומצינו בכמה מקומות בתלמוד שחי הוא מלשון רפואה.

על **הרה"ק בעל ישמח משה** זי"ע מסופר שהיה מטיב לבו בפורים במשתה היין, ואומר כ"ד פירושים

לו, ברוב אומץ וגבורה, הרי כל זה אינו שווה לו, כשחסר לו משהו קטן מתאווותו - שיהודי אחד אינו משתחוה לו, הוא שוכח מכל מה שיש לו, ואומר בגסות רוח על כל רוב [כמנין רו"ב] בניו וכבודו ועושרו וכל אשר גדלו המלך "כל זה איננו שווה לי...!" הרי יש לו הכל ומשהו אחד חסר לו, איז ער אויס מענטש וחיינו אינם חיים! אבל כלל ישראל אומר 'מה יתאונן אדם חי' (איכה ג, לט), ודרשו חז"ל (אכ"ר שם) אדם חי - דיו שהוא חי, ומובא בספרי החסידות דיו שהוא - השי"ת - חי... ומה תתאונן על מצבך באיזה מצב שלא תהיה, הרי יש לך אלקים חיים, ודי לך בזה שתכניס שמחה ומרגוע בלבבך, ותסיר ממך כל דאגה כי יש לך אלקים חיים - א לעבעדיגער באשעפער, ולכן יהודי לא רק אם חסר לו דבר אחד אלא גם אם אין לו כלום! והוא בגלותו מוקף במעיקין ודחקין רח"ל, הוא שואב שמחה וחיות ממה שדי לו שהוא חי, והוא מודה להשי"ת על זה שהוא חי.

את כל זה הסביר ר' נטע תוך כדי שכרות עצומה, ועל יסד חברה שמטרתה להתחזק "אז ס' איז גוט" - בכל מצב שהוא די לו שהוא חי.

לקרוא לחדר עשרה בני אדם, כדי שיהיה מנין כמו במעמד קידוש ה' ברבים, וואס די צווי האבען האב געארבעט [ששני אלו עשו בזיע אפיהם] מתוך שכרות גמורה ממש, עכ"ד.

חברת ס'איז גוט.

ודאתינא להכי אביא עוד עובדא על האי חסידא ופרישא רבי נטע ציינוירט ז"ל, (המובא גם זה שם) שהוא ממש מענין המאמר של רבינו: באחת השנים כטוב לבו ביין נכנס ר' נטע לביהמ"ד לעיתותי ערב בעת התוועדות החסידים, ובלהב אש הכריז ואמר, שהוא עומד לייסד חברה לעובדי ה', שם החברה זהה לתוכנה, וכל מי שמוכן יכול להמנות בין חבריה אלא שעליו לקבל על עצמו את קיום התנאי הכשיר להמנות בחבורה, שם החברה היא: "ס'איז גוט!" [זה טוב], ואח"כ עמד שעה שלמה והסביר את מטרת החברה ויעודה, וכך אמר:

מהו המחלוקת בין עמלק לכלל ישראל, עמלק - המן - אינו יכול לסבול שהשי"ת מנהיג את העולם ובעל הבית על כל הנבראים, ולכן כאשר יש יהודי אחד - מרדכי היהודי, שאינו כורע ומשתחוה

אמרות ופנינים יקרים

מספה"ק ישמח ישראל

פורים – מצוות היום.

שמחת פורים + קריאת המגילה + מחיית עמלק + חייב איניש לבסומי משלוח מנות + מתנות לאביונים + סעודת פורים.

בארבעה עשר לחודש אדר, אור הראשון מהשלושים יום לבטל שמץ עבודה זרה.

יום הארבעה עשר הוא יום ראשון מהשלושים יום ששואלין ודורשין בהלכות הפסח, ובערב הפסח עת שחיתת הפסח, אשר אז במצרים תיקנו ישראל חטא העבודה זרה בשלימות, כי תועבת מצרים היה הצאן (שמות ח, כב), ובשחיתת ישראל הפסח שהיא הצאן העבודה זרה, בכח מסירת נפשם שמסרו נפשם בזה לעיני המצרים לעשות כזאת, וכאשר מבואר בחסד לאברהם מאזולאי ז"ל שבכל השלושים יום מתנוצץ אור התשובה בעולם, ומסייעין מן השמים לכל מי שיחפוץ בתשובה, ונוטלין ממנו חלק ל' מרשעו, ממילא מתעורר אז בארבעה עשר לחודש אדר, אור הראשון מהשלושים יום לבטל שמץ עבודה זרה, כאשר בטלו אז במצרים בארבעה עשר בניסן העבודה זרה במסירות נפש, כן התעורר גם עתה, וזה טעם 'כדת היום', כי היום גורם ומסוגל לזה, לבטל יצרא דעבודה זרה.

ושון פורים ז

עיקר שמחת פורים לבטל את עצמו לכלל.

אם מתבונן האדם ומשים אל לבו יקרת ערך הפורים שנתגלה אורות בהירות, וכמו שכתב בזו"ח בתיקוני זוהר הפורים אתקריאת על שם יום הכיפורים, והוא בשפל המצב מאוד, בבחינת איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת, שאיננו מרגיש מה, ולבו נשבר לקרעים ונפשו עליו תאבל, למה נגרע לבלתי להרגיש נעימות עריבות ידידות ה', ומבטל עצמו בתוך הכלל ישראל, כי זה הוא עיקר סוד הפורים... ועל ידי התבוננות אמתי במצבו

שמחת פורים.

לשמח עצמו בפורים עם מאמר הכתוב 'ואנכי הסתר אסתיר.'

מה שכתוב בספר התורה ואנכי הסתר אסתיר פני, זה קיום וחיזוק לשמח עצמו בימי הפורים האלה, בעת הזאת שהצרות דחופים וסובבים מכל צד, שהרי אנו רואים שהכל בהשגחת השי"ת, שהרי הקב"ה הקדים וכתב זאת בספר התורה, כדאיתא על הכתוב ודמה לך לצבי, ומה צבי זה בשעה שהוא ישן עינו אחת פתוחה ועינו אחת קמוצה כו', ובאמת הסתרת פניו הוא גלוי, ואם היה בגלוי מפורסם, לא היו יכולים לקבל משום חסרון המקבל, לכן יורד בסתר, ורב טוב צפון עמיה. וגם נס הפורים היה כן, שהכל היה בהסתר, לכן נקרא המגילה הזאת על שם אסתור, ועל ידי רוב צרות שסבלו נצמח הישועה, ונתהפך הכל לטובה, שישלטו היהודים המה בשונאיהם.

מש"י שושן פורים ד"ה ודיבר

עיקר שמחת פורים שמתעורר אז ככל שנה אור התורה.

כל עיקר שמחת הפורים, שמתעורר בכל שנה ושנה אור התורה להחפצים בתשובה באמת, ומעבירין ממנו כל הרהורים רעים, כמבואר באבות דרבי נתן הנ"ל, ולענין התגלות אור התורה, זה אין סוף, וזה לא יעבור עד עולם, ואף דענין עמלק נשכח לגמרי אחר שיאבד וימחה, ואין זכר למו, אבל כח התגלות התורה, זאת לא יבטל לעולם.

פורים ו.

מגילת אסתר מגלה את הפנימיות של אחד מישראל.

אמר בשם אביו כ"ק מרן אדמו"ר הזקן זי"ע, דכוונת אסתר שאמרה לך כנוס את כל היהודים שיהיה בהם אחדות, וצומו עלי מלשון צומת הגידין, גם אני ונערותי אצום כן לאחדם, עכ"ד"ק. ואמר ז"ל דעל ידי אחדות של ישראל, הניצוץ שיש בכל אחד ואחד מישראל חלק אלקי ממעל, הבערה ללהב גדול יוצא... ולזאת צייתה אסתר ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים לילה ויום, כדי להחליש החומר ולהתגלות הצורה, להיות לבם יותר ברשותם, לבוא לאהבה וריעות ביחד. ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת, 'בכך' גימטריא ע"ב, ששם ע"ב מורה על רחמים רבים, שאף על פי שאין אנו ראויים, למענו יעשה הקב"ה.

וזה שנקרא 'מגילת אסתר', מטעם שאסתר על ידי פעולתה גרמה להתגלות חלק אלקי, שהוא מוסתר ומכוסה בתוך פנימיות הלב של כל אחד ואחד מישראל, ועל ידי התגלות הזאת נתעורר רחמים רבים ורצון העליון

השפל, ומצער את עצמו על זה, ומבטל את עצמו להכלל ישראל, זוכה להרגיש אורות בהירות כמו הצדיקים הגדולים, ונוכל אנחנו גם כן לזכות בעזרתו ית"ש על ידי אגודתינו יחד באהבה וחובה, לאור גדול ולגאולה שלימה, במהרה בימינו אמן.

זכור ה

קריאת המגילה.

קריאת המגילה הוא זמן אסיפת האורות.

בשעת קריאת המגילה אז הוא שעת זמן אסיפת האורות, כמו שאמרו מגילה נקראת, ולא קאמר קורין את המגילה, אך נקראת הוא מלשון אסיפה, [כלשון הכתוב והיה לך למקרא העדה], שאז הוא זמן אסיפת כל האורות. וזה שאמרו שצריך לכוון בברכה על מקרא מגילה לאסיפת האורות.

פורים ג

עיקר מחיית עמלק ושמחת פורים להתבונן שהכל הוא מאתו ומכוחו ית"ש.

כמשנה ר"ה והיה כאשר ירים משה וגו'. וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה, אלא לומר לך כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבן לאביהם שבשמים היו מתגברים, 'כלפי מעלה' היינו שיודעים ומסתכלים בעיני פקיהא בעין השכלי, שכל תנועותם והמשה חושים שבאדם, ומהשבה דיבור ומעשה, וחכמה בינה רעה והשכל, הכל הוא מה' ומחלקו שנפח בו, ועל ידי זה המה באים לבהינת 'ומשעבדים את לבם לאביהם שבשמים', היינו שיודעים שכל מעשיהם ומצותיהם, המעשים טובים ומהשבות טובות, אינו שלהם, רק הכל מה' ומכוחו, על דרך כי מנך הכל ומידך נתנו לך, ומבינים האמת שמצדיהם אינם עושים כלום, רק בכח ה'. וזה הוא פירוש שוית ה' לנגדי תמיד, היינו כי ממנו כל פעולותיו ותנועותיו, וכל מי שאינו מבין את זה, ומדמה בנפשו שהוא עושה מצידו, זה לאות על פחיתות שכלו ועבודתו.

ועל ידי שמסתכלין כלפי מעלה כנ"ל, ומשעבדין את לבם כנ"ל, בהתעוררות הזו נמחה ונחלש כוחו של עמלק, כי כל כוחו של עמלק לא היה רק להסית את ישראל, שיבואו לנסות את ה', היש ה' בקרבם אם אין, היינו שהיו מסופקים 'אם אין', ואיך אפשר להיות במסתפק בזה, הלא מכל פעולותיו ותנועותיו וחשושי נראה כח ה', וחלק אלקי השוכן בקרבו תמיד בלי הפסק רגע, בזה הכח נמחה כוחו של עמלק, ובוה נחלש כח ה"ס ומייצר הרע המכונה על שם עמלק. ומהסתכלות והתבוננות הזה זוכים לשמחה אמיתית, והיא עיקר שמחת פורים, יתן ה' שנוכה לשמחה הזאת. ודבריו הקדושים דפח"ה, והמה רפאות תעלה לנפשות ישראל.

פרשת זכור אות ג

טבילה ה' הענן פולטו, ולאנשים נכאי רוח כאלה נקל הדבר להביאם לידי עצבות ולהשפילם עד לארץ עד שיאמרו לנפשם נואש חלילה... ואז היו צריכים ישראל התחזקות רב בבחי' השני' בשבילי נברא העולם וכנ"ל, לבטוח בדרכי ד' וברוב רחמיו וחסדיו שא"ס וא"ח ובלתי בע"ת, וכי הוא מושלל מכל מין השגה, וכמו"ש גדול עוני מנשוא פ' וכי גדול העון של הבע"ת מהנושא עון שהוא בלתי בע"ת, ולהשיב לעמלק כי ניצוץ אחד הוא חלק אלקי יחיד ומיוחד חי וקיים השוכן בקרבם לעולם לא יכבה ולא ישונה, וכש"נ אני ה' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם.

זכור ג

יקבל על עצמו עומ"ש מהיום והלאה

ועמלק ימ"ש מעציב אותם איך יערב לבנם לגשת אל הקודש, ובהאיך אנפין יקום קמי מלכא עילאה ולמלא מילי. והעיקר להאמין אמונת אומן כי הוא כל יכול וכנ"ל, ודורש עצות ותחבולות לעזרת בניו לבל ידח ממנו נדח, ולקבל עליו עול מלכות שמים מהיום ולהלאה, ואף בדור הפלגה שפגמו בחטאם מאוד והרבו לפשוע כנודע, עכ"ז מצינו במד"ת שפשט להם הקב"ה ימינו לעשות תשובה, ואם היו עושין תשובה ה' הקב"ה מקבלם והחסרון ה' מצידם, ועל כל החטאים מהני תשובה והשוכן אתם בתוך טומאותם כתיב.

זכור ג

ית"ש, ממקום גבוה מעל גבוה מאד נעלה, שאין רצונו עליהם אלא לטוב.

מש"י שקלים א

מחיית עמלק.

ע"י אמונה מנצחים את עמלק

זרק מילות כלפי מעלה, היינו שהראה להם עד כמה מגיע הפגם, שפגמו באוב"ק שאין מועיל תשובה ח"ו, עד שאמרו לנפשם נואש ח"ו... ויהי ידיו אמונה, היינו הכח שנצח את עמלק ה' ע"י אמונה, כמאה"כ וצדיק באמונתו יחי', וכמו"ש הרמב"ן חכמה ואמונה ממקום אחד יהלכו, כמו"ש וצדיק באמונתו יחי', והחכמה תחי' בעלי', ופגם הברית היא בחכמה דאיהו מוחא, וע"י אמונה שהיא ממקום אחד מתקן הפגם, ומשרבע"ה הראה להם שהאמונה תיקון לחטא המר, עד בא השמש, היינו עד ב'את המשח וגם בחשכות הגדולה עיקר קיומן של ישראל היא כח אמונה.

יתרוה

העיקר להאמין ולבטוח בה'

זרק מילות כלפי מעלה, היינו שאמר להם שעל שפגמו בברית אין להם תקנה ח"ו, וז"ש ויזנב כל כך הנחשלים אחריו, וכדרשת חז"ל אותם שהענן פלט אותם מחמת חטאם, וכמבואר בפרקי דר"א שכל מי שה' טעון

עיקר הנס היה שהמזן חשב על שנה פשוטה והנס אירע בשנה מעוברת

הטעם שזכו עתה לקבלת התורה ברצון, הוא כפי אומרים ז"ל בירושלמי רבי לוי בשם רבי חמא בר חנינה אותה השנה היתה מעוברת, מאי טעמא, מיום ליום ומחודש לחודש שנים עשר הוא חודש אדר. ובספרים הקדושים כתבו דזה היה עיקר הנס, שהמזן חשב על שנה פשוטה, אבל היה שנה מעוברת, והחודש הנוסף אין לו מזל, לפיכך כל הנולד בו לא ישלוט בו שום כישוף.

ועיבור השנים וקידוש החודש רק לישראל נמסרה, ובה ניכר קדושת ישראל והתורה, שעל פי שניהם מתנהגים כל העולמות וכל המזלות, נמצא דאו בשעה שראו, ובהסבר מרדכי ואסתר שהראו להם, שרק בסבת העיבור היה הנס שלהם, ראו בעינים פקוחות כח התורה הקדושה, שנותנת חיים לעושיה, ומצלת ממות לחיים בגשמיית ורוחניות, אז קיבלו אותה ברצון ובשמחה רבה, וליהודים היתה אורה זו תורה, שראו בכירור כי התורה מוציאה ממות לחיים ומאפילה לאור גדול.

פירים ב

חייב איניש לבסומי.

**מחייב איניש לבסומי בפוריא עד שלא יקשה לו
ההסרת פנים.**

ליהודים היתה אורה, היינו שהכירו וראו בראיה חושית שגם ההסתרה והחושך שנדמה להם, זה הוא רק מחסורן ראייתם, אבל באמת היה להם לטובה, שזכו על ידי זה לתשובה מאהבה, שנעשה מבחינת חושך, מהעבירות שעשו שנקראים ערב, בחינת בוקר, ולכן זכו לגאולה, ואיגלאי מילתא למפרע שהסתרת פנים שלהם וכל היסורין היו גם כן אור ולא לילה כלל.

וזה הוא ביאור מאמר חז"ל מחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, ועל פי מאמרם ז"ל על הכתוב כי לאדם שטוב לפניו נתן חכמה ודעת ושמחה, זה מרדכי, והיפוך הטוב הוא רע, וזה שאמרו שלא ידע בין ארור לברוך, היינו שלא יקשה לו ההסתרת פנים, כי מי שיש לו דעת ידע שגם זה הוא טוב. ובהתגלות האור של פורים, ומחמת גודל

השמחה משמחת פורים, ועל ידי היין, זוכה לדעת, וכמאמרם ז"ל כל המתפתה ביינו יש בו מדעת קונו, וזוכה לידע ולהבחין כל זה...

פורים ג

לשמח את עצמו לתת על שניהם קדושה אחת.
כאשר אדם הוא בצער ובעגמת נפש, הן מחוסר כל משען לחם, והן צרות אחרות רח"ל, אל יאמר נואש לנפשו, ואדרבה יתחזק בבטחונו ותקותו, וישם לב על

מחייב עמלק ע"י הידיעה שהכל מה' ומכוחו

כ"ז שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבן לאביהם שבשמים היו מתגברים, כלפי מעלה היינו שידועים ומסתכלים בעינא פקיאח בעין השכלי שכל תנועותם וחמשה חושים שבאדם ומחשבה דיבור ומעשה וחכמה בינה דעה והשכל הכל הוא מד' ומחלקו שנפח בו, וע"ז המה באים לבחינת ומשעבדים את לבם לאביהם שבשמים, היינו שידועים שכל מעשיהם

ומצוותיהם המע"ט ומחש"ט אינו שלהם רק הכל מד' ומכוחו, ע"ד כי ממך הכל ומידך נתנו לך, ומבינים האמת שמצידיהם אינם עושים כלום רק בכח ד', וזה הוא פירוש שויתי ה' לנגדי תמיד היינו כי ממנו כל פעולתיו ותנועותיו, וכל מי שאינו מבין את זה ומדמה בנפשו שהוא עושה מצידו, זה לאות על פחיתות שכלו ועבודתו, וע"י שמוסתכלין כלפי מעלה כנ"ל ומשעבדין את לבם כנ"ל, בהתעוררות הזו נמחה ונחלש כוחו של עמלק, כי כל כוחו של עמלק לא ה' רק להסית את ישראל שיבואו לנסות את ד', היש

**צריך לבוא לשמחה רבה לצאת מגדרו
להודות לו על חסדו הטוב ולא בשום ערך
הנס.**

קללת המן הוא על אשר ביקש לאבדינו מן העולם, וברכת מרדכי הוא כמדה טובה מרובה, לא רק שהצילנו הקב"ה על ידי מרדכי ואסתר ממות לחיים, אלא עוד הגדיל חסד ה' על ידי יראיו אלה, להפך הרבר מקצה אל הקצה, כי ישלטו היהודים המה בשונאיהם להשמיד להרוג ולאבד. מה שאין כן בקללת המן שהוא רק על נס אחד. ומחויב איניש לבסומי להשתכר – או שיבוא לשמחה רבה לצאת למעלה מגדרו, עד דלא ידע ההפרש בין שני הרברים האלה, באיזה מהם הגדיל הנס שידע בגודל שמחת לבו שהכל הוא מה', ומצדו ית' אין שום שייכות לומר נס גדול או קטן, רק להודות לו על חסדו הטוב ולא בשום ערך הנס.

פורים א

ד' בקרבנו אם אין, היינו שהיו מסופקים אם אין, ואיך אפשר להיות כמסתפק בזה, הלא מכל פעולותיו ותנועותיו וחושיו נראה כד' וחלק אלקי השוכן בקרבו תמיד בלי הפסק רגע, בזה הכח נמחה כוחו של עמלק ובה נחלש כח הס"ם והיצה"ר המכונה ע"ש עמלק. ומסתכלות והתבוננות הזה זוכים לשמחה אמיתית והיא עיקר שמחת פורים.

זכור ג

דעת התינוק מאביו, אינו מרגיש המיאוס שבזה, רק האהבה מאביו, כן הוא העניין של משלוח מנות, אף למי שהוא עשיר. ואדרבה כנראה מהגמרא (מגילה ז:): הריבוי המשלוח הוא חסרון, והוא יען שהמשלוח מנות הוא רק להראות החיבה היתירה שמאחד לחבירו, שעל ידי כן הוא אוהב אלה המנות, אף שאם לא היה אוהבו היו המנות האלה לאי כבוד להמקבל ולהנותן, ומתוך כך נעשו קרובים ונעשו אחד ממש.

ענין משלוח מנות איש לרעהו שעל ידי זה הפעולה שעושים למטה לעורר אהבה וריעות בין איש לרעהו, נתעורר גם למעלה הרצון ליחד הדודים באהבה ורעות כמקדם, לייחד שם י"ה ב"ה לגרום יחוד המדות של חכמה ובינה עם תפארת ומלכות, ויחוד קוב"ה ושכינתיה, להשפיע מנות של שפע קודש וברכות מרובות מלעילא.

מתנות לאביונים.

לקיים מתנות לאביונים, שבזה מקרבין תיבת שם הוי"ה הנקרא אמת.

וענין מתנות לאביונים, ידוע שסוד הצדקה לקרב הנותן אל המקבל, ולקרב ה"א שנקראת בחינת דל להקב"ה שהוא וי"ו, ועל ידי זה נשלם שם הוי"ה כנודע, וזה שנאמר 'דברי שלום ואמת', היינו ששלחה לקיים מתנות לאביונים, שבזה מקרבין תיבת שם הוי"ה הנקרא אמת כנודע, ולקיים מיתה ושמחה ומשלוח מנות, שבזה מקרבין האמת לגבי עצמם, וכנ"ל שזוכים להאמת על ידי התחברות... ומי שמשגיג האמת, הוא מאמין באמונה שלימה שמאתו לא תצא הרעות, שגם בחינת הסתרת פנים הוא גם כן טוב... שהקב"ה אב הרחמן שולח לו הכל לטובתו, וכמאמרם ז"ל לטובתי נשברה רגל פרתי, וברגע אחד יוכל הכל להתהפך לטוב, וכשזוכה לדעת, יראה בעין שכלו כי גם הסתרת פנים הוא בהכרח, וכמו ההעדר קודם להויה וקליפה שקודם להפרי, וחשכת הלילה קודם אור היום.

פריס ג

כל ימי חייו שעבר עליו, כמה הרפתקאות עדו עליו, חלפו וגם עברו ואין רישומם ניכר, ונשאר בחיים וגבר על הכל, לכן יבטח בה' שגם זה יחלוף כיום אתמול כי יעבור, ובמהרה יצא מאפילה לאורה...

וזה 'מיחייב אדם לבסומי בפוריא' לשמח את עצמו, 'עד דלא ידע בין ארור המן' בחינת רע, 'לברוך מרדכי' בחינת טוב, לתת על שניהם קדושה אחת, מכל מה שמודד לך הוי מודה לו במאד מאד, ויתהפך הכל לטובה.

מש"י שושן פורים א

בחודש הזה שהוא כולו טוב, זוכה שנתברר הרע מטוב, ובשמחתו אל יתערב זר.

בחודש הזה אשר נהפך, מהפך אף הרע לטוב, כמו שכתב רבינו יונה שאם נפל חתיכה של איסור בדבש, אין הדבש אסור, אף על פי שהאיסור נמוח בתוך הדבש, כיון שדרך הדבש להחזיר הדבר שנפל לתוכו לדבש, וכמו דבש דיינין ליה ומותר, כמו כן יש בהזמן, שהזמן מהפך הרע לטוב, והיו זוכים לימי משתה ושמחה (אסתר ט, כב), שמחה של מצוה.

וזה שאמרו חז"ל חייב אדם לבסומי בפוריא, היינו אף שבאמת בכל השנה אין זה ראוי ויאות לנפש ישראלית שמעורב בתוכו רע, אך בחודש הזה שהוא כולו טוב, זוכה שנתברר הרע מטוב, ובשמחתו אל יתערב זר, ויהיה אך טוב, כמו שהיה בשעת הבריאה קודם החטא.

ר"ח אדר ב

משלוח מנות.

משלוח מנות הוא להראות חיבה יתירה מאחד לחבירו.

וזה הוא הענין של משלוח מנות, שעל ידי משלוח מנות יהיו אוהבים זה את זה, ויבואו להתחברות ולאהבה, כענין המבואר במדרש רבה (שמו"ד מא, ג) משל למלך שבא בנו מבית הספר ונתן לו פרוסה מתוך פיו כדי לחבבו ביותר, שזה מורה על חיבה יתירה, והביטול העצום מאחד לחבירו, כמו התינוק הקטן שאביו נותן לו ממה שבפיו ממש, לעוצם אהבתו אליו, ולגודל ביטול

סעודת פורים.

גדולה כח לגימא שמקרב את הרחוקים.

זוהי שציוו לעשות אותם ימי משתה ושמחה, כי גדולה כח לגימא שמקרב את הרחוקים, והפירוש הוא עם אומרם ז"ל שקר מיקרבן מיליה אמת מירחקן מיליה, וזה שאמרו מקרב את הרחוקים, היינו תיבת 'אמת' שהם רחוקים, וגם בני אדם הם רחוקים מהאמת, ועל ידי הלגימה יבואו לאמת, ויקרבו את האמת לגבי עצמם, שהיה רחוק מהם עד עתה. ולכן ציוו לעשות ימי משתה ושמחה, כי על ידי סעודת מצוה וכן על ידי סעודת צדיק נתקרב האוכל לאמת, ונתרחק מהשקר. ובזה מבואר ענין מה שתיקנו משתה ושמחה ומשלוח מנות, להתקרב לאמת.

נצטוו לאכול ולשתות ולשמוח שמחה של מצוה, להראות כי אכילה ושתיה שלהם יקר בעיני ה'.

שם ה' בפי מרדכי ואסתר לעשות הימים האלה ימי משתה ושמחה, וזאת היא מצוה לאכול ולשתות בהילולים, ומחייב איניש לבסומי בפוריא, להראות כמה ספון וחשוב בעיני ה' אכילת ישראל בקדושה ובטהרה, זה לאות כי נעשה מחטאם שנהנו מסעודתו של אותו רשע זכיות, ולזה נצטוו לאכול ולשתות ולשמוח שמחה של מצוה, להראות כי אכילה ושתיה שלהם יקר בעיני ה', להראות ההיפוך מהחטא... ובדברינו אלה, שעל חטאם שנהנו מסעודתו של אותו רשע זכו לתשובה מאהבה, לעשות אותם ימי משתה ושמחה, מתורץ קושיית הלבוש והט"ז מה שלא הוקבע חנוכה למשתה כמו פורים, דהתם לא היה החטא מאכילה ושתיה, ממילא לא היה התשובה על זה, ולא שייך שמה משתה ושמחה.

שושן פורים ח

פורים ג

כאשר נצמח הישועה רואים למפרע שכל ההסתרות היו טובים ונחוצים.

וזה שאמרו ז"ל סעודת פורים שאכלה כלילה לא יצא ידי חובתו, היינו כשחושב שהסתרת פנים הוא בחינת לילה, לא יצא עוד מ'חובתו', מרשעתו, כי מי שמאמין ומשיג האמת, יודע שהסתרת פנים היא בחינת אור ובוקר, וכאשר נצמח הישועה רואים למפרע שכל ההסתרות היו טובים ונחוצים, וכמאמרם ז"ל גדולה הסרת טבעת יותר מארבעים ושמונה נביאים... וזה שאמר הכתוב יהודים היתה אורה, היינו שהכירו וראו בראיה חושית שגם ההסתרה והחושך שנדמה להם, זה הוא רק מחסרון ראייתם, אבל באמת היה להם לטובה, שזכו על ידי זה לתשובה מאהבה, שנעשה מבחינת חושך, מהעבירות שעשו שנקראים ערב, בחינת בוקר, ולכן זכו לגאולה, ואיגלאי מילתא למפרע שהסתרת פנים שלהם וכל היסורין היו גם כן אור ולא לילה כלל.

פורים ג

הכנה למצוה

מחצית השקל.

קודם נתינת זכר למחצית השקל יאמר (כף החיים סי' תרצד ס"ק כא):

לְשֵׁם יְחִוּד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִיתָהּ, בְּדַחֲלֵו וּרְחִימוּ, לְיַחַד שְׁם י"ה בּו"ה
 בְּיַחְוּדָא שְׁלִים, בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. הָרִינִי בְּאֵ לְקַיִם מְנַהֵג יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים לַעֲשׂוֹת
 זְכוֹר לְמִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁל מַחְצִית הַשֶּׁקֶל, שֶׁהִיָּה כָּל אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל מִצְוָה בְּזִמְן
 שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ הִיָּה קַיִם, לְתַן בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה כְּדִי לְהַקְרִיב מֵהֶם אֶת כָּל קִרְבָּנוֹת
 הַצְּבוּר. וְהָרִינִי נוֹתֵן חֲצִי מִטְּבַע לְצִדְקָה, לְתַקֵּן אֶת שְׂרָשׁ מִצְוָה זֹו וְכָל מִצְוֹת
 הַכְּלוּלוֹת בָּהּ בְּמִקּוֹם עֲלִיוֹן. וְיִהִי נֶעֱם אֶ-דְּנִי אֶ-לְהִינּוּ עֲלִינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדִינוּ כּוֹנְנָה
 עֲלִינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדִינוּ כּוֹנְנָהוּ:

מגילת אסתר.

קודם ברכות המגילה יאמר (יסוד ושורש העבודה):

לְשֵׁם יְחִוּד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִיתָהּ, בְּדַחֲלֵו וּרְחִימוּ, לְיַחַד שְׁם י"ה בּו"ה
 בְּיַחְוּדָא שְׁלִים, בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. הַנְּנִי בְּאֵ לְקַיִם מִצְוֹת קְרִיאַת הַמַּגִּלָּה בְּיוֹם זֶה
 כְּפִאֲשֵׁר תַּקְנּוּ לָנוּ מִרְדְּכָי וְאַסְתֵּר זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה, וְאַסְמְכוּהָ אַקְרָא שְׁנַאֲמַר (שמות
 יז, טד) כָּתַבְתָּ זֹאת זְכוֹרֹן בְּסִפּוֹר, לְתַקֵּן אֶת שְׂרָשׁ מִצְוָה זֹו בְּמִקּוֹם עֲלִיוֹן.

[לפני קריאת המגילה ביום יוסיף: וְהָרִינִי מְכוֹן בְּבִרְכַת שֶׁחִינּוּ לְפִטוֹר אֶת
 כָּל הַמִּצְוֹת הַנְּהוּגוֹת בְּיוֹם זֶה, מִשְׁלוּחַ מְנוֹת, וּמִתְנַנּוֹת לְאַבְיוֹנִים,
 וְאַכִּילָה וּשְׁתִּיָּה, הַכֹּל כְּמוֹ שֶׁתַּקְנּוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה.]

וְיִהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ רַבּוֹן כָּל הָעוֹלָמִים שֶׁתִּהְיֶה חֲשׁוּבָה לְפָנֶיךָ קְרִיאַת הַמַּגִּלָּה כְּאֵלוֹ
 כּוֹנְנָתִי בְּכָל צְרוּפֵי שְׁמוֹת הַקְּדוֹשִׁים הַיוֹצְאִים מִרְאֵשֵׁי תְבוּת וְסוּפֵי תְבוּת, וּכְאֵלוֹ
 כּוֹנְנָתִי בְּכָל הַכּוֹנְנוֹת שֶׁכּוֹנְנוּ בָּהּ אֲנָשֵׁי כְּנֻסַת הַגְּדוּלָה. וְנִזְכָּה בְּקִרְבּוֹ לְקִיּוֹם סִיּוֹם

הַכְּתוּב (שם) כִּי מָחָה אֶמְחָה אֶת זְכַר עַמְּלִק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם. וַיְהִי נֶעַם אֶל-דָּנִי אֶל-לֵהִינּוּ עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָהוּ:

משתה ושמחה.

קודם נטילת ידים לסעודת היום יאמר (כף החיים תרצה ס"ק טז):

לְשֵׁם יְחִוּד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְיִנְתָּה, בְּדַחֲלֵנוּ וּרְחִימוּ, לְיַחַד שֵׁם י"ה בּו"ה בְּיַחְוּדָא שְׁלִים, בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. הֲרִינִי בָּא לְקַיִם מִצְוֹת סְעוּדַת פּוּרִים בְּמֵאֲכָל וּמִשְׁתָּה, כְּאֲשֶׁר תִּקְנּוּ לָנוּ מְרָדְכִי וְאַסְתֵּר זְכוּרָנָם לְבִרְכָה לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מִשְׁתָּה וְשִׁמְחָה, לְתַקֵּן אֶת שְׂרָשׁ מִצְוֶה זֶה בְּמִקּוֹם עָלִינוּ. וַיְהִי נֶעַם אֶל-דָּנִי אֶל-לֵהִינּוּ עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָהוּ:

משלוח מנות.

קודם שישלח משלוח מנות יאמר (כף החיים תרצה ס"ק לו):

לְשֵׁם יְחִוּד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְיִנְתָּה, בְּדַחֲלֵנוּ וּרְחִימוּ, לְיַחַד שֵׁם י"ה בּו"ה בְּיַחְוּדָא שְׁלִים, בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. הֲרִינִי בָּא לְקַיִם מִצְוֹת מְשֻׁלּוּחַ מְנוֹת אִישׁ לְרַעְהוּ, כְּאֲשֶׁר תִּקְנּוּ לָנוּ מְרָדְכִי וְאַסְתֵּר זְכוּרָנָם לְבִרְכָה לְשַׁלַּח בְּיוֹם זֶה שְׁתֵּי מְנוֹת לְאִישׁ אֶחָד, לְתַקֵּן אֶת שְׂרָשׁ מִצְוֶה זֶה בְּמִקּוֹם עָלִינוּ. וַיְהִי נֶעַם אֶל-דָּנִי אֶל-לֵהִינּוּ עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָהוּ:

מתנות לאביונים.

קודם נתינת מתנות לאביונים יאמר (כף החיים תרצד ס"ק ד):

לְשֵׁם יְחִוּד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְיִנְתָּה, בְּדַחֲלֵנוּ וּרְחִימוּ, לְיַחַד שֵׁם י"ה בּו"ה בְּיַחְוּדָא שְׁלִים, בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. הֲרִינִי בָּא לְקַיִם מִצְוֹת מִתְּנוֹת לְאֲבִיוֹנִים, כְּאֲשֶׁר תִּקְנּוּ לָנוּ מְרָדְכִי וְאַסְתֵּר זְכוּרָנָם לְבִרְכָה לְתַן בְּיוֹם זֶה שְׁתֵּי מִתְּנוֹת לְשְׁנֵי עֲנִיִּים, לְתַקֵּן אֶת שְׂרָשׁ מִצְוֶה זֶה בְּמִקּוֹם עָלִינוּ. וַיְהִי נֶעַם אֶל-דָּנִי אֶל-לֵהִינּוּ עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָהוּ:

סעודת פורים ליהודים הפרזים

סדר פורס מפה המהודר ביותר לשיטות הפוסקים

<p>¹תפילת מנחה של ערש"ק לאחר שהכל מוכן לש"ק - ואח"כ נט"י לסעודת פורים.</p> <p>²ובתחילה ליחד שני חלות שיצניעם ולא יהיו לפניו שעליהם מכוון לא להוציאם בברכת המוציא שעושה עכשיו - בסעודה זו רק ישתה יין יותר מהרגלו [כה"א ברמ"א] שהרי עוד מעט מתפללים.</p>	<p>סעודת פורים ותפילת מנחה</p>	<p>3.45 עד 4.00</p>
<p>הפסקת הסעודה - הדלקת נרות ש"ק - ולקבל ע"ע ש"ק לכל הענינים - להביא הלחם משנה המוסתר ולפרוס מפה על הלחם משנה ורצוי שגם יכסה כל השולחן--³ תפילת קבלת שבת⁴ ומעריב של שבת⁵ כרגיל - עם על הניסים. [וכדלקמן הערה תשע]</p>	<p>הדלקת נרות</p>	<p>4.34 פלג המנחה</p>

הערות וצייונים

1. המהודר ביותר כאשר כבר אכל סעודת פורים אחת בבוקר לאחר שחרית - והנט"י לסעודה זו היא קודם שעה עשירית שזה לפני 2.49.
2. מובא בפר"ח יו"ד סימן י"ט ס"ק ח ובב"ח סימן תע"ג סוף אות י' וכן בביאור הלכה סימן ח' על סעיף י"ד ד"ה וי"א שמועיל ענין ההגבלה כשמכוון לא לפוטרו בברכתו ולכו"ע מועיל כשאינו לפניו.
3. לשיטת שו"ע הרב די בפריסת מפה על הלחם משנה. שהוא רק מטעם שלא יראה הפת בושתו. אבל לשיטת הלבוש רע"א ס"ד ולמג"א ועוד צריך לפרוס על כל השולחן ושהוא משום כבוד השבת ובה שפרסו המפה על כל השולחן היו כאילו נעקר וסולק השולחן וכאשר מסירים המפה. היו כאילו עכשיו מתחילים סעודת ש"ק שהזכירו בקידוש.
4. בכך יוצאים יד"ח שיטות המקובלים - כף החיים סימן רע"א כ"ב בשם שער הכונות שסדר העולמות רק רק כאשר עושים הסדר כרגיל שמעריב קודם סעודת ש"ק.
5. מובא בשו"ת מנחת יצחק והר צבי שנהגו לומר כרגיל ברכת מעין שבע בערבית של ש"ק גם אם אינו מנין קבוע וגם אם אין שם ס"ת ומקורו מהאריז"ל וכן נהג הרה"ק משינוא ז"ע.

<p>קידוש⁶ וכאשר מחזיק הכוס או שישמע ברכת בופה"ג ממי שעדיין לא שתה יין⁷ או שישכם להוציא ידי חובה בברכתו אחד שודאי חייב בברכת היין [כגון שכבר בירך על המזון מבעוד יום על הסעודת פורים] - נט"י בלא ברכה. אלא א"כ שיצא יד"ח ממי שרק עכשיו נוטל ידיו לסעודה. ברכת המוציא על הלחם משנה שנתכוון לא לפוטרו בברכה הקודמת⁸ ולחלק למסובים כרגיל</p>		
<p>בסעודה מקימים מצוות לבסומי עד דלא ידע כל זמן שעדיין יום [כדאיתא בשו"ע יור"ד רס"ב - ז לגבי ברית. ועייש ר"ס קצ"ו ובש"ך סק"ד וי"ט וכן הוא לגבי חיוב סוכה אחרי קידוש ליל שמ"ע]</p>	<p>לבסומי בפוריא</p>	<p>6.24 צה"כ להזו"א 7.00 לר"ת</p>
<p>בסעודה ראוי לחזור ולאכול שוב כזית בלילה לסעודת ש"ק [מ"ב רסז - ה] בברכת המזון אומרים רצה וגם על הניסים -⁹ למנות שומר לקרוא שוב ק"ש כשמגיע זמנה - וכשיפוג יינו [מ"ב קפ"ה-ד]</p>	<p>סעודת שבת</p>	

הערות וצייונים

6. מובא במהרש"ם (דעת תורה סימן רע"א ס) 'דכיון שיש מחלוקת הפוסקים האם לאחר שקידש היום כשקיבלו ש"ק ונאסרו האכילה והשתיה האם צריך שוב לחזור ולברך ומצד ספק ברכות להקל לא במברכים אלא א"כ יעשה אלו העצות.
7. לשיטת הפר"ח אע"פ שיודע לבד לברך אפשר להוציא יד"ח וכן נהג הקדושת לוי והבית הלוי, וכן מצטרף עם השיטה שגם פסתם אפשר לחזור ולברך בופה"ג [והמוציא] לאחר שנאסרו בכניסת ש"ק לפני קידוש.
8. הליכות אבן ישראל מועדים ח"ב פרק נ"ט סעיף ו שאם רק בוצע הלחם משנה בלא ברכה צריך כל אחד מהמסובים לבצוע בעצמו על לחם משנה.
9. כן פסק הרה"ג רבי ישראל יעקב פישר זצ"ל בספרו הליכות אבן ישראל שאין באמידת רצה ועל הניסים בעיה של תתרי דסתרי, וכן הוא בשו"ע הרב סימן קפ"ח ומצטרף לשיטת הרדב"ז שתמיד יכול פרוז לומר על הניסים בט"ו. וכן כתוב במאירי כתובות דף ז' ע"ב שאנו ואבותינו כן נוהגים לעשות פורס מפה ואומרים רצה ועל הניסים בלילה, כיון שגם ט"ו זמן נס הוא. וכן מובא בליקוטי מהרי"ח [ח"א בסדר ברה"מ] שנוהגים העולם כהט"ז שאם חל ר"ח במוציא ש"ק ואכל אז כזית יכול לומר רצה ויעלה ויבוא ואין זה תתרי דסתרי.

לעילוי נשמת

זקני הרה"ח ר' מאיר דב"ר שמעון יצחק ז"ל רבניצר
נלב"ע י"א אדר

א"מ הרה"ח ר' בנימין ב"ר מאיר דב"ל רבניצר
נלב"ע ז' תשרי תשפ"א

א"מ האה"ח מרת בריינדל ב"ר אברהם ז"ל רבניצר
נלב"ע כ"ג כסלו תשנ"ה

מו"ח הרה"ח ר' נתן נטע ב"ר שמעיה ז"ל שושיצקי
נלב"ע ט"ו מרחשון תשס"א

ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת

הגה"ח ר' יהודה ב"ר ישראל ז"ל מקובר

ראש ישיבתינו הקדושה

נלב"ע ח' אדר תשע"ד

ת.נ.צ.ב.ה.